פסח נומער

BIALYSTOKER STIMME

ביאַליסטאָקער שטימע

אפיציעלער אָרגאַן פון דער ביאליסטאקער לאנדסמאנשאפט אין אמעריקע

נומער 314 ■ ערב פסח, תשל"ד — ניו־יאָרק, אפריל, 1974 ■ 53־טער יאָרגאַנג

Daily services, Kaddish and Yahrzeit observance conducted by the elderly residents in the synagogue of the

BIALYSTOKER HOME AND INFIRMARY FOR THE AGED

228 East Broadway New York, N. Y.

טעגליכע דאוונען, קדיש און יאָרצייט ווערען אפגעהיט דורך די עלטערע איינוואוינער אין שוהל פון דער

ביאליסטאָקער היים פאַר עלטערע מענטשען און שפיטאָל

228 איסט בראָדוועי ניו־יאָרק, נ. י.

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2023

O. K. SANITARY PRODUCTS

250 EAST 98th STREET

Brooklyn, New York 11212

POZNANSKI BAKERY

155 DIVISION AVENUE

Brooklyn, New York

Tel. ST 2-0180

CLOSED ON SATURDAYS

ביאַליסטאָקער שטימע

אפיציעלער אָרגאַן פון דער ביאליסטאקער לאנדסמאנשאפט אין אמעריקע

נומער 314 ■ ערב פסח, תשל"ד — ניו־יארק, אפריל 1974 ■ 53־טער יאָרגאַנג

50סטער יובל פון דער לעידיס־אַקזילערי פאַרוואַנדעלט אין הילפס־אַקציע פאַר ישראל ביים פאַרקויפען פאַר 120 טויזענט דאָלאָר באַגדס

אן עולם פון עטליכע הונדערט פערזאָן, ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט, האָבען זיך באַטייליגט אין דער גרויסער פייערונג לכבוד דעם 50טען יובל פון דער ביאַליסטאָקער לעידיס־אַקזילערי, וואָס איז פאַרגעקומען זונטאָג, דעם 4טען נאָוועמבער 1973, אין גרויסען אוידיטאָריום פון אונזער אינסטיטוציע, 228 איסט ברָאָדוויי, ניו־יארק. דער טשערמאַן פון דעם יום־טוב־דיגען צוזאַמענקום איז געווען ריכטער פיליפ נאָוויק, טשערמאַן פון דער באַארד פון גאָווערנאָרס.

נאָכדעם ווי פריינט נאָוויק האָט באַגריסט אין האַרציגע ווערטער דעם עולם, האָט ער אַריפגעפֿירט אויף דער בינע מרס. עטל אינגבערג, עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון דעם ביאַליס־טאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפיטאָל. מרס. אינגבערג האָט באַגריסט דעם עולם און אין קורצע ווערטער איבערגעגעבן ווּעגען דער וויכטיגער ראָלע וואָס שפילט אונזער אינסטיטוציע פאַר די עלטערע איינוואוינער, ווי אויך אין היגען אידישען לעבען בכלל. נאָכדעם האָט אין וואַרימע ווערטער באַגריסט מרס. הילדע סלאַיער, פרעזידענטין פון דער לעידיס־אַקזילערי. זי האָט גערעדט ווּעגען די פאַרגאַנגענע 50 יאָר פון דער ביאַליסטאָקער לעידיס־אַקזילערי־אַרגאַניזאַציע, ווּעגען דער אַנטשטייאונג און אַנטוויקלונג פון דער אַקזילערי אין ווּעגען אַלע וויכטיגע אַקטיוויטעטן, פון דער גרינדונג ביז איצט. מרס. סלאַיער האָט באַגריסט און באַדאַנקט אַלעמען פאַר דער וואַרימער הילף אין מיטאַרבעט, זי האָט אויך ספעציעל באַדאַנקט די אַפיסערס פון דער אינסטיטוציע פאַר דער גוטער און טרייער אַרבעט.

אין איר קורצער איינדרוקספולער רעדע האָט מרס. הילדע סלאַיער אויך מיט גרויס כבוד דערמאָנט די ערשטע פרעזידענ־טין פון דער לעידיס־אַקזילערי, אידע אירדאַק.

מרס. הילדע סלאַיער האָט אויך אויסגעדריקט אַנערקענונג און דאַנקבאַרקייט צו אַלע טוערינס פון דער לעידיס־אַקזילערי.

נאָכדעם האָט ערעדט פריינט ידידה האַמבורג, א וויכטיגער טוער פון דער אינסטיטוציע, ער איז גראָד געקומען צוריקגעקומען פון א באַזוך אין מדינת ישראל, וואו ער איז געווען אין צייט פון דער יום־כיפור־מלחמה. ער האָט איבערגעגעבן אינטע־רעסאַנטע פאַקטען ווּעגען דער מלחמה און ווּעגען די שטימונגען אין ישראל, נאָך דעם אומגעריכטען איבערפאַל פון די אַראַבישע אַגרעסאָרס.

נאָכדעם האָט פילפ נאָוויק אַריפגעפֿירט אויף דער טרי־בונע איסאַק ריבאַלאָווסקי, געוועזענער סעקרעטאַר פון דעם ביא־ליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפיטאָל. ער האָט אין רירענדע ווערטער באַגריסט די לעידיס־אַקזילערי צו זייער גרויסען יום־טוב פון 50 יאָר עקזיסטענץ, און ער האָט באַדאַנקט אַלע טוערינס און מיטגלידער פון דער פרויען־אַרגא־ניזאַציע פאַר זייער טרייער אַרבעט פאַרן צענטער. איסאַק ריבא־לאָווסקי האָט פאַר דעם פאַרזאַמלטען עולם געמאַלדען, אַז אַנשטאָט ווי יעדעס מאָל ווערט דאָס געזאַמלטע גלעזל ביי אַזעלכע פייערונגען אַוועקגענעמען פאַר דער ביאַליסטאָקער אינ־סטיטוציע, ווּעט מען דאָסמאָל דאָס פאַרוועניגען פאַר אַן אַנדערען וויכטיגען צוועק, „צוליב דעם וואָס די לאָגע אין מדינת ישראל איז א שוועכע — האָט איסאַק ריבאַלאָווסקי געזאָגט — נאָך דער יום־כיפור־מלחמה, מוזען מיר, אַזוי ווי דאָס איז שטענדיג מיט אונז ביאַליסטאָקער, העלפען דער אידישער מדינה אין דער שווערער צייט". ריבאַלאָווסקי האָט געפרופען דעם עולם צו קויפען ישראל־באָנדס.

דער ערשטער האָט זיך אָפגעפרופען אילאי טאַרלאָפסקי, דער פרעזידענט פון ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפיטאָל. ער האָט געהאַלטען א קורצע רירענדע רעדע און געלויבט די ביאליסטאָקער אינסטיטוציע, וואָס נעמט אָוּא וויכטיגען אַנטייל צו העלפען מדינת ישראל. פריינט טאַר־לאָפסקי האָט דערבייַ צוגעטראָגען א טשעק איף צען טויזענט דאָלאָר, אין נאָמען פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, פאַר ישר־אל־באָנדס. אויך פערזענלעך, ווי פריינט טאַרלאָפסקי טוט דאָס שטענדיג, האָט ער געקויפט ישראל־באָנדס פאַר א גרעסערער סומע.

באַלד נאָכדעם האָט אויך פּאָול שאָכט, קאָסירער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפיטאָל פאַר עלטערע מע־נטשען, וועלכער איז אויך א וויכטיגער און באַקאַנטער גזעזל־שאַפטליכער טוער בכלל, געקויפט ישראל־באָנדס פאַר א גרע־סערער סומע. נאָכדעם האָט אויך פריינט סעם סאַלאַש, א טרייער טוער פון אונזער אינסטיטוציע, געקויפט פאַר א גרעסערער סומע ישראל־באָנדס. אויסער דעם, האָט פריינט סאַלאַש אויך געבראַכט גלעזל פון זיינע פריינט פאַר וועמען ער האָט געקויפט באָנדס. באַלד האָט דער גאַנצער עולם זיך וואַרים אפגעפרופען, און עס זיינען פאַרקויפט געוואָרען ישראל־באָנדס פאַר דער סומע פון 120 טויזענט דאָלאָר.

עס קומט אַנערקענונג סעם טשודין, וועלכער איז געווען באַוונדערס זייער אקטיוו ביים „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט", ביים דורכפירען די דאָזיגע וויכטיגע אקציע.

יחיאל מ. דאָבעקירער, דירעקטאָר פון דער פראַטערנאַלער דיוויזיע ביי די ישראל־באָנדס, האָט באַגריסט און באַדאַנקט דעם עולם פאַר דער טריישאפט וואָס ווערט אַריסגעוויזען פאַר מדינת ישראל אין אָוּא שוועכער צייט. ער האָט אויך באַדאַנקט די

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2023

די אמפירער פון ישראל-באנד דראיוו: יחיאל דאבעקירער, סעם טשודין, עטל אינגבערג, איסאק און מאלי ריבאלאווסקי, ראוז און סעם סאלאזש.

אנפירערס פון דער אינסטיטוציע פאר דורכפירען די פיינע אונטערנעמונג. מר. דאבעקירער האט אויך באדאנקט מרס. מאלי ריבאל-ריבאלאווסקי, די פרוי פון דעם געזעלשאפטלעכן פירער פון צענטער, פאר איר איבערגעגעבענעם און עפעקטיוון דורכפירען די ארבעט אלס סעקרעטארין פון דעם באנד-דראיוו.

צום סוף האט חזן הערי פיינבערג, וויצע-טשערמאן פון באארד אוו דירעקטארס, פארענדיגט מיט א פיינעם געזאנג-קאנצערט. אין דעם פראגראם האט זיך אויך באטיליגט מיט ספעציעלע פאסיגע לידער די באקאנטע זינגערין, יעטא אייזנער. ריכטער פיליפ נאוויק האט געשלאסען די איינדרוקספולע פייע-רונג אין וואריעטע. ער האט דערביי אויסגעדריקט האר-ציגע אנערקענונג פאר איסאק ריבאלאווסקי, געזעלשאפטלעכן טאר פון צענטער און מרס. עטל אינגבערג, עקזעקוטיוו-דירעק-טאר, פאר זייער טרייער און איבערגעגעבענער ארבעט, וואס האט געבראכט אזא גלענצענדען דערפאלג דער אונטערנעמונג געווידמעט דעם 50טן יובל פון דער ביאליסטאקער לעידיס-אקזילערי.

גרויסע הילפס-גרייטקייט ארויסגעוויזן פאר דעם ישראל עמוירדזשענסי-פאנד

גלייך אין די ערשטע טעג פון דער „יום-כיפור-מלחמה", האבען די אנפירער פון דעם ביאליסטאקער צענטער, היים פאר עלטערע מענטשען און שפיטאל באשלאסען דורכצופירען אן ענערגישען קאמפעין פאר דעם ספעציעלען „ישראל עמוירדזשענ-סי-פאנד". עס איז געפרעגן געווארן א ספעציעלער מיטינג פון אלע אנגעשטעלטע אין אפיס-סטעף, צוזאמען מיט די עלטערע איינוואוינער אין דער ביאליסטאקער היים. ביי דעם מיטינג זיינען מיט קורצע רעדעס ארויסגעטראטן מרס. עטל אינגבערג, עקזעקוטיוו-דירעקטאר פון דער אינסטיטוציע; איסאק ריבא-לאווסקי, געזעלשאפטלעכן פירער; ראבאי שמואל קראניק; און ראוז רובין, אן איינוואוינערין אין דער אינסטיטוציע. זיי האבען אין רירענדע ווערטער געשילדערט די לאגע פון מדינת ישראל נאכדעם, ווי די ארабישע אגרעסארס זיינען אומגעריכט אנגע-פאלען אויף דער אידישער מדינה.

עס איז געווען א שטארק און ביז גאר רירענד צו זען, ווי אזוי כמעט יעדער פון די עלטערע איינוואוינער אין דער אינ-סטיטוציע, האט גלייך אויפן ארט צוגעטראגען א געהעריגע ביישטייערונג. אין דער זעלבער צייט האבען אויך צוגעטראגען געהעריגע ביישטייערונגען די אנגעשטעלטע פון דעם אפיס. ביי דער דאזיגער צונויפגערופענער ספעציעלער פארזאמלונג איז געזאמעלט געווארן די סומע פון העכער טויזענט דאלאר.

גלייכצייטיג האבען די מיטגלידער פון דעם „קלוב ביא-ליסטאקער פריינט" געגנומען די איניציאטיוו צו שאפען דריגנדע נאך געלט פאר דעם „ישראל עמוירדזשענסי-פאנד". די ערשטע סומע פאר דעם צוועק איז געשאפען געווארן בעת דער גרויסער יערליכער טעאטער בענעפיט-פארשטעלונג פון ביאליסטאקער צענטער, וואס איז פארגעקומען זונטאג בייטאג, דעם 14טן אקטאבער 1973, אין ניו-יארקער לינקאלן-צענטער. דאס איז דורכגעפירט געווארן אויף דער איניציאטיוו פון מרס. ראוז סאלאזש, די פרוי פון סעם סאלאזש.

דער „קלוב" האט אויך געראפען א ספעציעלע צוזאמענ-קונפט פון א צאל מיטגלידער, וואס איז פארגעקומען אין הויז פון לעאן און פרידא פריד, אין ברוקלין. ביי דער פארזאמלונג, וואס איז פארגעקומען אין אנהויב פון דער „יום-כיפור-מלחמה", זיינען אלע געווען דורכגעדרונגען מיט דער ערנסטקייט פון דער לאגע אין מדינת ישראל, און וועגען דער הילף וואס איז נויטיג. עס האבען געריידט: סעם טשודין, טשערמאן פון „קלוב" און איסאק ריבאלאווסקי, געזעלשאפטלעכן פון דעם ביאליס-טאקער צענטער, היים און שפיטאל פאר עלטערע מענטשען. נאך דעם איינדרוקספולען אפיל, וואס איסאק ריבאלאווסקי האט געמאכט פארן פארזאמלטען עולם, איז גלייך אויפן ארט געשאפען געווארן די סומע פון 5,000 דאלאר.

* * *

זונטאג, דעם 4טן נאוועמבער 1973, ביי דער יובל-פייערונג פון דער ביאליסטאקער לעידיס-אקזילערי, איז ווידער געזאמעלט געווארן א גרעסערע סומע פאר דעם „ישראל עמוירדזשענסי-פאנד". דער פרעזידענט פון דער אינסטיטוציע, אילאי טאר-לאפסקי, האט איבערגעגעבען א טשעק פון טויזענט דאלאר צום טרעזשורער פון דער אינסטיטוציע, פאול שאכטע און פיליפ נאוויק, דער טשערמאן פון באארד אוו גאווערנארס, פאר דעם ספעציעלען „ישראל עמוירדזשענסי-פאנד". די אלגעמיינע סומע וואס דער ביאליסטאקער צענטער און דער „קלוב ביאליסטאקער פריינט" האבען צוגעטראגען אלס ביישטייערונג פארן „ישראל עמוירדזשענסי-פאנד", באטרעפט 9,000 דאלאר.

זכרונות פון מיין היים־שטעטל בריינסק

פון דאָרע סוסעל (מנסה), באַלטימאָר

פּורים

וועז איך דערמאָן זיך די אַמאָליגע צייטען אינ׳ם קליינעם שטעטעלע, ווערט מיין האַרץ פול מיט התלהבות. יעדער מענטש שטייט מיר פאַר די אויגען... וועז איך האָב דערלעבט אַזאַ צייט, וועז קיינער איז ניט געבליבען, 90 פּראָצענט פונ׳ם שטעטעלע איז צעפּרעסען געוואָרען דורך דער עפּאָכע פון היטלער, ימח־שמו, שטייט פאַר מיר די גאַנצע באַפעלקערונג ווי זי לעבט נאָך, אַלע גוטע — ניט געווען צווישען זיי איינער אַ שלעכ־טער... ברייגסק האָט זיך אויסגעצייכענט מיט אַ סך שוהלען (בתי־כנסת) — אַ שניידערשע, אַ נייע, אַן אַלטע, אַ גרויסע, אַ קליינע, און אויך פּועלי־צדק און חסידים־שטיבלעך... וועז מען פלעגט צופעליג באַגעגענען דעם רב, הרב יעקב סעקעראָוויטש נאָכן דאָוונען, איז געווען פון אים וואָס צו הערען. ער פלעגט דערציילען פון גן־עדן מיט אַזאַ התלבות, אַז מען געפּינט עס גאָרניט אין קיין אידישען בוך. ער פלעגט אַזוי שיין שילדערען דעם גן־עדן, אַז פון די אויגען פון פיל מענטשען האָבען זיך געגאָסען טרערען. פון גיהנום טאָר מען ניט רעדען...

די צייט האָט זיך שנעל געראָקט, זיך נאָך ניט אָפּגערוט פון איין יום־טוב, איז שוין געקומען דער צווייטער. אָט איז די צייט וואָס דער שניי ווערט צעגאַנגען — „אַדליגעס" הייסט עס אויף אונזער לשון, און יעדער איז זיך משמח מיטן יום־טוב פורים. מען באַקט אין יעדען שטוב המן־טאַשען, קוכען, מען שיקט זיך משלוח־מנות איינע צו די אַנדערע. ביי אונז אין שטוב האָב איך זייער שטאַרק געפּילט די שמחה. די „תפארת בחורים" האָט געמאַכט דעם פורים כיד המלך. פילע וואויל יונגען, צווי־שען זיי אויך „חברה ש״ס", פלעגען לייענען ביי אונז די מגילה, עסען און טרינקען און זיך פרייליך מאַכען. ווי אַזוי איז די מגילה געוואָרען געלייענט אין ברייגסק — די די חסידים האָבען אויס־געטייטשט די מגילה, אַזוי ווי זי איז; אַזוי אויך די מער פרו־מערע. אָבער די אַנדערע, די מער פרייערע, האָבען געלייענט די מגילה בזה הלשון:

ויהי בימי אחשורוש המולך מהודו ועד כוש — עס איז געווען אין די צייטען פון שניידער און שוסטער, אין ברייגסק. גדליהו איינעמער דער שניידער, דער גלחישער שניידער, דער יחסן צווישען די יחסנים. בשנת שלוש למלכו עשה למשתה — ניט נאָר ער, יעדער האָט געפּייערט זיין שטעטעל פאַר זיך. שניידערס, שוסטערס, חסידים, מתנגדים, יעדער איינער וואָס געהערט צו זיין בראָנזשע. בהראותו את עושר כבוד מלכותו ואת יקר תפארת גדולתו ימים רבים — און כדי צו ווייזען וויי ערליך די ברייגסקער באַלעבאַטים זיינען, עשה המלך לכל העם משתה — האָט ער גדליהו דער שניידער איבערגעגעבען דעם כבוד זיין שכן משה׳קע דעם שניידער. ווייל דאָרט איז דאָס סיי ווי געווען די „תפארת בחורים", און אַ ספר־תורה, אַ ספּעציעלע גרופּע וואָס פלעגט קומען יעדע וואָך דריי מאָל, אויך שבת און יום־טוב, צו הערען אַביסעל תורה פון דעם הייליגען רב ר׳ שמעון׳קע. אַזוי האָט מען אים געפּופּען פאַרצויגען דעם נאָמען מיט ליבע צו אים, און אין יום־טוב פורים זיינען אַלע ווי איינער געלאָפען דאָרט אַהין אין דער שטוב, און וואָס דאָרט האָט זיך געטאָן: כרפס ותכלת אחוז בחבלי בוץ — גרויסע קוכען, המן־טאַשען, קיכעלעך, קרעפּלעך, ווייַנען פון אַלע סאָרטען. והשקות בכלי זהב — מיט זילבערנע לעפּעל און פראָזשעטענע גאָפּעל. והשתיה כדת — אַ טרונק טאָן און אַ ביס טאָן האָט געעקנט יעדער איינער אויף זיין שטייגער. אין דעם אָוונט האָבען די „תפארת בחורים" אויך אַריינגעלאָזט איינעם אַ בדחן, אַ וואויל־ער וויצלער. ער פלעגט שפּילען אויף זיין פידעלע, זינגען טרויעריגע לידער, צו־געפּאָסט צו דער שטימונג פון די איינוואוינער. ער פלעגט דעם אָוונט זאָגען יעדען איינעם אַ שבח, און הויפּטזעכליך די אידישע העלדען פון דער מגילה. די אידעלעך האָבען נאָך אים אַ יום־טוב געמאַכט, און ביי קרעפּלעך און המן־טאַשען גאָנץ פרייליך פאַרברענגט. און צום סוף פלעגט ער ענדיגען מיט אַ זייער גרוי־סען משלוח־מנות פאַר אַלע ברייגסקער אידען, אַ גליקליכען, געזונטען יאָר, אַן צרות און אַן זאָרגען.

ביי יעדען יום־טוב, ביי יעדער שמחה, שטייט פאַר מיינע אויגען מיין שטעטעלע ברייגסק... וועט מיר דער טרויער און טרערען העלפען צו דערגרייכען דאָס פאַרלאָרענע? דער בעס־טער עדות אויף אונזער חורבן זיינען די שטילע טרערען.

אַ בריוו מיט אַן אויסבעסערונג פון מעקסיקע

אין דעם ערב־פּסח־נומער „ביאַליסטאָקער שטימע" פון 1973, איז געווען געדרוקט אַן אַרטיקעל פון אונזער פריינט שמעון כענטאָוו וועגען די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין מעק־סיקע. צווישען אַנדערעס איז דאָרט אויך געווען באַשריבען אונ־זער חשוב׳ער לאַנדסמאַן, בנימין ראָזענטאַל. אין פאַרבינדונג מיט דעם, האָט פריינט ראָזענטאַל אונז צוגעשיקט אַ בריוו אין וועלכען ער שרייבט, צווישען אַנדערעס, פאָלגענדעס:

„אַ האַרציגען דאַנק פאַר דער נאָטיץ אין אייער זשורנאַל. איך וויל אויסבעסערען, אַז איך בין קיינמאָל ניט געווען קיין מיטגליד אין דער ציוניסטישער אַרבעטער־באַוועגונג. פון יאָר 1928 ביז 1936 בין איך געווען אַ מיטגליד פון דער בית״ר־באַוועגונג, און אין די לעצטע יאָרען איינער פון די פירער פון דער זעלבער באַוועגונג. וועז איך בין אין יאָר 1936 אָנגעקומען קיין מעקסיקע, האָב איך מיט נאָך אייניגע חברים געגרינדעט די ערשטע יוגנט־אָרגאַני־זאַציע דעם בית״ר, וועמענס פירער איך בין געווען אין משך פון לאַנגע יאָרען, ווי אויך פרעזידענט פון דער רעוויזיאָניסטישער אָרגאַניזאַציע. ביז מיט צוויי יאָר צוריק האָב איך פאַרנומען דעם פאָסטען אַלס פרעזידענט פון דער ציוניסטישער פעדעראַציע און אויך פרעזידענט פון מגבית קרן־היסוד. זינט איך בין דאָ אין לאַנד, בין איך פאַרבונדען מיט געזעלשאַפּטליכער אַרבעט. איך האָב 10 יאָר געאַרבעט אין אידישען ספּאָרט־צענטער אויף פאַר־שידענע אַמטען, ווי סעקרעטאַר און קאַסירער. היינט בין איך אַ מיטגליד אין דעם אידישען צענטראַל־קאָמיטעט".

געראַטעוועטער יתום פון ביאַליסטאָק

פון יאָסל מאַזור (ניו־יאָרק

אין זומער 1943, וועו די נאַציס האָבען ליקווידירט דעם געטאָ אין ביאַליסטאָק, איז אויך אַרויסגעפירט געוואָרען אַ משפּחה וואַנדער. דער פאָטער, וועלכער איז געווען אַ פיינער מענטש, מיט זיין פרוי און צוויי קינדער, האָבען געוואוינט אויפן שוהל־הויף. די מוטער האָט נעבעך געפירט די צוויי קינדער אויפן לעצטען וועג. דאָס אינגעל, גדליה, איז דעמאָלט אַלט געווען 7 יאָר און דאָס מיידעלע קוים 2 יאָר. די אומגליק־ליכע טאַטע־מאַמע האָבען גוט געוואוסט, אַזוי ווי דאָס איז געווען מיט די אַנדערע אידען, וואוהין מען פירט זיי. האָט דער פאָטער געזאָגט צו זיין פרוי: „מיר מוזען זיך ראַטעווען, מיר וועלען פרוּבירען דאָס טאָן דורך שפּרינגען פון דער לויפענדיגער באַן...“

וועו דער טראַנספּאָרט מיט די אומגליקליכע אידען איז געלאָפען, האָט דער איד צום ערשטען אַרויסגעוואָרפען זיין אינ־געלע, גדליה. נאָכדעם האָט ער אַרויסגעוואָרפען זיין פרוי מיט זייער מיידעלע. צום סוף איז דער איד אויך אַרויסגעשפּרונגען פון דער לויפענדיגער באַן. די דייטשע רוצחים, וועלכע זיינען געשטאַנען אויף די דעכער פון וואַגאָנען, האָבען געשאָסען אויף רעכטס און לינקס. פון אַלע פיר אין דער משפּחה, איז בלויז דאָס אינגעל אַרויס אַ גאַנצער. וועו דאָס אינגעל האָט זיך אויפ־געהויבען און ער האָט געזומען שטעלען זיינע ערשטע טריט, האָט ער געזען ליגען אויף דער ערד זיין מוטער מיט זיין שוועסטערל. דאָס שוועסטערל איז שוין געווען טויט און די מאַמע איז געווען פאַרוואונדעט. וועו די מוטער האָט פאַר זיך דערזען איר טייער קינד, האָט זי געזאָגט: „גדליה, אַנטלויף פון דאָנען, וייל וועו די דייטשען וועלען אַנקומען וועלען זיי דיך דערשיסען. אַנטלויף אין וואַלד אַריין“.

דער 7־יאָריגער גדליה האָט געפאָלגט זיין מוטער. ער איז אויף דער גיך געגאַנגען דורך דעם וואַלד. וועו עס איז געווארען נאַכט, האָט ער מורא געהאַט צו גיין וווייטער, ער האָט זיך אַוועקגעלייגט אין וואַלד און געווארען אַנטשלאָפען. וועו ער איז אויפגעשטאַנען פאַרטאָג, האָט ער ווידער אָנגעהויבען גיין סתם אין דער וועלט אַריין, ניט וויסענדיג אַליין וואוהין דער גורל וועט אים פירען. צום סוף איז ער צוגעקומען צו אַ הויז פון אַ פויער. דאָס אומגליקליכע אידישע אינגעל האָט געווויזען מיט זיינע הענט, אַז ער וויל עפּעס עסען. קיין פוילישׂ רעדען האָט ער ניט געקענט, אָבער זיין אויסזען איז געווען ווי פון אַ פוילי־שען אינגעל. היות ווי דער איינזאַמער גדליה האָט געהאַט בלאָנדע האָר אויף זיין קאָפּ און העלע אויגען, האָבען די פּאָליאַ־קען גערמיינט, אַז ער איז אַ קריסטליך קינד. זיי האָבען אים ניט געהייסען גיין וווייטער, נאָר פאַרבלייבען בייַ זיי. אָבער דאָס אידישע אינגעל איז געגאַנגען וווייטער איבער וועלדער און פעל־דער, ביז ער איז געקומען אין אַ דאָרף מיטן נאָמען יאַבלאָן.

דאָרט האָט אַ פוילישע פרוי דעם אידישען אינגעל געהייסען אַריינגיין צום גלח, וועלכער איז געווען אַ גוטער מענטש. דער גלח האָט דעם אינגעל געגעבען צו עסען און אַזוי ווי גדליה האָט ניט געוואָלט קיין פוילישׂ, האָט דער גלח אים אַנגעטאָן אַ בענדעל אויף זיין האַנט מיט אַן אויפשריפט, אַז ער איז אַ... שטומער. דאָס האָט דעם איינזאַמען אידישען יתום פיל געהאָל־פען. ער האָט אַרומגעוואַנדערט אַ יאָר צייט און געוואָלט האָט ער מיט באַוועגונגען פון זיינע הענט און אויגן. די דייטשען האָבען אים עטליכע מאָל פאַרהאַלטען, אָבער זיי האָבען אים פריי גע־לאָזט אַלס פּוילישׂ שטום אינגעל.

ביז איינמאָל איז דאָס „שטומע אינגעל“ אַריינגענומען גע־וואָרען צו אַ פויער, וועלכער האָט אים געמאַכט פאַר אַ פאַסטוך פאַר זיינע בהמות. דער פויער האָט דעם אינגעל אַ נאָמען גע־געבען „סטאַשעק“ און גדליה איז געוואָרען אַ פאָלנער שייגעץ. ער איז געווען בייַ דעם פויער דריי יאָר, און איז אין דער צייט דורכגעגאַנגען „קאָלטסע און וואַרעמס“. וועו די מלחמה האָט זיך פאַרענדיגט אין 1945, איז גדליה שוין אַלט געווען העכער צען יאָר.

יאָסל מאַזור מיטן 7־יאָריגען גדליה וואַנדער.

יאָר. ער האָט געוואָלט, אַז דער פויער זאָל אים אַוועקפירען קיין ביאַליסטאָק, אפשר וועט ער עמיצען געפינען פון זיין משפּחה. האָט דער פויער געזאָגט צום אינגעל, אַז ער זאָל בעסער פאַר־געסען וועגען די זשידעס, וייל די זשידעס וועלען אים דער/־הרג'ענען. איבעריגענס, האָט דער פויער צו אים געזאָגט, אַז ער איז שוין סיי־וויי־סיי ניט קיין איד. דער פויער האָט דערביי גוט אויסגענוצט דאָס אינגעל, ער האָט אים ניט געגעבען צו עסען ווי געהעריג און דערביי אים נאָך געשלאָגען. דאָס איז שוין געווען אין אויגוסט 1946.

אין יענער צייט איז געקומען אַ פויער פון יענעם דאָרף וואו דער קליינער גדליה איז געווען, קיין וויסאָקע־מאַזאָוויעצק. דער פויער האָט מיר געזאָגט, אַז ביי אים אין דאָרף, ביי זיינעם אַ שכן, איז דאָ אַ אידיש אינגעל, וועלכער פאָשעט צוזאַמען מיט אים די בהמות אין פעלד. דער פויער האָט מיר דערציילט, אַז

דאָס אינגעל רעדט צו אים יעדען טאָג וועגען דעם, אַז ער איז שוין אַלט באַלד עלף יאָר, און אַז ער גייט ניט אין שולע, אַז ער קען ניט לייענען און שרייבען. גדליה האָט זיך געהאַט אויסגע־דריקט פאַר דעם פויער, אַז ער וועט שוין מסתמא זיין גאַנצען לעבען פאַרבלייבען אַ פאַסטוך. האָב איך געפרעגטביי דעם פויער, וועז איך קען קומען אין זייער דאָרף, כדי צו זען דאָס אינגעל. האָט דער פויער מיר געענטפערט, אַז עס איז אַ געפאַר צו קומען אין זייער דאָרף, ווייל אין יענער צייט האָבען נאָך דאָרט אין דער געגענט גראַסירט די באַנדעס פון אַ.ק. (אַרמיאַ קראַיאָווע). דער פויער האָט מיר געזאָגט, אַז וועז די באַנדעס וועלען שוין ניט זיין אַרום זייער דאָרף, וועט ער קומען מיר זאָגען. איך, ווידער, האָב צוגעזאָגט דעם פויער, אַז איך וועל אים געבען געלט און זאָכען און ער זאָל מיר העלפען אַרויס־באַקומען דאָס אידישע אינגעל.

דער זעלבער פויער איז געווען אין כעס אויף זיין שכן, ווייל ער האָט אַן אומזיסטען פאַסטוך, האָט ער מיר צוגעהאָלפען. אין

גדליה וואַנדער מיט זיין פרוי נאָך דער חתונה.

יענער צייט האָב איך געהאַט אַ צוטריט צו די פּוילישע רעגי־רונגס־קרייזען. דאָס איז געווען די פּוילישע או.ב., וואו עס זיינען אויך געווען רוסישע אָפּיצירען. האָב איך זיי געגעבען געלט און שנאַפס און זיי זיינען געפאָרען מיט מיר אין דעם דאָרף אַריין. איך האָב שוין געהאַט געניע אַנווייזונגען וואו דאָס אידישע אינגעל, גדליה, איז. איך בין צוגעפאָרען צו דעם באַשטימטען פלאַץ מיט אַ טאַנק. וועז דער טאַנק איז געבליבען שטיין, בין איך אַרויס מיט אַ מאַשין־ביקס און זיך געלאָזען גיין. וועז איך בין צוגעקומען צו דעם געהעריגען אָרט, האָב איך געזען דעם פויער און דער קליינער גדליה איז געשטאַנען לעבען אים.

איך בין אומגעריכט צוגעקומען צו דעם קליינעם גדליה און אים אַנגענומען ביי זיין האַנט. ער האָט זיך געווארפען אויף מיר מיט אַ מעסער, וואָס ער האָט געהאַלטען אין זיינע הענט און געשניצט אַ שטעקען. איך האָב ביי אים אַרויסגענומען דאָס מעסער און אים אויף דער גיך אַריינגעטראָגען אין דעם טאַנק. פאָרענדיג אויפן וועג האָב איך אים געזאָגט, אַז איך בין זיינער אַ פעטער, אַז איך וועל אים ניט טאָן קיין שלעכטס. איך האָב אים צוגעזאָגט, אַז ביי מיר וועט אים זיין גוט. דער קליינער

בשר ודם

פון ראָזא נעווארָווסקאַ ע"ה

אַ פאַרבליבען ליד אין דער רעדאַקציע

איך בין בשר ודם. איך בין פלייש, איך בין בלוט,
כ׳בין געבאָרען אונטערן גזר פון פאַרגיין און ניט ווערן —
אין דער רעכטסטער צייט, אין אָפּגעצייכנטסטער מינוט
זיך שיידן מיט מיין ערד, מיט איר זון, מיט די שטערן.

וואָס וועט דערפילען מיין האַרץ אין מיין לעצטער מינוט,
וועז ס׳וועלען אויפפלאַצען מיינע אָדערן־סטרונעס?
איך וועל פאַרגעסען דאָס שלעכטס, איך וועל בענטשען דאָס גוטס
און פאַר דער שיינקייט, דורך צער אויסגעפונען.

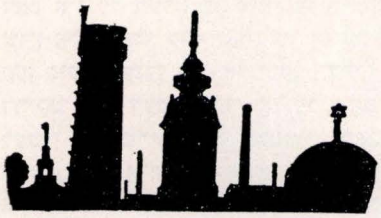
גדליה האָט זיך טאַקע אַ ביסעל באַרואיגט און אַזוי אַרום בין איך מיט אים אַנגעקומען אין מיין הויז, אין וויסאָקע־מאַזאָוויעצק.

מיין פרוי האָט גלייך געגומען אָפּוואַשען און איבערטאָן דעם איינזאַמען גדליה, מיר האָבען זיך מיט אים פאַרנומען ווי מיט אַן אייגען קינד. אָבער איך געדענק נאָך איצט, אַז דעם צלם האָט דאָס אידישע אינגעל ניט געוואָלט אויסטאָן. ער האָט דאָס אויף זיך געטראָגען נאָך זעקס חדשים. איך מיט מיין פרוי און גדליה זיינען שפּעטער אַוועקגעפאָרען קיין ביאַליסטאָק, מיר האָבען דאָרט גלייך געדונגען אַ דירה און געשיקט דאָס אינגעל אין דער שול אַריין. איך געדענק, אַז גדליה איז גלייך געוואָרען איינער פון די בעסטע שילער אין דער שול.

אין 1947, וועז איך מיט מיין פרוי האָבען פאַרלאָזען פוילען און מיר זיינען אַוועקגעפאָרען קיין דייטשלאַנד, האָבען מיר מיט זיך מיטגענומען דעם יתום גדליה, ער איז דאָרט געווען ביי אונז דריי יאָר. אָבער פלוצלינג, אין יאָר 1948, האָב איך באַקומען אַ בריוו פון ישראל פון גדליה׳ס זיידע, פון חיפה. דער זיידע האָט געשריבען אין זיין בריוו, אַז ער האָט זיך דערוואוסט פון אַ צייטונג אין ניו־יאָרק, אַז זיין איניקעל געפינט זיך ביי מיר. דער זיידע האָט דערציילט אין זיין בריוו, ממש מיט טרערען, אַז דאָס איז דאָס איינציגע קינד, וואָס איז אים פאַרבליבען פון דער גאַנצער משפּחה נאָכן חורבן ביי היטלערן. דער זיידע האָט געבעטען, אַז איך זאָל דעם יתום אָפּשיקען צו אים קיין ארץ־ישראל.

אַזוי האָבען מיר טאַקע, איך מיט מיין פרוי, געטאָן. מיר האָבען דעם ליבען גדליה אָפּגעשיקט קיין ישראל, וואו ער האָט גוט געלערנט. שפּעטער האָט ער געהיראַט און אויפגעבויט אַ נייעם צופרידענעם לעבען. גדליה, וועלכער אַרבעט אין אָפּיס, האָט שוין איצט מיט זיין ליבער פרוי דריי שיינע קינדער. די פאַמיליע וואוינט אין חולון און מיר זיינען פאַרבליבען גוטע פריינט, אַזוי ווי אייגענע קרובים ביזן היינטיגען טאָג.

די פירער פון דער לעצטער טור־גרופע אין ישראל, עטל אינגבערג און איסאַק ריבאַלאָווסקי, האָבען זיך געטראָפען מיט גדליה און זיין פרוי און האָבען זיי איבערגעגעבען אַ מתנה פאַר זייערע קינדער.

געווען אַמאָל אַ שטאָט אַזאַ

די הייליגע ערד פון זשאַביער בית-עלמין

(המשך פון לעצטען ערב ראש-השנה-נומער)

פון דר. שמעון דאַטנער (וואַרשע)

איך האָב באַקומען, מיט דער דאַטע פון 26טען יוני 1971, אַן ענטפער פון דעם פֿרעזידיום פון׳ם שטאָטישען נאַציאָנאַלען ראַט אין ביאַליסטאָק, אַז דער בית-עלמין פון די קרבנות פון׳ם היטלעריישען טעראָר און פון די גענטאָ-העלדען געפינט זיך אינמיטען פון אַ נייַ אויפגעבויטען וואוינונגס-קוואַרטאַל. ביז חודש נאָוועמבער 1970 איז דער שטח פון׳ם בית-עולם געווען דאָס אייגענטום פון דער הויפּט-פֿאַרוואַלטונג פון׳ם קולטור-געזעלשאַפטליכען פֿאַרבאַנד פון די אידען אין פוילען, און איז געווען אויסגעהאַלטען דורך דער דאָזיגער געזעלשאַפט.

אַזוי ווי ס׳האָט זיך געפֿאָדערט, אַז דער בית-עולם זאָל געבראַכט ווערען אין אָרדענונג, אין הסכם מיט די באַדינגונגען אין וועלכע ס׳געפינט זיך דער וואוינונגס-קוואַרטאַל, האָט די הויפּט-פֿאַרוואַלטונג פון׳ם פֿאַרבאַנד איבערגעגעבען דעם דאָזיגען שטח דער מלוכה. אין שייכות דערמיט האָט מען בשותפות מיט איר אויסגעאַרבעט אַ רשימה פון אַרבעטען, וואָס ס׳איז נויטיג אויסצופירען.

אין הסכם מיטן פֿראָגראַם האָט מען אַלע אַרבעטען געדאַרפט פֿאַרענדיגען אין לויפענדיגען יאָר, ביז אויגוסט 1972. דאָס איז אָבער ניט געטאָן געווארען.

דעם 5טען יולי 1971, האָב איך אַרויסגעשיקט אַ רעקאָמענדירטען בריוו פון וואַרשע, פערזענליך אויפן נאָמען פון׳ם פאַרזיצער פון׳ם שטאָטישען נאַציאָנאַלען ראַט אין ביאַליסטאָק, זיג׳מונט בעזשובעק. איך האָב אָנגעוויזען, אַז איך האָב ניט קיין גרונט ניט צו גלויבען אין זיין גוטעןווילען, אָבער די פאַקטען, וואָס זיינען דערמאָנט געווארען אינ׳ם בריוו, זאָגען עדות וועגען דעם, אַז די פֿאַראייביגונג איז ניט געגאַנגען אין ריכטיגען וועג.

מען האָט אָפּגעטאָן אַ שרעקליכע זאַך: די אַש פון די העלדען און קעמפער, וועלכע מען האָט דערשאָסען נאָכן דערשטיקען פונ׳ם אויפשטאַנד, האָט מען אַריינגעלייגט אין אַ בשותפות׳דיגען קבר. מען האָט ליקווידירט אַ סאַלדאַטישען קבר. ס׳קאָן אויך זיין אַזאַ קאַנצעפּציע, אָבער פוילישע טראַדיציע פאָדערט אָפּגעבען אַ באַזונדערען כבוד געפֿאַלענע סאָלדאַטען. דער גרעסערער בית-עלמין פֿאַרמאָגט אַ סאָלדאַטישען אָפּטייל, און עס וועט קיינעם ניט איינפֿאַלען אויסצומישען דאָס סאָלדאַטישע געביין מיט ציווילע גופים. עס איז ניט געבליבען קיין זכר פון די פֿאַרברענטע גופים פון די געפֿאַלענע אינ׳ם אויפשטאַנד פון וואַרשעווער געטאָ, פונ׳ם אויפשטאַנד אין טרעבלינקע, סאָביבאָר און אוישוויץ. עס איז פֿאַרבליבען און אָפּגעראַטעוועט געווארען ביז 1971 אַלס איינציגער דער קאָלעקטיוועל קבר פון די ביאַליסטאָקער קעמפער. די דייטשען האָבען ניט פאַרברענט די גופים פון די דערשאָסענע קעמפער, זיי האָבען זיי אַריינגעווארפען אין גרוב — אַ מיסטקאָסטען, און אויף זייערע גופים דערשאָסען וויייטערדיגע 55 קרבנות, וואָס האָבען זיך אויסבאַהאַלטען נאָך דער ליקווידאַציע פון געטאָ אין יאָר 1943 און וואָס זיינען נאָכדעם געכאַפּט געווארען. מיטן גרעסטען דרך-ארץ און כבוד האָט די פוילישע און אידישע געזעלשאַפּטליכקייט באַהערט זייער אָנדענקען און דעם 11טען אַפּריל 1946, שוין נאָך אַ דורכגעפירטער עקסהומאַציע, זיי באַגראָבען אין אַ ברידער-קבר. ביים אָפּענעם קבר האָבען דעמאָלט געהאַלטען זייערע רעדעס דער וואַיוואָדע סטעפאַן זיבאָווסקי, דער שטאָט-פרעזידענט קזשעווניאַק, דער פאָרזיצער פון די פֿראָפעסיאָנעלע פאַריינען קובישעק, דער פאָרשטייער פון פוילישער ארבעטער-פאַרטיי — גאָווורילוק, פאָרשטייער פון דער פאָלקס-פאַרטיי אוּן אַרבעטס-פאַרטיי, ווי אויך פאָרשטייער פון אידישע פאַרטייען און אָרגאַניזאַציעס. דאָס איז געווען אַן אומפאַרגעסליכער טאָג פון פויליש-אידישער פאַרברידערונג, איבער וועלכער עס האָט געשוועבט דער געדאַנק פון דעם אָקאָרשט פאַרענדיגטען בשותפות׳דיגען קאַמף און בשותפות׳דיגע יסורים. דער וואָס שרייבט די דאָזיגע ווערטער האָט דעמאָלט געשלאָסען די דערהויבענע טרויער-פייערליכקייט מיט די דאָזיגע ווערטער: „איך וועל זיך צו אייך, חברים, וואָס איר רעפּרעזענטירט די פוילישע מאַכט-אָרגאַנען. אייערע וואָרימע ווערטער לינדערען אונדזער ווייטאָג. מיר פילען, אַז עס שלאָגט אין אייער ברוסט אַ ברידערלעך און מיטלייידענדיג האַרץ... אונטערן שוץ פון ריטערליכען פוילישען פאָלק בלייבט דאָס, וואָס איז פאַר אונז דאָס טייערסטע: דאָס געביין פון אונזערע גיבורים און מאַרטירער".

מיט 25 יאָר שפּעטער האָט מען אַ זעץ געטאָן אין די דאָזיגע ריטערליכע טראַדיציעס, מ׳האָט געגעבען אַ פאָטש אין פנים די ביאַליסטאָקער אידען צעזייטע אויף דער גאָרער וועלט, מען האָט פֿראָפאַנירט אַ סאָלדאַטישען קבר, מען האָט אָפּגעמעקט די באַוואָפענטע טאַט פון אידען פונ׳ם ביאַליסטאָקער געטאָ, וועלכע זיי האָבען אונטערגענומען אין באַדינגונגען, אין וועלכע עס האָבען ניט געקעמפט אַנדערע פעלקער אין דער תקופה פון דער צווייטער וועלט-מלחמה. אויב מען קאָן שוין ניט פאַררייכטען די דאָזיגע ניט-דורכגעטראַכטע טאַט — אויסשליסענדיג אַ האַנדלונג אין שלעכטען וויללען — טאָ איז אין מיין איבערצייגונג דער חוב פון דער אָרגאַניזאַציע פון פוילישע קאַמבאַטאַנטען „זבאָ-ווידז", וועמענס מיטבאַגרינדער איך בין געווען, אויסצופֿאָרשען פאַרוואָס עס איז אַנטשטאַנען אַזאַ צושטאַנד, און אָרויסציען דערפון אַלע קאַנסעקווענצען.

מיט דעם, וואָס איז אויבען געזאָגט געווארען, האָב איך ניט אויסגעשפּעט אַלע באַוואָרענישען, וואָס עס דערוועקט דער ענין פון זשאַביער בית-עלמין. עס דערוועקט באַוואָרענישען דער פֿראָיעקט פון דער אויפשריפט אויפן פֿראָיעקטירטען מאָנומענט, וואָס איז געווען בלויז אין פויליש. ער האָט פעלערן סיי סטיליסטישע, סיי אָרטאָגראַפישע. דאָס פֿראָיעקטירטע ליקווידירן פונ׳ם בית-עלמין מויער, אַן דורכפירען צוערשט אַ בריוועכונגס-אָקטען,

אין קורצען וועט זיך אָנהויבען דער וויכטיגער ראַפּעל־קאַמפּיין פּאַרן בוי־פּאָנד

ווי מיר האָבען שוין געהאַט געמאָלדען אין דער „ביאַליס־טאָקער שטימע" פון ערב ראָ־השנה 1973, האָבען מיר געזאָלט אָנהויבען אונזער גרויסען ראַפּעל־קאַמפּיין פּאַר אונזער נייעם בוי־פּאָנד, וואָס האָט פּאַר אַ צווועק איבערצובויען די געביידע, וואָס איז לעבען דעם ביאַליסטאָקער צענטער, אויף 232 איסט בראָדוועי. דער אָנהויב פון דעם ראַפּעל־קאַמפּיין איז געווען פֿלאָנירט אויף זונטאָג, דעם 4טן נאָוועמבער 1973.

אָבער צוליב דעם אויסברוך פון דער „יום־כיפּור־מלחמה" און צוליב דער שווערער לאָגע אין מדינת ישראל, ווען אָלע אונזערע אָנשטרענגונגען האָבען געמוזט אָפּגעגעבען וועלכע צו העלפען דער אידישער מדינה, איז דער ראַפּעל־קאַמפּיין אָפּגע־לייגט געוואָרען. איצט טרעטען מיר צוריק צו דורכצופירען די דאָזיגע וויכטיגע אַקציע פּאַר אונזער אינסטיטוציע. מיר ווילען דערביי דערמאָנען, אַז די פֿרייזען פון דעם ראַפּעל וועלען זיי די זעלבע וואָס מיר האָבען געהאַט באַשטימט, אויף פֿאָלגענדען אופן:

יעדעס ראַפּעל־ביכעל וועט אָנטהאַלטען פּינף קופּאָנען צו איין דאָלאָר, וואָס וועט קאָסטען בלויז $5.00. די פֿרייזען פּאַר פּאַרקויפען וואָס מער ראַפּעל־ביכלעך וועלען זיין:

ערשטער פֿרייז — אַן אָריגינעלע געמאָלענע בילד פון 24x32, וואָס איז ספּעציעל געמאָלען געוואָרען פון דעם וועלט־באַרימטען קינסטלער און ביאַליסטאָקער לאָנדסמאַן, בען, וועל־כער וואוינט אין פּאַריז. מיר האָבען שוין באַקומען דאָס פּרעכ־טיגע געמאָלענע בילד, וואָס שטעלט מיט זיך פּאָר פּאַרשידענע גוט־באַקאַנטע פּלעצער פון דער אָמאָליגער ביאַליסטאָק. דער קינסטלער בען האָט אונז צוגעשיקט, צוזאָמען מיט דעם קונסט־ווערק, אַ צושריפט צום בילד, וואָס לייענט זיך: „אַ זכר פון דער

ערשטער פּרייז פון ראַפּעל, געמאָלען פון באַוואוסטען ביאַליסטאָקער קינסטלער, בען פון פּאַריז, וואָס שילדערט די ברענענדיגע שוהל, שטאָט־זייגער און די פּאַבריקען.

אָמאָליגער אידישער ביאַליסטאָק, וואָס איז אומגעקומען אין פֿלאָמען..."

צווייטער פּרייז — אַ 19 אינטש קאָלאָר פּאָרטעיבעל טעלע־ווייזיע־סעט.

דריטער פּרייז — אַ טראַנזיסטאָר AM/FM ראַדיאָ, און נאָך פיל אַנדערע פּרייזען.

מיר וועלען אין קורצען מעלדען אָלע אונזערע לאָנדסלייט און פריינט, ווען מיר וועלען צוטרעטען צו דעם ראַפּעל־קאָמ־פּעין. מיר זיינען זיכער, אַז אָלע וועלען זיך אָפּרופען מיט גרויס וואָרימקייט, כדי צו העלפען אין דעם בוי־פּאָנד פּאַר איבערבויען די נייע געביידע. דאָס גרויסע קונסט־ווערק וועגען דער אָמא־ליגער אידישער ביאַליסטאָק פון באַרימטען קינסטלער בען, איז אינגאַנצען אין פּלאָמען און רויך, וועט געוויס אַרויסרופען אַנטציקונג ביי אָלעמען.

וועגען וועלכע איך האָב דערמאָנט אין מיין בריוו צום פֿרעזידיום פון׳ם שטאָטישען נאַציאָנאָלען ראָט פון׳ם 19טען מאַי ה. י. איך האָב אין מיינע באַוואָרענישען ניט דערמאָנט די וויכטיגדיגע און באַדויערנסווערטע פאַקטען פון ליקווידירען אינדיווידועלע קברים אויף זשאָביע, אין וועלכע עס האָבען געפונען זייער אייביגע רו העלדען און פּראָמינענטע פֿאָרשטייער פון די געטאָ־אידען, ווי מאָלמעד מערסיק, רייגראָדזקי, דר. פ. האָראָוויץ, צבי ווידער און אַנדערע.

קאָפּיעס פון מיינע בריוו, ווי אויך פון בריוו פון׳ם פֿרע־זידיום פון שטאָטישען נאַציאָנאָלען ראָט פון ביאַליסטאָק צו מיר, זיינען געשיקט געוואָרען צו דריי וויכטיגע פּוילישע צענטראָלע אינסטאַנצען אין וואַרשע און צו איינער אין ביאַליסטאָק — „צור קענטעניש". איינע פון די דאָזיגע אינסטאַנצען איז געווען די הויפּט־פֿאָרוואָלטונג פון׳ם „פֿאָרבאַנד פון קעמפֿער פּאַר פּריי־הייט און דעמאָקראַטיע („זבאָוויד") אין וואַרשע.

איך בין די גאַנצע צייט ניט געוואָרען מיד צו שרייבען בריוו און מאָנען וועגען צושטאַנד פון זשאָביער בית־עולם. אָבער אויף מיינע בריוו האָב איך שוין קיין תשובה מער ניט באַקומען.

מיר האָבען געבראַכט דעם לייענער געניע פאַקטען וועגען באַמיאונגען אָפּצוהיטען אינעם פון די הייליגסטע ערטער פון דער אידישער ביאַליסטאָק. דער פּראָוואָ האָט זיך אָבער ניט איינגעגעבען. עס זיינען נעלם געוואָרען די דריי מצבות־מאָנו־מענטען, וואָס ניצול־געוואָרענע ביאַליסטאָקער אידען האָבען מיט ליבע און גרויס כבוד אויפגעבויט אויפן גוטען־אָרט פאַר די 60,000 פאַרשניטענע, פאַר די 70 דערשאָסענע קעמפֿער און פאַר די דריי דערמאָרדעטע חלוצים. עס זיינען נעלם געוואָרען די אויפשריפטען אין העברעאיש און אידיש, וואָס צוזאַמען מיט די אויפשריפטען אין פּויליש האָבען זיי דערציילט וועגען דעם אַכזריות׳דיגען נעכטען. עס איז נעלם געוואָרען דער מאַסען־קבר פון די גיבורים, דער איינציגער קבר אינ׳ם פאַרשקלאַפּטען דורך די נאַצים אייראָפּאַישען שטח, דער סימבאָל פון אידישער גבורה און מאַרטירערטום. דאָס איינציגע מיט וואָס מען קאָן זיך אַביסעל טרייסטען, איז דאָס וואָס דער געביין פון די קדושים און גיבורים איז געבליבען אויף אַ באַגרענעצטען שטח ערד, פונ׳ם פריערדיגען זשאָביער בית־עלמין. אפשר וועט דער דאָזיגער שטח געפינען אַמאָל זיין ריכטיגען תיקון.

דער נס פון יום־כיפור...

פון בנימין אבעלסקי (שיקאגא)

געמיטליך אלט און יונג אין די שוהלען ווי געווייניליך,
עם ברענען נשמה־ליכט יום־כיפור אומהיימליך,
עם דאוונט מיט גרויס התלהבות דער עולם
מיט אימה'דיגע בליקען ארויף צום רבונו־של־עולם.

ס'טראגט זיך א קול פון נאענט און פון ווייטען
תפילות פון אונזערע אבות פון נביא'ישע צייטען,
דער יאמער פון הונדערטער דורות גרויליגע געוואלטען
פאר'עקשנ'ט די הימלען און ווילען זיך ניט שפאלטען...

דער עולם באהעפט מיט הייליגע מחשבות צו גאט
אויף הפקר פארלאזען די פאזיציעס מען האט,
יונגע מוטיגע קינדער אין מדבר דארט
וואכען אידישע סאלדאטען אין א געפאר־ארט.

ציט זיך צום הימעל ווי א פייער־זייל א תפילה און ניגון
האבען פלוצלינג ווי שטאלענע פייגעל זיך צעשריגען,
און זיי שפייען מיט לאווע פון חורבן און טויט
א בלוטיגער איבערפאל, אלץ ארום איז אין פלאמען רויט.

די קליינע צאל אנטקעגען טויזענטער שונאים אין שלאכט
מיט פלאמיגען גלויבען צעשמעטערען זיי
די פינצטערע מאכט,
זיי שלאגען צוריק דעם שונא און איבערלעבענדיג גרויליען
נעבען פארברענטע טאנקען, וואס ליגען שוואך ווי קויליען.

ס'קעמפען די לעצטע מיט א הראאישען מוט ארומגענומען
ביז די נייע פארשטארקונגען זיינען אנגעקומען,
זיינען שוין אויף דער גליענדער ערד אויסגעלייגט
אונזערע העלדישע זין צענדליגער טויט.

אין איין פערטעל יארהונדערט פיר בלוטיגע מלחמות
צו די זעקס מיליאן קדושים נאך אביסל קרבנות,
ווער קען אונזער ווייטאג פילען און דעם צער פארשטיין
ווי נאר די אידישע מאמע וואס מאכט דאס מיט אליין...

דער טויט פון אונזערע העלדישע קעמפער
טוט דער וועלט אנזאגען
ניט מער קרעמאטאריעס און ניט מער אין ים ארייניאגען,
דורך וועגען פון רדיפות, שפאט און שאנד
קומען מיר אין ישראל צו בלייבען אין אונזער לאנד!

דערמאן זיך גאט אין אונז, לאז אונז ניט אליין
צווישען בלוטדורשטיגע וועלף, דאס קען איך
ניט פארשטיין!
מיר טראגען דיין תורה מיט ליבע און שטאלץ,
ווען אנדערע גלויבען אין געטער פון שטיין און האלץ...

שוין אויסגעשעפט די קוואלן טרערען, ליבער בורא
אבער דיין פאלק לעבט נאך אלץ אין שרעק און מורא,
פאר די גרויסע סכנות וואס לויערען אויף אונזער לאנד —
באוויז אונז א נס מיט דיין באשעפערישער האנט...

א גרויס קונסט־ווערק געשאנקען פון הערי טאפארעק איז ארצט אין דעם ביאליסטאקער צענטער אין ניו־יארק

הערשל (הערי) טאפארעק, וועלכער שטאמט פון דעם שטעטל לאסק, און וואס האט דורכגעמאכט ליידען און פיין בעת דער צווייטער וועלט־מלחמה אין איראפע, איז נאך דער מלחמה געקומען קיין אמעריקע, וואו ער האט זיך באזעצט מיט זיין פרוי פייגע (פעי). אין פארלויף פון די יארן, האט טאפארעק זיך דערשלאגען צו ווערען א דערפאלגרייכער בוי־אונטערנעמער, איצט אין שיקאגא. הערשל טאפארעק האט נאך דריי ברידער: אפרים, לייבל און שלמה, וועלכע לעבען איצט אויך אין אמעריקע מיט זייערע פאמיליעס. הערי מיט זיין פרוי האבען פון אנהויב אן באשלאסען צו פאראייביגען אויף עפעס א ווירדיגען אופן דעם אידישען חורבן ביי די נאציס, וואו עס זיינען אויך אומגעבראכט געווארען זייערע נאענטע. דעם 27טען מאי 1970, איז הערי'ס פרוי פלוצלינג געשטארבען.

הערי טאפארעק האט זיך דאן געוועגדעט צו דעם בארימטען קינסטלער נאטע קאזלאווסקי, וועלכער האט געשטאמט פון דעם שטעטעל קרינקי, אז ער זאל פארטראכטען און שאפען א גרויסע קונסט־ווערק וועגען אידישען חורבן און ווידערשטאנד בייי די נאציס, און וועגען אויפקום פון מדינת ישראל. דער גרויסער קינסטלער האט געארבעט אויף דעם ווערק ביי א יאר צייט. דעם 25טען מערץ 1972, ווען קאזלאווסקי האט שוין געהאלטען ביים פארענדיגען זיין גרויס קונסט־ווערק, אונטערן נאמען: "עס איז שווער צו געדענקען, אבער נאך שווערער צו פארגעסען", איז ער פלוצלינג, אין שיקאגא, געשטארבען פון א הארץ־אטאקע.

דאס גרויסע אומשטערבליכע קונסט־ווערק האט איבערגענומען הערי טאפארעק, וואס האט דאס געהאט באשטעלט ביים בארימטען קינסטלער. טאפארעק האט דאס בילד, וואס האט 12 פוס די לענג און זעקס פוס די הויך, אפגעגעבען צו דער גרויסער קאנגרעגעישאן "עזרת ישראל", אין שיקאגא, וואו טאפארעק מיט זיינע קינדער זיינען מיטגלידער, און וואו דאס בילד הענגט אין א הויפט־זאל. א גרויסע פרעכטיגע רעפראדוקציע פון דאזיגען קונסט־ווערק, האט הערי טאפארעק מיט זיין פאמיליע לעצטענס איבערגעגעבען צום ביאליסטאקער צענטער אין ניו־יארק. די משפחה האט דערביי אויסגעדריקט דעם וואונטש, אז דאס בילד זאל זיין אין דעם ביאליסטאקער צענטער, היים פאר עלטערע מענטשען און שפיטאל, וויייל דאס איז א אידישע פאלקסטימליכע ארגאניזאציע, וואס איז זייער גוט באקאנט אין דעם אידישען לעבען אין ניו־יארק, אין אמעריקע און אויך איבער דער וועלט.

די זעלטענע מתנה פון הערי טאפארעק מיט זיין פאמיליע, דאס גרויסע קונסט־ווערק פון דעם באריימטען אומשטערבליכען קינסטלער נאטע קאזלאווסקי, וועט הענגען אין דעם גרויסען אוידיטאריום פון דעם ביאליסטאקער צענטער, וואוהין עס קומען אין פארלויף פון יאר טויזענטער מענטשען.

אויף דער נעקסטער זייט געפינט זיך א רעפראדוקציע פון בילד און אן אויפקלערונג.

אַן אויפקלערונג וועגען דעם קונסט-בילד

דאָס קונסט-ווערק, וואָס איז געמאָלען אין פאַרשידענאַר-טיגע קאָלירען און איז אויך מיט אַ ספּעציעלער קינסטלעריש-ער באַלויכטונג, שטעלט פאָר ווי אַזוי אַן עלטערער איד מיט אַ קאַפּ ווייסע האָר און אַ ווייסער באָרד, דערציילט פאָר זיינע קינדער און איניקלעך וועגען דעם גרויסען אידישען חורבן ביי די נאַציס. דערביי זעט מען אין הינטערגרונט, וואו עס זיצט דער זקן, אַמאָ-ליגע אידישע שטעטלעך מיט הייזקעס. גלייכצייטיג זעט מען דעם אַריינמאַרש פון די היטלעריסטישע האָרדעס, דאָס טרייבען די אידען צום טויט, עס רויכערען די גאַז-קאַמערען און קרעמא-טאָריעס...

אין דער רעכטער זייט פון בילד, פאַרנעמט ווידער אַ גרויסען פּלאַץ דער אויפשטאַנד אין ווארשעווער געטאָ. עס ברענט די געטאָ, דאָס ביסל פאַרבליבענע אידען קעמפען מיט זייערע לעצטע כוחות. און איבער דעם אַלעם וואַקסט אויס דאָס געשטאַלט פון מרדכי אַנילעוויטש, דער קאָמענדאַנט פון ווארשעווער געטא-אויפשטאַנד, מיט אַ ביקס אין זיינע הענט.

אין מיטען פון דעם גרויסען פילפאַרביגען-קאָלירטען בילד, זעט מען שוין אויך די ניי-אַנטשטאַנענע מדינת-ישראל. אָט איז דער בלויער כנרת, דער גליל און עמק מיט בריט-צעוואַקסענע און בליענדע פעלדער.

גיט מען אָבער אַ קוק אויף דער לינקער זייט פון קאַז-לאָוסקי'ס גרויסער קונסט-שאַפונג, ווערט ווידער טרויעריג און אומעטיג. דאָ זעט מען אַ גרויסען קאָלירטען מגן-דוד, מיט פאַרשידענע בילדער, אין אַלע ווינקלען און אין מיטען. אין דער סאַמע הויך פון מגן-דוד זעט מען פייגע (פעי) טאָפאָרעק'ס בילד, וואו זי איז הינטער שטעכעדיגע טראָטען אין אַ קאָנצענטראַציע-לאַגער ביי די נאַציס. אין ביידע זייטען מגן-דוד, אין דער הויך, זיינען אסתר און משה-מיכאל טאָפאָרעק פון לאָסק, די טאַטע-מאַמע פון הערשל טאָפאָרעק.

הינטען, רעכטס אין מגן-דוד, זעט מען דעם קדוש יאַנוש קאָרטשאַק, ווי ער גייט מיט זיינע באַליבטע יתומים צום טויט ביי די נאַציס. לינקס, זעט מען דאָס בילד פון דער יונגער אַננאַ פראַנק, ווי אַזוי זי שרייבט איר טאָג-בוך אין דער באַהעלטעניש. און אין מיטען פון מגן-דוד זעט מען ווי נאַציס יאָגען און כאַפּען אידען, יונג און אַלט, מען טרייבט אַלעמען צום טויט. אין סאַמע הינטערגרונט זעט מען אַ הויכען באַרג מיט שיך, פון די פאָר-ברענטע אידען...

אין דער לינקער זייט פון דעם בילד, זעט מען זעקס גרויסע ליכט מיט אַן אויפשריפט „יזכור", געווידמעט דעם אָנדענק פון די זעקס מיליאָן קדושים און מאַרטירער. הינטער דעם איז אַן אויפשריפט, אַז דאָס איז אויך געווידמעט דעם אָנדענק פון פעי טאָפאָרעק, אין נאָמען פון איר מאַן און קינדער, וועלכע איז געבוירען געוואָרען דעם 10טען פעברואַר 1923, אין לאָסק, און זי איז געשטאָרבען דעם 27טען מאי 1970. הערשל טאָפאָרעק האָט דריי קינדער: יעקב, 24 יאָר, אסתר, 21 יאָר; און דבורה, 15 יאָר.

אין דער רעכטער זייט פון דעם זעלטענעם בילד איז, אין העברעאיש און ענגליש, דער פסוק: „הנה אני פתח את קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל" (יחזקאל לז, יב) — זע, איך עפען אייערע קברים, און וועל אייך, מיין פאָלק, ברענגען אויף דער ערד פון ישראל.

און צום סוף ווערט דערציילט, אין אַ ספּעציעלען אויפ-שריפט, אַז דאָס איז די לעצטע גרויסע שאַפונג פון דעם וועלט-באַרימטען קינסטלער, נאָטע קאָזלאָווסקי.

דוד לובין — ביאַליסטאָקער געזעלשאַפּטליכער טוער

פון איסאַק ריבאַלאָווסקי
גענעראַל-סעקרעטאַר פון ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאַל

ווי באַוואוסט, איז אונזער אַמאָליגע היים-שטאָט ביאַליסטאָק ניט געווען פון די גרעסטע קהילות אין מזרח-אייראָפּע. דאָך אָבער, האָט די אידישע ביאַליסטאָק שטענדיג אַריינגעשריבען אַ וואונדערבאַרען קאַפּיטעל אין דער געשיכטע פון דעם מזרח-אייראָפּעאישען אידענטום. געווען איז דאָס דערפאַר, ווייל די אידישע ביאַליסטאָק האָט אין אַלע צייטען אַרויסגעגעבען באַוואוסטע גאונים, געלערענטע, קולטור-טוער, פירער פון פּאָליטישע פּאַרטייען, דערציער, שרייבער, קינסטלער, אינדוסטריעלער און פיל ענליכע פון דעם מין. אָט דער גרויסער יחוס, פון דער אַמאָליגער באַרימטער אידישער ביאַליסטאָק, איז אויך אויסגעשפּרייט געוואָרען אין אַלע טיילען וועלט. אויך איצט, נאָכן שרעקליכען חורבן ביי היטלערן, נאָכדעם ווי די אַמאָליגע שפּרודעלדיגע אידישע ביאַליסטאָק איז פאַרניכטעט געוואָרען, איז די גייסטיגע אידישע ביאַליסטאָק אויסגעשפּרייט אין אַלע טיילען וועלט.

דוד לובין

דאָס איז אין אַ גרויסער מאָס דערפאַר, ווייל ביאַליסטאָקער אידען, וועלכע זיינען אַוועק פון דער אַלטער היים מיט צענדליגער יאָרען צוריק, האָבען אומעטום אויסגעשפּרייט און פאַרזייט דעם גרויסען אידישען יחוס פון ביאַליסטאָק, מען ציט ווייטער דעם גאָלדענעם פאָדים. עס איז אויך דערפאַר, ווייל ביאַליסטאָקער אידען אומעטום, אַפילו ווען זיי זיינען מיט לאַנגע יאָרען צוריק אַוועק פון דער אַלטער היים, פאַרגעסען זיי אָבער ניט וועגען זייער אָפּשטאַם. ביאַליסטאָק באַגלייט זיי דעם גאַנצען לעבען, און אויך זיי זיינען פאַרבונדען מיט דעם נאָמען און מיט אַקטיוויטעטען וואָס זיינען פאַרבונדען מיט אונזער פאַרשניטענער שטאָט ביאַליסטאָק.

איינער פון די דאָזיגע איז פריינט דוד לובין. פאַר מיר איז דעריבער געווען אַ גרויסער פאַרגעניגען צו האָבען אַ שמועס מיט פריינט לובין, וועלכער איז דורכאויס אַ האַרציגער ביאַליסטאָקער איד, כאָטש ער האָט אונזער היים-שטאָט פאַרלאָזט נאָך מיט צענדליגער יאָרען צוריק. עס איז געווען אַנצוואויזען, אַז ווען דוד לובין האָט פאַרלאָזט מיט צענדליגער יאָרען צוריק ביאַליסטאָק, איז ער אַלט געווען קוים 12 יאָר. און ווען ער איז אין יענער צייט געקומען קיין אַמעריקע, האָט ער מיט זיך געבראַכט אַהערצו דעם גרויסען יחוס פון דער אידישער ביאַליסטאָק, וואָס ער טראָגט מיט זיך אַלע יאָרען און דערצו אויף אַן אַקטיווען אופן. פריינט לובין ציט ווייטער דעם גאָלדענעם פאָדים פון זיין אידישען אָפּשטאַם, און ער איז אויך מיט דעם שטאָלץ.

עס דאַרף דערמאָנט ווערען, אַז דוד לובין איז פאַר לאַנגע יאָרען געווען פאַרבונדען מיטן ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשען אין ניו-יאָרק. ער איז אויך געווען איינער פון די ערשטע און וויכטיגסטע טוער פון אונזער אינסטיטוציע. מען דאַרף נאָך צוגעבען, אַז ער איז געווען אַ לאַנגיאָריגער גוטער פריינט פון דוד סאָהן ע״ה. עס איז דעריבער פאַר אונז אַ גרויסע צופרידענקייט, אַז דוד לובין ווערט איצט ווידער אַקטיוו אין ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל, נאָך אַן איבעררייס פון אַ לענגערער צייט.

אין אונזער שמועס האָט פריינט לובין אויפגעלעבט פיל אינטערעסאַנטע עפּיזאָדען פון זיין לעבען אין אַמעריקע, וואו ער איז אַ באַקאַנטער פילאַנטראָפּ און כלל-טוער. אָבער ער האָט כסדר דערמאָנט די אַקטיוויטעטען זיינע פאַר „ביאַליסטאָק״ דאָ, אין אַמעריקע און אין מדינת ישראל. מיט דעם איז פריינט לובין זייער שטאָלץ. גלייכצייטיג האָט ער אויך פיל מיטגעהאָלפען אונזערע לאַנדסלייט אין דער אידישער מדינה. עס דאַרף דערמאָנט ווערען, אַז פריינט דוד לובין איז אויך געווען איינער פון די גרינדער פון דעם ביאַליסטאָקער קאָטערס-קלוב, אין ניו-יאָרק, וועלכע זיינען ביזן היינטיגען טאָג פון צווישען די וויכטיגע ביישטייערער פאַר אונזער אינסטיטוציע.

עס איז ניט קיין וואונדער, וואָס דוד לובין ווייזט אַלע יאָרען אַרויס אַזוי פיל גוטסקייט און וואָס ער שטיצט די ביאַליסטאָקער מיט אַ ברייטער האַנט. דאָס איז דערפאַר, ווייל זיין אָפּשטאַם איז פון גרויסען יחוס, מיט וואָס ער שטאָלצירט שטענדיג און וואָס ער דערמאָנט ביי פאַרשידענע געלעגענהייטען. זיין זיידע איז געווען ר׳ משה חסיד ז״ל, אויף וועמענס נאָמען עס איז פאַראַן אַ גאַס אין „קרית ביאַליסטאָק״, אין מדינת ישראל. און לובינ׳ס פאָטער, ר׳ אברהם לוי ז״ל, איז געווען אַ גרויסער למדן און גוט באַקאַנט אין דער אַמאָליגער ביאַליסטאָק.

רעדענדיג וועגען „קרית ביאַליסטאָק״ אין מדינת ישראל, דאַרף דערמאָנט ווערען, אַז דאָס דאָזיגע אייגנאַרטיגע און פיינע „שטעטעל״ אין דער אידישער מדינה, וואו עס איז פאַראייביגט אונזער אַמאָליגע טייערע היים-שטאָט, איז אויפגעבויט געוואָרען מיט דער גרויסער הילף פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו-יאָרק. דאָס איז געטאָן געוואָרען אַ דאַנק דער איניציאַטיוו פון דעם פירער און עקזעקוטיוו-דירעקטאָר, דוד סאָהן ע״ה, האָט מען פאַררופען אַ וועלט-קאָנפערענץ אין יאָר 1949 אין ניו-יאָרק, און מיט די ערשטע זאַמלונגען פון די לאַנדסלייט אין אַמעריקע, דורך דעם ביאַליסטאָקער צענטער. אויך די פריינט פון אויסטראַ-

ליע און מעקסיקאָ האָבען געשאַפען אַ גרעסערען בייטראָג פאַר דעם צוועק.

דוד לובין, וועלכער איז דער פרעזידענט פון „קרית ביאַליסטאָק" אין מדינת ישראל, איז געווען דער איניציאַטאָר און האָט געהאָלפען אויפבויען אַ שיינע גרויסע שוהל אין „קרית ביאַליסטאָק", וואָס איז אַ זעלטענהייט אין יענער גאַנצער געגענט. פריינט לובין האָט אויך, אַ דאַנק זיינע בריית־האַרציגע ביישטייערונגען, געהאָלפען אויפבויען אַ גרויסען וויר־דיגען מאָנומענט אין „קרית ביאַליסטאָק", אין אָנדענק פון די 60 טויזענט אומגעברַאכטע ביאַליסטאָקער אידען ביי די נאַציס. דוד לובין האָט אויך געהאָלפען שאַפען נאָך נוצליכע אינסטי־טוציעס אין דעם ביאַליסטאָקער „שטעטל" אין דער אידישער מדינה, פאַר וואָס מען איז אים דאַנקבאַר.

דוד לובין האָט ליב צו דערמאָנען ווי ער פלעגט שטענדיג זיין נאָענט באַפריינדעט מיט די אָנגעזעענסטע אידישע שריי־בער און קולטור־טוער. זיינע נאָענטע פריינט און אויך אָפטע אַרייַנגייער אין זיין הויז, זיינען געווען די אַמאָליגע באַוואוסטע אידישע שרייבער: יעקב גאָרדין, אברהם רייזען, יהואָש, ב. צביון, אסיף דימאָוו און פיל אַנדערע. מיט יאָרען צוריק איז דוד לובין געווען אַ גרינדער פון אַן אָנגעזעענעם דראַמאַטישען קלוב. ער אַליין פלעגט אויך אין זיינע יונגע יאָרען שפילען אַלס אַקטיאָר אין אידישען טעאַטער מיט אַזעלכע באַרימטע קינסטלער ווי יעקב אַדלער, מאָריס שוואַרץ און אַנדערע. דאָס אַלץ איז אין אַ גרויסער מאָס דערפאַר, ווייל אַלע צענדליגער יאָרען וואָס דוד לובין איז אין אַמעריקע, האָט ער ניט אַוועק־געוואַרפען דעם גרויסען אידיש־גייסטיגען „באַגאַזש", וואָס ער האָט מיט זיך געבראַכט פון זיין און אונזער אַלעמענס אַמאָליגער טייערער, האַרציגער, אידישער ביאַליסטאָק.

מיר זיינען שטאָלץ און צופרידען, אַז פריינט דוד לובין איז ווידער איצט געוואָרען אַקטיוו אין אונזער ביאַליסטאָקער צענ־טער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל. מיר זיינען צופרידען צו האָבען צווישן אונזערע אַקטיוויסט טוער אַזאַ פיינע פערזענליכקייט. ביים סוף פון אונזער שמועס, האָט אונזער חשוב'ער און פראָמינענטער לאַנדסמאַן מיר איבערגעגעבען אַ גרעסערע ביישטייערונג פאַר אונזער גרויסער, וויכטיגער און נוצליכער אינסטיטוציע אין ניו־יאָרק. מיר ווינטשען פריינט דוד לובין פיל לאַנגע יאָרען פון געזונט, גליק און נחת אין זיין פערזענליכען לעבען און אין זיין גאַנצער משפּחה.

באַגריסונג און וואונטשען פאַר לאַנדסלייט אין ישראל

מיר באַגריסען האַרציג אונזערע פריינט אברהם און דבורה פאָפּאָווסקי, צו דער חתונה פון זייער בן־יחיד דב צו שולמית אבינדב לאָזשאַנסקי, די טאָכטער פון אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, חיים און חנה, ווי אויך די זיידע און באָבע, אפרים פישל און צירל לאָזשאַנסקי.

די חתונה, וואָס איז פאַרגעקומען אין דעם שטעטעל גדרה, איז דורכגעפירט געוואָרען אין פאָרם פון אַ גאַרטען־פאַרטי, וואו עס זיינען אַנוועזענד געווען געסט פון לאַנד און אויסלאַנד. צווי־שען די געסט פון אויסלאַנד האָבען מיר ביי דער שמחה באַגע־גענט נח נאָטאָוויטש מיט דער פרוי. ער איז אַ קרוב פון דער לאָזשאַנסקי־משפּחה, וועלכער איז געקומען פון ניו־יאָרק. ער איז אַ מיטגליד פון ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל. מיר ווינטשען פיל גליק דעם יונגען פאָרל און אַ סך נחת די עלטערן.

אַ שטורעם נאַכט

פון

אָשר שטשוטשינסקי

דער טייוועל האָט געשאַלטען היינטיגע נאַכט!
זיין קללה — וואַיען אוים די הינט,
און צעטראָגען איר איבערן וואַיענדען ווינט,
באַלד האָט אַ הוזשענדיגער שטורעם
שוואַרצע כמאַרעם, אַ פולען הימעל אָנגעבראַכט.

מיט ווילדע פנימ'ער, שוואַרצע נעזער,
שפּאַרען זיי אָן די פּים אויף ערדישען דעק,
בלאָנדזשען אין די הימלען, זוכען אַ וועג,
מיט בייזער רוגזה — צעשטערען די ערד!
האָבען די צעשטורעמטע הימלען פאַרקלערט.

אַ בליציגע שלאָנג האָט מיט איין שניט
צעשפּאָלטען דעם חושך פון דער נאַכט
און נישט געוואָרען — פאַרלאָרען די שלאַכט,
דערווייל האָבען טראָפענם געפאַלען,
ס'האָבען זיך געהערט זייערע טריט.

די טריט זיינען געלאָפען האַסטיק־גיך,
געפּליכטעט — ווי זיי וואָלטען געטונקט זיך,
אַ נייער ליכט־שלאָנג האָט די נאַכט צעשטערט,
אַ דונער האָט געברומט איבער דער ערד.

פאַר איין מאָל — די טריט זיינען געבליבען שטיין,
אויפגעהערט כליאָפען, בליאַסקען, ברומען,
זיי וועלען שוין היינט מער צוריק נישט קומען?
די נאַכט איז געבליבען אַליין,
די נאַכט איז געבליבען שטיל,
די נאַכט איז געוואָרען שיין.

פון דער רעדאַקציע:

דער מחבר פון דעם ליד איז געבוירען אין גאָניאָנדז, וואו ער האָט אין זיינע יונגע יאָרען אין זיך איינגעזאַפּט אידיש־נאַציאָנאַלע טראַ־דיציעס. שפּעטער האָט ער עמיגרירט קיין קיובאַ, וואו ער איז געווען אַ גרויסער ביזנעסמאַן אין האַוואַנאַ. ער איז געווען איינער פון די פירענדע פערזענליכקייטן פון דעם אידישען קולטור־לעבען אין האַוואַנאַ. ער איז געווען פרעזידענט פון דעם דאָרטיגען אידישען צענטער און איז אויך געווען מיטאַרבעטער פון דעם „האַוואַנער לעבען". דאָ איז ער וויטער טעטיג אין פאַרשידענע אידיש־געזעל־שאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס, ספּעציעל אויך אין דעם קובאַנער צווייג בייַם ציוניסטישען אַרבעטער־פאַרבאַנד. ער איז אויך זייער אַקטיוו פאַר מדינת ישראל.

אײנדרוקען פון מײַן רייזע קײן אַרגענטינע

פון חזן הערי פיינבערג

דאָס איז געווען מײַן פינפטע רייזע קײן אַרגענטינע. איז ווי מען זאָגט, בין איך שוין ניט געווען קײן „גרינער" און איך מיט מײַן פרוי האָבען שוין געוואוסט וואָס צו דערוואַרטען, וויסענדיג אַז איך האָב דאָרטען אַ ברודער, חיים פאַלענבאָגען, מיט אַ גרויסער משפּחה און פריינט. באַלד אַראָפגייענדיג פון עראָפּלאַן האָבען מיר דערפילט די נאָענטקייט און פּריינטשאַפט, וועלכע מיר האָבען גוטער פּריינט האָט פּרעזענטירט מײַן פרוי, גוירטרוד, מיט אַ בוקעט בלומען און די גאַנצע פאַמיליע האָבען זיך אַרומגענומען צום קושען. און פון דער מינוט האָבען זיך אָנגעפאַנגען פּינף וואָכען, וואָס האָבען זיך איינגעקריצט אין מײַן זכרון וואָס מיר וועלען קיינמאָל ניט פאַרגעסען.

אויף מאָרגען אין דער פרי האָט זיך עס שוין אָנגעפאַנגען: טעלעפאָנישע שמועסען מיט פריינט, אָוועגנטען פון פאַרברענגען צוזאַמען, טעג פון גיין כאַפּען לופט, זיך ברענען אונטער דער וואַרימער אַרגענטינער זון, גיין צום וועלדעל פאַלערמאָ, וואָס איז אַ צווייטער ביאַליסטאָקער וואַלד. דאָרטען שפּרודעלט מיט ביאַליסטאָקער לאָנדסלייט, דאָרטען האָבען מיר זיך געטראָפען מיט פריינט און לאָנדסלייט, אַלטע און נייע. אַזוי האָבען מיר פאַרבראַכט די ערשטע 10 טעג.

מײַן אָנקומען צום זומער־פּלאַץ מאַר דע פּלאַטאַ

אָנקומענדיג אין אַ פרעמדער זומער־פּלאַזשע און ניט קענען קיינעם, קען אַמאָל זיין אַ ביסעלע אַן אומעטיגע פאַרווייַלונג. און מיר זיינען ניט געווען אַנדערש. זיצענדיג אויף דער פּלאַזשע (ביטש) און זיך וואַרימענדיג קעגען די שטראַלען פון דער זון, קומען צו מיר צו עטליכע מענטשען. איינער זאָגט: „מײַן נאָמען איז זלמן יעוורעיסקי, איך בין דער פאַרזיצער פון בית ביאַליסטאָק, און דאָס איז דבורה וואראן... און דאָס איז רייזעל קראַוויעצקי". פון דער מינוט אָן זיינען 10 טעג אַדורכגעלאָפּען אין צוזאַמענקונפטען און טרעפונגען אין אַן אָטמאָספער פון פריינטשאַפט, וואָס איך קען קיין וועלט ניט געפינען צו באַשרייבען.

עס איז איינגעאָרדענט געווארען אַן אָוועגנט בייַ דבורה און זיידעל וואראן אין הויז. בייַ געדעקטע טישען זיינען זיך צוזאַמענגעקומען פירער פון בית ביאַליסטאָק, וועלכע האָבען פאַרברַאַכט זייער וואַקאַציע אין מאַר דע פּלאַטאַ. עס זיינען געווען אַ גרופּע לאָנדסלייט, אַריינגערעכענט די יעוורעיסקיס, וואראנס, רייזעל קראַוויעצקי, יצחק מאַזור, זוסאַל, און דאָרטען האָט מען געקענט פילען דעם אָלטען ביאַליסטאָק, דעם ביאַליסטאָק וואָס איז פאַרשוווונדען אין אייביגט געווארען איבער גאָר דער וועלט; די נאָענטקייט, די ברידערליכקייט וואָס ביאַליסטאָקער פילען ווען זיי קומען זיך צוזאַמען, מעג זיין וואו אין דער וועלט. און ווי געווינליך, זייענדיג וואָס איך בין, אַ חזן, אַ זינגער, האָב איך זיך אַביסעל צעזונגען און מיר האָבען פאַרברַאַכט אַן אָוועגנט ביז שפּעט אין דער נאַכט און פאַרענדיגט מיט שעוואַכ׳ס „ביאַליסטאָק מיין היים". אָט דער אָוועגנט איז געווען אונזער ערשטער פאַרמעלער צוזאַמענקונפט, וואָס האָט פאַרבונדען מיך מיט מיין פרוי צו די האַרציגע ליבע לאָנדסלייט, וואָס האָבען אַרויסגעצייגט אַזויפיל נאָענטקייט און ליבשאַפט צו אונז, אַז ווען מיר זיינען אָוועקגעפאָרען מיטן באָס צוריק קיין בוענאָס־אייראָס, האָט מען געווויינט און געלאַכט פון פרייד.

און אַזוי ווי דער אָוועגנט בייַ די וואראנס איז געווען אַ גרויסער דערפאָלג, איז איינגעאָרדענט געוואָרען אַ צוזאַמענטרעף פאַר אונז אויף שבת ביינאַכט בייַ מר. און מרס. יהושע גרודסקי אין הויז. עס איז געווען אַ וואָרימע נאַכט און איך האָב זיך קיינמאָל ניט פאָרגעשטעלט אַז עס זיינען פאַראַן אַזויפיל ביאַליסטאָקער לאָנדסלייט אין מאַר דע פלאַטאַ. בייַ געדעקטע טישען, ווי בייַ אַ באַנקעט, האָט זיך דער אָוועגנט אָנגעפאָנגען. מ׳האָט געסען פאָטראָוועס, וואָס איך געדענק נאָך דעם טעם עד היום. איך ווייס ניט ווי אַזוי פרויען, וואָס זיינען געקומען פאַרברענגען אויף אַ דאַטשע, האָבען געקענט זיך באַמיען אַרבעטען אַזוי שווער, אָבער מיט אַזאַ דערפאָלג. די שעה׳ן זיינען געגאַנגען שנעל, מען האָט געריידט און, פאַרשטייט זיך, אויך געזונגען. מיין שטימע האָט מיר געדינט און מען האָט געזונגען ביז גאָר שפּעט אין דער נאַכט. און דאָ וויל איך מיט מיין פרוי באַדאַנקען די האַרציגע לאָנדסלייט ראָזע און יהושע גרודסקי פאַר געבען זייער הויז און די שווערע אַרבעט אַרבעט פאַר צוגרייטען די פּיינע מאכלים; און די פרויען פון ביאַליסטאָקער קאָמיטעט פאַר דער שווערער אַרבעט אין גרויסע היצען צוצוגרייטען אַזאַ אָוועגנט — ניט אַרויסלאָזענדיג די טיערע געפילטע פיש מיטן טעם פון ביאַליסטאָק. מיט פריינטשאַפט און ליבע דאַנקען מיר אייך פאַר צוגרייטען אַזאַ שיינעם אָוועגנט.

קומענדיג צוריק קיין בוענאָס־אייראָס, נאָך 10 טעג אין מאַר דע פלאַטאַ, האָבען זיך וויידער אָנגעפאַנגען טעג און אָוועגנטען פון פאַרברענגען. צו מיין טייערען ברודער חיים און שוועגערין גיטעל, אַקטיוווע טוער פון בית ביאַליסטאָק, און צו דער גאַנצער משפּחה און פריינט, וויל איך אין נאָמען פון מיין פרוי און מיין נאָמען באַדאַנקען פאַר זייערע שיינע אויפנאָמעס, פאַר באַדינען אונז בייַ זיי אין שטוב פאַר דריי וואָכען.

איך האָף, אַז ווען איר וועט קומען צו אונז דאָ פאַר אַ וויזיט, וועלען מיר אייך אָפּדינען.

בייַ אַן עקזעקוטיוו־מיטינג פון בית ביאַליסטאָק, וועלכען איך מיט מיין פרוי האָבען באַזוכט, איז באַשלאָסען געוואָרען צו מאַכען אַן אָפיציעלע אויפנאָמע פאַר די געסט פון ניו־יאָרק. און ווי עס פירט זיך איצט אין אַ סך אַרגאַניזאַציעס, איז געשאַפען געוואָרען אַ סומע געלט פאַר ישראל, און איך וויל דאָ באַמערקען, אַז דאָס איז ניט געווען די ערשטע סומע געלט וואָס בית ביאַליסטאָק האָט געשיקט פאַר ישראל.

בייַ שיין־געדעקטע טישען מיט ביאַליסטאָקער מאכלים, וואָס די קאָמיטע פון בית ביאַליסטאָק מיט מיין שוועגערין גיטעל פאַלענבאָגען האָבען צוגעגרייט, איז עס געווען אַ טאָפּלטער יום־טוב. מיין ברודער און פרוי זיינען געוואָרען זיידע־באָבע צו זייער טאָכטער׳ס קינד. האָט בית ביאַליסטאָק איינגעאָרדענט דעם אָוועגנט פאַר אונז, אַריינרעכענענדיג די שמחה פאַר מיין ברודער.

עס האָבען באַגריסט זלמן יעוורעיסקי, שרה טורעק, גדליה פיינסאַד א. אַ. דער עולם האָט זיך פאַרנומען מיט עסען די וואונ־

דער חשוב׳ער ביאַליסטאָקער געלערנטער
דר. שמואל עברי

פון א. ש. (ישראל)

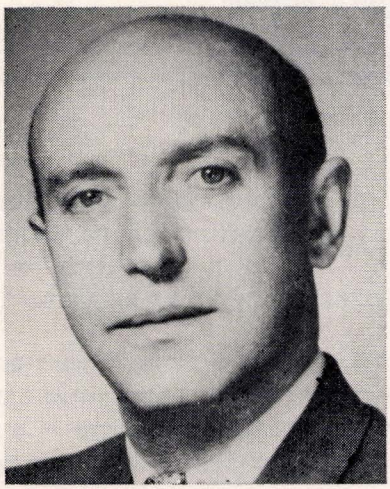
ניט געקוקט אויף די פאַרשידענע שוועריגקייטן פון מדינת ישראל, קומען דאָ כסדר פאָר אינטערנאַציאָנאַלע קאָנגרעסען און צוזאַמענקונפטן, וואָס שפּיגלען אָפּ די פאַרבינדונג פון דער אידישער מדינה מיט דער גאַנצער וועלט. און אין דעם אַלעם, אַזוי ווי דאָס איז בייַ פאַרשידענע געלעגנהייטן, האָבען אויך אַ היבשען חלק אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט.

מיט אַ צייט צוריק, למשל, איז דאָ פאַרגעקומען אַן אינטערנאַציאָנאַלער קאָנגרעס פון אידישער וויסענשאַפט, וואָס נעמט אַרום דעם תנ״ך, אַרכעאָלאָגיע, און די וויסענשאַפט פון אַספּעקטען בייַ די פאַרשידענע עדות. אין דעם דאָזיגען קאָנגרעס האָט אויך אָנטייל‌גענומען און געשפּילט אַ וויכטיג ראָלע דער חשוב׳ער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן, דר. שמואל עברי, וועלכער באַלאַנגט צו אונזערע געראָטענסטע ברידער פון די נאַצישע רוצחים בעת דער צווייטער וועלט־מלחמה, דורך שאַנכאַי, כינע. בייַ דעם קאָנגרעס האָט דר. עברי געהאַלטען אַ פאַרטראָג וועגען אידישע וויסענשאַפטען, און ער איז אויך אויסגעוויילט געוואָרען אין דעם וועלט־קאָמיטעט פון קאָנגרעס פון אידישע וויסענשאַפטען.

אונזער חשוב׳ער בן־עיר דר. שמואל עברי, איז געבוירען געוואָרען אין ביאַליסטאָק, וואו ער האָט פאַרענדיגט די העברע־אישע גימנאַזיע, און שפּעטער פאַרגעזעצט זיין לערנען אין לערער־סעמינאַר אין וואַרשע. ער האָט אויך געלערנט אין דער ישיבה אין לאָמזשע און שפּעטער געלערנט אידישע וויסענשאַפט אין וואַרשע און אין אַמעריקע, אונטער דער וויזשניץ פון דעם פראָפעסאָר י. ס. אולבריים. ער האָט געלערנט און זיך פאַרטיפט אין אַרכעאָלאָגיע און שפּראַכען, און צום סוף האָט אונזער חשוב׳ער לאַנדסמאַן באַקומען דעם טיטול דאָקטאָר־פילאָזאָפיע מיט פאַרשידענע אויסצייכענונגען.

דר. עברי האָט אויך שטודירט די מזרח־וויסענשאַפטען אין סעינט דזשאָנס האָפּקינס אוניווערזיטעט, און לעצטענס האָט ער אָפּילו פאַרנומען דעם וויכטיגען אָמט אַלס פראָפעסאָר פון שפּראַכען אין קאָלעדזש פון באַלטימאָר. דאָסמאָל איז עס שוין געווען דאָס דריטע מאָל, אַז דר. שמואל עברי איז איינגעלאָדען געוואָרען צו אַזאַ קאָנגרעס צו וועלכען עס וועלען אויך איינגעלאָדען די פראָפעסאָרען פון די אוניווערזיטעטען אין ירושלים, תל־אביב און פון וויצמאַן־אינסטיטוט, אין רחובות.

דר. שמואל עברי, וועלכער פאַרשאַפט אַזוי פיל נחת אונז, ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, האָט אַ פיינע משפּחה. זיין האַרציגע

דר. שמואל עברי

פרוי, איז די געוועזענע נינאַ ראָכמאַן פון לאָדזש. זיין זון, מאַרק, וועלכער פאַרענדיגט איצט דעם אוניווערזיטעט פאָר משפּטים, וועט וועלען אַן אַדוואָקאַט. מיר ווילען דעריבער באַגריסען דר. שמואל עברי, אונזער חשוב׳ער לאַנדסמאַן, וועלכער דערגרייכט הויכע שטאַפּלען אין דער אינטערנאַציאָנאַלער אַנערקענונג, און אים ווינטשען נאָך לאַנגע יאָרען פון געזונט, גרויס דערפאָלג און נחת מיט זיין משפּחה.

דערבאַרע מאכלים וואָס זיינען צוגעגרייט געוואָרען. נאָכן עסען האָט מען מיך פאַרגעשטעלט, און איך האָב אין אַ פּאָר ווערטער באַדאַנקט די אָנפירער פון בית ביאַליסטאָק און מיין פאַמיליע פאָרן איינאַרדענען דעם צוזאַמענטרעף און איך אָפּגעגעבען גרוסען פון ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאָר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל אין ניו־יאָרק, פון אונזער פרעזידענט עלי טאָר־לאָפּסקי, עטל אינגבערג און איסאַק ריבאַלאָווסקי; כ׳האָב אויך גערעדט וועגען אונזערע אַקטיוויטעטען וואָס מיר פירען אַדורך בייַ אונז אין דער היים.

שפּעטער איז פאַרגעקומען אַ קאָנצערט, וואו דער פּיאָנאָ־שפּילער, פריינט ציגאָן, פון ביאַליסטאָק, און מיין וויניגקייט האָבען זיך באַטייליגט און די פאַרזאַמעלטע זיינען געוועזן באַ־גייסטערט.

איך וויל זיין באַשיידען און זאָגען: איך וויס ניט צי עס איז מיר יענעם אָוונט געלונגען, אָדער אפשר דער מאָמענט פון אָוונט — אַלעמאָל איך האָב געפילט אַז עס איז מיר געלונגען מיין זינגען. איך האָב געהאַט אַ גרויסע הנאה ביים זינגען פאָרן עולם און איך האָב געפילט אַז מענטשען האָבען געהאַט הנאה. אָבער וואָס עס זאָל ניט זיין, איז דער אָוונט געווען אַ גע־לונגענער פון יעדען שטאַנדפונקט. מען האָט גוט פאַרברענגט און מען האָט פאַרגענדיגט דעם אָוונט מיט „ירושלים של זהב״ און „התקוה״, און יעדער איז אָוועק אַהיים מיט האַרציגע געפילען און פריינטשאַפט איינער צום צווייטען.

איך האָב געשריבען די שורות ניט וויל איך האָב געוואָלט פאַרנעמען פלאַץ אין דער „ביאַליסטאָקער שטימע״, ניט וויל איך בין אַ שרייבער, נאָר דערפאָר וויל מיין האַרץ איז אָנגעפילט מיט וואַרימקייט פאָר מיין משפּחה, פריינט און האַרציגע ביאַליס־טאָקער לאַנדסלייט, און דערפאָר וואָס דאָס איז דער איינציגער וועג וויי אַזוי איך קען אַלעמען דאָנקען אָפּיציעל, יונג און אַלט, קליין און גרויס — די אַלע וואָס האָבען געמאַכט מיינע פּינף וואָכען אין אַרגענטינע אַזוי וואַרים, אַזוי האַרציג, וואָס איך מיט מיין פרוי וועלען דאָס קיינמאָל ניט פאַרגעסען.

צי הערסטו די קלאַנגען פון גאולה וואָס שאַלען...

פון לייב לעווין

לייב לעווין

געווען שוין עטליכע מאָל אין מיין אייגענעם לאַנד,
געקושט די שטיינער פון דער הייליגער וואַנט,
זיך געבאָדעט אין אייגענעם בלויען ים,
וואָס האָט אַרויסגעשוועמט פון מיר דעם גלות׳דיגען סם.

געהערט ווי עס רופען די פרישע ביימער פון וואַלד,
וואָס וואַרטסטו? פאַרוואָס קומסטו ניט גלייך אַהער באַלד?
צי הערסטו ניט די שטימע פון דעם הימעל דעם בלויען?
צי האָסטו נאָך ווייטער צו זיי דאָרט צוטרויען?

צי האָסטו ניט געגוג שוין קרבנות געבראַכט,
צי זיינען ניט דיינע טעג געווען פינסטער ווי נאַכט,
ווען אַלץ וואָס האָסט געבויט איז געווען אַן אַ גרונט,
צי האָסטו ניט מקנא געווען דעם עלענטן הונט?

צי באַנעמסטו די קלאַנגען פון גאולה וואָס שאַלען,
צי פאַרשטייסטע די וואַרימקייט פון אונזערע זוניגע שטראַלען,
צי פילסטו דעם טוי וואָס די בערג און פעלדער באַדעקען
און רופען צו דיר: רו ניט און שלאָף ניט, טו זיך אויפוועקען?

פון דער רעדאַקציע:

דער מחבר פון דער פּאָעמע, לייב לעווין, איז אַ באַקאַנטער ביזנעס־מאַן, נדבן און קולטור־טוער. געבוירען און דערצויגען אין דעם שטעטל אַראַן, לעבען ווילנע, האָט ער באַקומען אַ נאַציאָנאַלע אידישע דערציאונג און פון זיין יוגענט־אָן האָט ער אַרויסגעוויזען אַ נייגונג צו שרייבען. אין דער צייט פון דער צווייטער וועלט־מלחמה איז לייב לעווין, צוזאַמען מיט זיין פרוי רחל, געווען אין די וועלדער אַלס פּאַרטיזאַנער און זיי האָבען זיך געראַטעוועט דורך אַ נס. אַלע זיינע נאָענטע זיינען אומגעבראַכט געוואָרען ביי די נאַציס. נאָך דער מלחמה איז דאָס פּאָעל געקומען קיין מינכען, דייטשלאַנד. דאָרט האָט לעווין זיך אַרייַנגעטאָן אין אידיש־געזעלשאַפטלעכער אַרבעט צווישען דער שארית הפליטה. ער האָט מיטגעאַרבעט מיט דער „בריחה" און געהאָלפען אַריבערפירען טויזענטער אידען אויף אַן אומלעגאַלען וועג קיין ארץ־ישראל. לייב לעווין מיט זיין פרוי זיינען שפעטער געקומען קיין אַמעריקע אָן שום מאַטעריעלע מעגליכקייטען. אָבער איצט איז ער אַ דערפאָלגרייכער ביזנעסמאַן אין לענסדעיל, פּאַ. מר. לעווין העלפט פיל פאַרשידענע אַרגאַניזאַציעס און יחידים, ווי אויך אידישע שרייבער. ער איז אַ באַקאַנטער פילאַנטראָפּ און ער העלפט אויך זייער פיל מדינת ישראל.

צי האָסטו פאַרגעסען און שלאָפסט שוין אין ווידער,
פאַרגעסען די גריבער פול מיט שוועסטער און ברידער,
פאַרגעסען די צייטען, גאָר ניט צום באַשרייבען,
ווי קענסטו דאָרט צוריק לעבען פאַרבלייבען?

ווען אַ טרוים פון אַ פּאָר טויזענט יאָרען
איז אַזוי פלוצים פאַר דיר פאַרווירקליכט געוואָרען,
ווען דיין לאַנד טוט צו דיר די אָרעמס אויסשטרעקען,
שטויסטו זיך אָפּ און לאָזט זיך פון שלאָף ניט אויפוועקן.

דו זיצסט און נאַרסט זיך, זיך און די קינדער,
ווי מען וואָלט ניט געפּירט אונז צו שחיטה ווי רינדער,
און נאָך אַמאָל וועט גאָט דיך דעם חטא ניט פאַרגעבען,
ווייל דו לערענסט ניט פונ׳ם נעכטען, מיטן היינט טוסטו לעבען.

אַ לאַנד, אַזאַ שיינע, פון גאָט אַליין געמאָלען,
מיט געטליכע בערג און הייליגע טאָלען,
מיט אַזויפיל בלוט און ניסים געטאָן עס באַפרייען,
כדי דיין לעבען צוריק צו באַנייען.

דו חשבונ׳סט און צווייפעלסט און קאַנסט ניט באַשליסען
צי לוינט זיך דיר דעם עגל הזהב פאַרלירען;
עס וועט קיינמאָל ניט רוען דיין האַרץ און געוויסען
אויב וועסט ניט זיך און קינדער אַהער איבערפירען.

צי האָסטו פאַרגעסען דיינע ליבסטע ווי זיי ליגען
דערשטיקטע, פאַרברענטע, אויף שטיקלעך צעריסען;
אונזערע טאַטעס און מאַמעס, די קינדער פון וויגען,
אונזערע שוועסטער און ברידער, אויף טויט זיי דערשמיסען?

ווי קענסטו ניט לערנען... פאַרגעבען? פאַרגעסען?
ווען די וויי־געשרייען פון פאַרפיניגטע טוען דיך שטיקען,
ווען די קולות פון גסיסה טוען גאַנצע מעת־לעת׳ן
מיטן יאָמער פון עופה׳לעך דיין לעבען צעדריקען?!

* * *

איך האָף, מיר וועלען שוין מער ניט פאַרזאַמען
צו קומען אין אונזער ניי־אויסגעבויט לאַנד.
מיר וועלען זיך אַלע דאָרט פרייען צוזאַמען
און ניט וויסען מער פון גלות און שאַנד.

אַ דאַנק־אויסדרוק צום ציוניסטישען אַרבעטער־פאַרבאַנד

די באַאַמטע פון ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל, באַדאַנקען האַרציג דעם „גרייטער ניו־יאָרק ראַיאָן־קאָמיטעט, ציוניסטישער אַרבעטער פאַרבאַנד" און די מיטגלידער פאַר דעם שיינעם אָפּרוף צו אונזער מעות־חיטים־קאַמפּעין.

דאָס גיט אונז די געלעגענהייט צו פאַרבעסערען און פאַרשענערען די אינסטיטוציע און ספּעציעל מאַכען בעסער פאַר די עלטערע איינוואוינער.

מיר זיינען זייער צופרידען צו זיין פאַרבונדען מיט אַזאַ וויכטיגער אידיש־נאַציאָנאַלער אָרגאַניזאַציע אַלס אונזערע מיטהעלפער.

חשובע געסט באַזוכן ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק

אונזער ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל, איז זייער באַקאַנט ביי אַלע לאַנדסלייט ניט בלויז אין ניו־יאָרק און אין אַנדערע שטעט אין אַמעריקע, נאָר אויך אין אויסלאַנד. עס איז דעריבער ניט קיין וואונדער וואָס אין משך פון יאָר האָבען מיר פאַרשידענע חשוב׳ע געסט, וועלכע קומען באַזוכן אונזער פאָפולערע אינסטיטוציע, וועלכע האָט זיך אינגעשאַפען אַזאַ גוטען נאָמען. מיר זיינען שטאָלץ פון דעם, וואָס די אינסטיטוציע אויף דער איסט־סאַיד, אין ניו־יאָרק, איז וויי אַ פעסטונג און אַ לעבעדיגער מאָנומענט פון דעם אַמאָליגען אידישען פאָלקס־לעבען, וואָס עס האָבען מיט ליבע און איבער־געגעבענקייט געבויט און עס פירען וווייטער אָן אונזערע ביאַליס־טאָקער לאַנדסלייט. דאָס רופט אויך אַרויס אַנטציקונג און ממש באַגייסטערונג ביי די אַלע, וועלכע באַזוכען די אינסטיטוציע.

משה צינאָוויטש און פרוי דר. ראָקענשטיין־צינאָוויטש פון מדינת ישראל

מיט גרויס כבוד האָבען מיר אויפגענומען אַלס געסט אין אונזער אינסטיטוציע דעם באַוואוסטען געלערענטען און שרייבער, משה צינאָוויטש מיט זיין פרוי, די באַוואוסטע געלערענטע דר. רעבעקאַ ראָקענשטיין־צינאָוויטש, פון מדינת ישראל. די חשוב׳ע געסט האָבען באַזוכט אַלע אָפּטיילונגען פון אונזער אינסטיטוציע און זיי זיינען געווען באַגייסטערט פון דעם, וואָס זיי האָבען געזען אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל. מר. און מרס. צינאָוויטש, וועל־כע זיינען ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, זיינען אויך אויפגענומען געוואָרען ביי אַ זיצונג פון אונזער באָארד אָוו דירעקטאָרס. זיי זיינען ווי געהעריג באַגריסט געוואָרען מיט וואַרימע ווערטער. פרוי דר. ראָקענשטיין־צינאָוויטש האָט געענטפערט אויף די באַגריסונגען און זי האָט אויסגעדריקט באַגייסטערונג פון דעם אַלעם וואָס זיי האָבען געזען אין דער אינסטיטוציע. זי האָט דערקלערט, אַז עס איז אַ שטאָלץ און אַ כבוד צו זען ווי אַזוי די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין ניו־יאָרק האָבען אויסגעבויט און פירען־אָן מיט אַזוי פיל טריישאַפט אַזאַ גרויסע, וויכטיגע און נוצליכע אינסטיטוציע פאַר עלטערע מענטשען.

איטשקע מאַזור׳ס אייניקעל פון ארגענטינע

אַ גרויסער פאַרגעניגען איז געווען פאַר אונז אויפצונעמען אַלס געסט אין דער אינסטיטוציע דאָס יונגע פּאָרעל פון בוענאָס־אייעס, ארגענטינע, שושנה באַלאַבאַן־וואָלקאָוויטש מיט איר מאַן, ישראל וואָלקאָוויטש. ביידע זיינען שוין געבוירענע אין ארגענטינע, אויך זייערע עלטערן זיינען געבוירען אין ארגענ־טינע. די יונגע סימפּאַטישע שושנה איז באַשעפּטיגט אַלס ביב־ליאָטעקאַרין אין דעם אידישען וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט („איוואָ") אין בוענאָס־אייעס. זי האָט אונז דערציילט, אַז וען זי מיט איר מאַן זיינען אַרויסגעפאָרען פון ארגענטינע אויף זייער באַזוך קיין ניו־יאָרק, האָט איר זיידע, איטשקע מאַזור, איר אָנגעזאָגט, אַז זי און איר מאַן זאָלען אומבאַדינגט באַזוכען דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּי־טאָל אין ניו־יאָרק. איטשע מאַזור, וועלכער וואוינט שוין אין ארגענטינע אַ קנאַפּען האַלבען יאָרהונדערט וואוהין ער איז געקומען פון ביאַליסטאָק, איז אַ וויכטיגער טוער און עהרען־פאָרזיצער פון דעם פאַרבאַנד פון ביאַליסטאָקער אידען אין ארגענטינע. שושנה באַלאַבאַן־וואָלקאָוויטש מיט איר מאַן, ישראל, האָבען פאַרבראַכט עטליכע שעה אין אונזער אינסטיטוציע. זיי זיינען געווען אַנטציקט פון דעם אַלעם וואָס זיי האָבען געזען.

מרים און דניאל האַלפּערן פון מדינת ישראל

אין דער לעצטער צייט האָבען אונזער אינסטיטוציע אויך באַזוכט מרים און דניאל האַלפּערן פון מדינת ישראל. זיי זיינען געקומען אָנקוקען און באַקענען זיך מיט דעם גרויסען ביאַליס־טאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל צוזאַמען מיט זייער ברודער, וועלכער וואוינט אין פלאָרידע, ניו־יאָרק סטעיט, און איז אַ רב אין דעם טעמפּעל בית־שלום. מרים האַלפּערן איז געווען פאַר דער מלחמה אין די אַמאָליגע יאָרען אַ שילערין אין דער העברעאישער גימנאַזיע, אין ביא־ליסטאָק. איצט איז זי אַ לערערין אין מדינת ישראל. מרים און דניאל האַלפּערן האָבען אַ זון אַ דאָקטאָר אין באָסטאָן, אַ צווייטען זון אין דער ישראל־אַרמיי, ווי אויך אַ טאָכטער, אויך אַ דאָקטאָר אין ישראל. דאָס סימפּאַטישע פּאָרעל האָבען באַזוכט אַלע אָפּ־טיילונגען פון אונזער אינסטיטוציע, זיי האָבען געזען וויי אַזוי די עלטערע איינוואוינער ווערען פאַרזאָרגט מיט אַלעם נויטיגען.

חנה קאַרפּ פון ארגענטינע

צווישען די פיל חשוב׳ע געסט, וועלכע האָבען לעצטענס באַזוכט אונזער אינסטיטוציע איז אויך געווען פרוי חנה קאַרפּ, פון ארגענטינע. פרוי קאַרפּ, וועלכע שטאַמט פון ביאַליסטאָק, איז געקומען אין באַגלייטונג פון איר שוועסטער, מרס. דבורה מינץ, וועלכע איז אַ טרייַע מיטגלידערין און אונטערשטיצערין פון אונזער אינסטיטוציע. איין שוועסטער, מרס. ניומאַן, וואוינט אין ניו־יאָרק. זייער ברודער, פישל וואָלקאָוויסקי, וואוינט אין ארגענטינע. פריינדין חנה קאַרפּ האָט באַזוכט די פאַרשידענע אָפּטיילונגען פון דער אינסטיטוציע און אַלץ וואָס זי האָט געזען, האָט אויף איר געמאַכט אַ גאָר פיינעם אייַנדרוק. זי האָט אויס־געדריקט גרויס צופרידנקייט פון דעם, וואָס זי האָט געזען וויי אַזוי אירע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין ניו־יאָרק, האַלטען וווייטער אויף דעם אידיש־פאָלקסטימליכען גייסט פון דער אַל־טער היים. ביים אַוועקגיין, האָט פרוי חנה קאַרפּ איבערגעלאָזט אַ פּייַנע דאַנעישאָן פאַר דער אינסטיטוציע.

די אויבענדערמאַנטע און אַנדערע געסט, וועלכע זיינען געקומען באַזוכען די גרויסע ביאַליסטאָקער אינסטיטוציע, זיינען אויפגענומען געוואָרען פון איסאַק ריבאַלאָווסקי — געשעפטס־סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל; און פון מרס. עטעל אינגבערג, עקזע־קוטיוו־דירעקטאָר, וועלכע האָבען אויך אַרומגעפירט די געסט און זיי באַוויזען די פאַרשידענע אָפּטיילונגען און דערביי גע־געבען די נויטיגע אויפקלערונגען, וועגען דעם ווי אַזוי עס פונקציאָנירט די אינסטיטוציע.

בריוו פון לאַנדסלייט איבער דער וועלט

אַ דאַנק-בריוו פון דעם מלוכה-פֿרעזידענט פון מדינת ישראל צו דער „ביאַליסטאָקער שטימע"

אין דעם לעצטען ערב ראש־השנה־נומער „ביאַליסטאָקער שטימע", פון תשל"ד — 1973, איז געווען געדרוקט אַן אַרטיקעל פון אונזער קאָרעספּאָנדענט אין מדינת ישראל, אברהם שייקע־וויטש, וועגען דעם אָפּשטאַם און ביאַליסטאָקער יחוס פון דעם נייעם ישראל־פֿרעזידענט, אברהם קציר (קאַטשאַלסקי). אין פֿאַר־בינדונג מיט דעם אַרטיקעל, האָבען מיר לעצטענס באַקומען אַ בריוו פון אָפּיס פון דעם ישראל־פֿרעזידענט, אין וועלכען עס איז געשריבען:

„דער פֿרעזידענט אפֿרים קציר דאַנקט איך האַרציג פֿאַר דעם נומער 'ביאַליסטאָקער שטימע', אין וועלכען עס ווערט דערציילט דער ביאַליסטאָקער אָפּשטאַם פון זיין מוטער ז"ל. דער פֿרעזידענט שיקט זיינע בעסטע וואונטשען און גרוסען צו אייך און צו אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין אַמעריקע".

ירושלים, י' בכסלו תשל"ד
5טען דעצעמבער 1973

אַ רירענדער דאַנק-בריוו פון אַ קראַנקען איד

טייערער פריינט איסאַק ריבאַלאָווסקי,
געווארן-סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו-יאָרק;

און טייערע פריינדין מרס. עטל אינגבערג,
עקזעקוטיוו-דירעקטאָר פון דעם צענטער:

איר, צוזאַמען מיט אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין אַמעריקע, זאָלט זיין געזונט און לעבען לאַנגע יאָרן, פֿאַר דער גוטסקייט וואָס איר טוט פֿאַר מיר. איך ווייל אייך צו וויסען געבען, אַז איך האָב דערהאַלטען די מעדיצין וואָס איר האָט מיר געשיקט פֿאַר מיין קראַנקהייט. איך דאַנק אייך פֿאַר דעם זייער האַרציג און איך ווייל אייך שרייבען, אַז איר האָט אַ גאָר גרויסע מצווה פֿאַר שיקען מיר די מעדיצין. איר ראַטעוועט מיך פֿשוט אַ דאַנק דעם און וועג איר שיקט ניט די נויטיגע מעדיצין, ווייס איך גאָרניט וואָס איך וואָלט געטאָן אין מיין צושטאַנד. איר זאָלט זיין געזונט פֿאַר דעם און איר זאָלט לעבען 120 יאָר. איך ווינטש אייך און אַלע לאַנדסלייט, אַז איר זאָלט אַלע שטענדיג זיין געזונט און אַז איר זאָלט קיינמאָל ניט וויסען פון קיין קראַנקהייט. איר וועל קיינמאָל ניט פֿאַרגעסען אייער גוטסקייט.

פון מיר:

ישעיה זשוקאָווסקי
ביאַליסטאָק

די קליינע צאָל פֿאַרבליבענע אידען אין ביאַליסטאָק דאַנקען פֿאַר דער צוגעשיקטער הילף

מיט אַ קורצער צייט צוריק האָבען מיר ווידער באַקומען אַ רירענדען דאַנק־בריוו פון דער קליינער גרופּע אידען, וועלכע וואוינען נאָך איצט אין ביאַליסטאָק, פֿאַר דער הילף אין פֿאָרם פון פּעקלעך, וואָס מיר שיקען זיי כסדר. אין דעם בריוו, שרייבען די גרופּע לאַנדסלייט פון ביאַליסטאָק פֿאָלגענדעס:

„מיר דאַנקען אייך פון גאַנצען האַרצען, וואָס איר אינטע־רעסירט זיך און איר געדענקט וועגען אונז. מיר שיקען אייך דאָ די ליסטע פון די אידישע פֿאַמיליעס, וועלכע לעבען איצט אין ביאַליסטאָק, וועלכע גענישען פון דער הילף, וואָס דער ביאַליסטאָקער צענטער שיקט אַהערצו. מיר ווינטשען אייך פיל גליק, געזונט און צופֿרידענהייט, ווי אויך דעם גאַנצען אידישען פֿאָלק און אַמעריקע".

דער בריוו איז אונטערגעשריבען פון שלמה פרוכטער, וועלכער וואוינט אויף פּיעטנקאַ־גאַס 3.

מיר גיבען דאָ די נעמען אין זייער אָריגינאַל, ווי אויך די אַדרעסען פון דער פֿאַרבליבענער גרופּע אידישע פֿאַמיליעס אין ביאַליסטאָק:

Kalman Kania Bialystok, Poland ul. Biala 3/18	Szloma Pachter Bialystok, Poland ul. Piekna 3
Sidranski Abram Bialystok, Poland ul. Antoniukowska 17-49	Winograd Josef Bialystok, Poland Lipowa 12/3
Jalowski Erszel Bialystok, Poland ul. Zabia 8/55	Zlotorynski Szymon Bialystok, Poland ul. Zascianska 15
Chaszkes Yankel Bialystok, Poland ul. Boh. Getta 11/12	Szymon Zukowski Bialystok, Poland Al. 1-go Maja Nr. 44-14
Szyja Bartnowski Bialystok, Poland ul. Zabia 12/6	Bielski Lejba Bialystok, Poland Malmeda 33-7

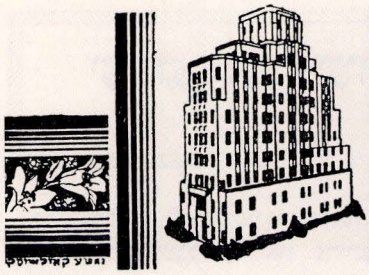
SEARCHING FOR RELATIVES

My nam is Mrs. Tauba Dove. My sister's name was Roza Goldstein (*nee* London); her husband's name was Moishe Goldstein. Their son's name was Velvel (Wolf) and their daughter's name was Sora. They lived at 7A Malinovska, Bialystok. I last heard from them in 1941, when they fled to Russia. They are ail gone.

I would like to trace an aunt who lived in New York. Her name is Mrs. Ethel Goodman (maiden name, London). Her last known address was: 1225 Boston Road, Bronx, New York.

Anyone with information about her or her children, if she is no longer alive, please contact:

Bialystoker Home and Infirmary for the Aged
228 East Broadway, New York, N. Y. 10002

אונזער אינסטיטוציע

וואָס מען טוט און וואָס מען פלאַנט

פּסח אין אונזער היים

דער יום־טוב פּסח ווי אַלע יאָרן ווועט געפּייערט ווערן אין אונזער היים אויף דעם טראַדיציאָנעלען שטייגער.

אונזערע עלטערע איינוואוינער וועלען פּראַווען די סדרים אין דעם גרויסן, ליכטיגן עס־זאַל און זאָגען צוזאַמען די הגדה. דער יום־טוב׳דיגער טיש ווועט באַשיינט ווערן מיט געשמאַקע פּסח׳דיגע מאכלים.

די איינוואוינער ווי אויך שכנים און פריינט וועלען מקבל זיין דעם יום־טוב אין אונזער שוהל מיט פרייד און בעטן אַז אַלע אידען איבער דער גאָרער וועלט זאָלען אויסגעלייזט ווערן מיט דער גאולה שלימה.

מעות חיטים

מעות חיטים איז אינע פון די שענסטע אידישע טראַדיציעס צו העלפען דעם נויטבאַדערפטיגן פייערן דעם יום־טוב פּסח. מיר ווילען באַדאַנקען אַלע וועלכע האָבען געשטיצט אונזער יערליכען מעות חיטים קאַמפּעין. מיר קענען נישט אויסרעכענען אַלע פּערזאָנען וועלכע האָבען אַליין געגעבען און אויך געשאַפען געלט פון פריינט, און די אָרגאַניזאַציעס וועלכע זיינען תמיד גרייט צו טאָן זייער פּליכט און העלפען. מיר בעטען די וועלכע האָבען נאָך נישט דערפילט דעם חוב, אַריינצושיקען זייער ביישטייערונג איצט צו דעם מעות חיטים פּאָנד.

אונזער שוהל

מיר ווילען אויסדריקען אַ גרויסן יישר־כח צו אונזער גבאי, מאַקס טאָביאַס, וועלכער גיט אַכטונג אַז עס זאָל זיין אַ מנין אין דער פרי און פּאָרנאַכט, און אַז אַלץ זאָל זיך פירען בסדר. ביים דאָוונען דערמאָנט מען די נעמען פון אַלע נפטרים און אויך פּאַר די וועלכע מ׳האָלט יאָרצייט און מ׳זאָגט קדיש בציבור. זאָל השי״ת בענטשען פריינט טאָביאַס מיט אַלע מת־פּללים אַז זיי זאָלען געזונט זיין און קענען אַנפירען מיטן מנין.

דער ביאַליסטאָקער קאָנצערט אין פילהאַרמאָניק האָל

דער ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל האָט דורכגעפירט דעם אימפּאָזאַנטן יערליכן טעאַטער־בענעפּיט זונטאָג, 14טן אַקטאָבער, 1973, אין דעם פרעכטיגן פילהאַרמאָניק־האָל פון דעם נייעם לינקאָלן־סענטער. דער נאָמען פון דעם הייריגען קאָנצערט איז לכתחילה אַנאָנסירט געוואָרען „יום־טוב זאָל זיין!״ אָבער די מלחמה אין ישראל האָט פאַרוואַנדעלט דעם קאָנצערט־פראָגראַם אין אַ „נחמו, נחמו עמי״, געטרייסט זיי, געטרייסט, מיין פאָלק.

דער קאָנצערט איז פראָדוצירט און פרעזענטירט געוואָרען פון דעם באַוואוסטן שוישפּילער און פרעזידענט פון דער אידישער אַקטיאָרן־יוניאָן, הערמאַן יאַבלאָקאָוו, וועלכער, צוזאַמען מיט זיין פרוי, בעלאַ מייזעל, האָבען געפּירט די פראָגראַם מיט אַ פּאַסיגער, גוטער נאַראַציע. די באַוואוסטע מוזיקערין, רענעי סאַלאַמאָן, האָט באַגלייט אויף דער פּיאַנאָ און אין קאָנצערט האָבען זיך באַטייליגט אַ גרויסע צאָל באַרימטע קינסטלער. דער גאַסט־אַרטיסט איז געווען דער וועלט־באַוואוסטער קינסטלער פון דער אָפּעראַ, דושען פּירס.

אויפגעטראָטען מיט לידער און רעציטאַציעס האָבען די פאָלגענדע אַרטיסטען: די טאַלאַנטירטע אינטערנאַציאָנאַלע זינגערין דזשינעטטאַ לאַביאַנקאַ; די באַוואוסטע ישראל׳דיגע זינגערס און קאָמיקערס „די איאַלאָנס״; דער באַגאַבטער הומאָריסט עמיל קאָהן; דער באַוואוסטער ביאַליסטאָקער עמוד־קינסטלער חזן הערי פיינבערג; דער פאָלקס־הומאָריסט הערשעל גענדל; די באַגאַבטע ביאַליסטאָקער זינגערין יעטא אייזנער.

מרס. עטל אינגבערג, עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל, און איסאַק ריבאַלאָווסקי, געניראַל־סעקרעטאַר, האָבען באַגריסט דעם גרויסען עולם און געהאַלטען קורצע רעדעס. דער עולם איז געווען זייער צופרידען מיט דעם אַרטיסטישען פאַרווייליגרישען פּראָגראַם און האָט באַדאַנקט די פירער פון דער ביאַליסטאָקער אינסטיטוציע פאַר ברענגען פרייד און געזונט צו די מענטשען.

די באַגאַבטע זינגערין יעטאַ אייזנער און חזן און פאָלקס־זינגער, הערי פיינבערג, האָבען אויפגעטראָטען אויסגענומען ביים עולם אין לינקאָלן־צענטער

יערליכע חנוכה־פייערונג אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק

די יערליכע חנוכה־פייערונג און קאָנצערט פאַר מיטגלידער און פרייַנט איז געהאַלטען געוואָרען אין דעם נייַעם אויסטאָריום ביים ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק, 232 איסט בראָדוועי, דעם 16טען דעצעמבער 1973. טראָץ דעם וואָס עס האָט געגאָסען אַ רעגען האָבען אונזערע לאַנדסלייט באַוויזען זייער שטאַרקע איבערגעגעבענהייט און אויסגעפילט דעם זאַל. עס איז געווען אַן אמת׳ע היימישע שמחה אויף דעם עכטען ביאַליסטאָקער שטייגער.

טשערמאַן פון דער גרויסער אונטערנעמונג איז געווען הערי פיינבערג, ווייס־טשערמאַן פון באָארד אָוו דירעקטאָרען. ער האָט אָנגעזאָגט אַז דער הילדע סלאָיער, פּרעזידענטין פון דער ביאַליס־טאָקער לייַדיס אָקזילעריי, צו פּרעזענטירען אַ ספּעציעלען עהרען־טאָוועל לכבוד מרס. ראָוז קעס, אונזער אַ ווייס־פּרעזידענטין. ווייל מרס. קעס האָט נישט געקענט זיין אָנוועזענד צו דער שמחה, האָבען אירע שוועסטערס, מרס. סילוויע פינקעל־שטיין און מרס. רעי מעלצער, איר פּאַר־טנאָטען און באַאַמטע אונזער אינסטיטוציע פאַר דער שיינער אָנערקענונג פון זייער שוועסטער׳ס אָנגעזעענער באַדינונג און אויסערגעווייניטליכער בריייטהאַרציגקייט צו אונזער אינסטיטוציע.

דער טשערמאַן האָט נאָכדעם געבעטען הרב שמואל קראָניק, דירעקטאָר אָוו פּאָב־ליק רעליישאָנס, צו רעדען וועגען חנוכה. הרב קראָניק האָט דערמאָנט די פּאַרזאַמלטע ווי די מכבים מיט 2,000 יאָר צוריק האָבען געדאַרפט קעמפען געגען די יוונים און ווי אַזוי די באַגרעניצטע צאָל אידען האָבען דורך אַ נס באַזיגט די גרויסע אַרמייען פון די שונאים. געגליכען צו יענער צייט, זיינען אונזערע ברידער און שוועסטערס אין ישראל אין אַ קאַמף געגען די אַראַבישע שונאים. הלוואי זאָלען מיר ווייטער האָבען אַ נצחון.

פריינט פיינבערג האָט געזופען מרס. עטל אינגבערג, עקזעקוטיוו־דירעקטאָר, צום באָריכטען. זי האָט באַגריסט די געסט און זיי באַדאַנקט פאַר קומען צו דעם דינער אין אַזאַ שלעכטען וועטער. זי האָט געריידט וועגען פאַרשידענע אַדמיניסטראַטיווע ענינים פון דער היים.

דער טשערמאַן האָט געבעטען איסאַק ריבאַלאָווסקי, געניעראַל־סעקרעטאַר, אויפצוטרעטען אויף דער בינע. ער האָט באַגריסט דעם פרעזידענט, אילאַי טאַר־לאָפסקי, און אים געלויבט פאַר זיין טרייַשאַפט צו אונזער אינסטיטוציע. ער האָט אויך דערמאָנט פּאָול שאָכטע, אונזער קאָ־סירער, פאַר זיין טעטיגער אַרבעט פאַר דער היים, ווי אויך מר. און מרס. אשר שטשוטשינסקי, וועלכע האָבען געגעבען אַ סך זאַכען צו דעם יערליכען באַזאַר.

דערנאָך האָט איסאַק ריבאַלאָווסקי פאַר־קויפט 6 חנוכה־מנורות און געשאָפען אַ העכערע סומע געלט. אַזוי ווי אַלע יאָר האָבען מר. און מרס. סעם אַדלער, אונזערע דירעקטאָרען, געקויפט אַ גאַנצע מנורה פאַר זייער משפּחה. אונזערע טראָסטיס, מר. און מרס. סעם סאַלאַש, האָבען דעם יאָר געקויפט אַ פולע מנורה. דער עולם האָט זיך וואַרים אָפּגערופען צו דעם אַפּיל און געגעבען שיינע ביישטייערונגען.

דער עולם האָט פאַרברענט אין אַ פרייַ־ליכער, יום־טוב׳דיגער אַטמאָספער, מיט שיינע, באַדעקטע טישען, און געשמאַקע חנוכה־לאָטקעס זיינען סערווירט געוואָרען. דער ביאַליסטאָקער דיריגענט, בערנאַרד ריטש, מיט זיין כאָר האָבען געזונגען פאַסיגע ניגונים.

דער הויכפונקט פון דער פאַרווייַלונג איז געווען וען חזן הערי פיינבערג האָט געזונגען עטליכע שיינע לידער, באַגלייט ביי דער פּיאַנאָ פון זיין טאָכטער, מרס. דזשאַיס ראָטמאַן.

דער עולם איז זיך פונאַנדערגעגאַנגען אַהיים אין אַ געהויבענער שטימונג.

סעם און ראָוז סאַלאַזש, וועלכע האָבען געקויפט די 4טע מנורה ביי אונזער חנוכה־פייערונג, צינדען אָן די ליכט צוזאַמען מיט לעאָן און פרידאַ פריד מיט זייער זון אַלען, ליזאַ און סעם טשודין, און בעלאַ קעי.

אַ ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן פאַרנעמט דיפלאָמאַטישען פאָסטען אין דעם ישראל־קאָנסולאַט אין ניו־יאָרק

דער נייער אינפאָרמאַציע און פּרעסע־קאָנסול פון מדינת ישראל, אין ניו־יאָרק, איז אַ ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן, פון וועמען מיר אַלע זיינען זייער שטאָלץ. דאָס איז עזריה ראַפּאָפּאָרט, וועמענס עלטערן האָבען עמיגרירט קיין ארץ־ישראל אין יאָר 1924. עזריה, וועלכער איז שוין געבוירען געוואָרען אין ישראל, האָט אין צייט פון דער צווייטער וועלט־מלחמה געקעמפט אין דער ענגלישער אַרמיי. ער איז געווען אַ חבר פון פּלמ"ח און ער האָט געדינט אין דער באַפרייאונגס־מלחמה אין יאָר 1948, וועו פּלמ"ח איז פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין אַ רעגולערער אַרמיי.

עזריה ראַפּאָפּאָרט איז אין ישראל אַ גוט־באַקאַנטער זשורנאַליסט, וואו ער האָט מיטגעאַרבעט אין פאַרשידענע דאָר־טיגע צייטונגען. ער איז אויך געווען באַשעפטיגט אין "קול ישראל"־ראַדיאָ ווי אויך אין דער טעלעוויזיע אין דער אידי־שער מדינה. מיט אַ צייט צוריק, איידער ער איז באַשטימט געוואָרען אויף זיין איצטיגען דיפלאָמאַטישען פּאָסטען, איז ראַפּאָפּאָרט אַ לענגערע צייט געווען באַ־שעפטיגט בייַם אַרגאַניזירען די עליה פון אַקאַדעמיקער אין ניו־יאָרק סטעיט, קיין מדינת ישראל.

עזריה ראַפּאָפּאָרט איז פאַרהיראָט אוך ער האָט אַ זון, וואָס געפינט זיך איצט אויפן סיריישען פראָנט. זייערע צוויי טעכ־טער, פון וועלכע די עלטערע דאַרף איצט אויך אָנהויבען דינען אין דער אַרמיי,

עזריה ראַפּאָפּאָרט

לערנען אין האַי־סקול. „אויך איך האָב ניט געוואָלט פאַרלאָזען דאָס לאַנד איצט — האָט דער נייער אינפאָרמאַציע און פּרעסע קאָנסול דערקלערט — אָבער אַלס אַן אַלטער סאָלדאַט האָב איך אויסגעפירט דעם באַפעל".

יערליכער באַזאַר

דער יערליכער באַזאַר, אָנגעפירט פון אונזער ליידיס אָקזילערי, איז אָפּגעהאַל־טען געווארן פון 1טען דעצעמבער ביז 10טען דעצעמבער, 1973. דער ענערגי־שער טשערמאַן, אַרטשי לין, מיט זיין קאָמיטע האָבען געאַרבעט צוזאַמענברענ־גען, סאַרטירען און פאַרקויפען די סחורה. דער באַזאַר איז היינטיגס יאָר געווען אַן אויסערגעווייניליכער דערפאָלג צוליב דער שוועריר פון די גוטע מענער און פרויען. מיר דריקען אויס אַ גרויסען דאַנק צו אַלע גוטע פריינט וועלכע האָבען צו־געשטעלט די סחורה און צום טשערמאַן מיט דער קאָמיטע פאַר זייער גרויסער מי.

יערליכער מיטגליד־אָפּצאָל

מיר באַדאַנקען אַלע מיטגלידער וועלכע האָבען שנעל אַריינגעשיקט זייערע „דיוס". אונזער אינסטיטוציע איז גליקליך דערפאַר וואָס זי האָט אַזויפיל טרייַע מיטגלידער וועלכע זיינען גרייט צו העלפען אונזערע עלטערע און שוואַכע אייגווויניגער. די וועלכע האָבען נאָך נישט אייגנעצאָלט זייערע „דיוס", בעטען מיר אַז זיי זאָלען וואָס גיכער טאָן זייער פליכט, ווי אויך פאַראינטערעסירען זייערע קינדער און פריינט זיך אָנשליסען אין אונזערע רייַען און אָנטיילנעמען אין דער הייליגער נאָ־בעלער אַרבעט.

דאַנק־אויסדרוק צו ישראל מינעס פון שיקאַגאָ

ביי דער 80-יאָריגער געבורטסטאָג-פייערונג פון ישראל מינעס, אייניגע־אַרדענט געוואָרען דורך זיין פאַמיליע, געפינען זיך 4 דורות: ישראל מינעס, דער זון, אייניקעל און אוראייניקעל.

די באַאַמטע און די דירעקטאָרען פון ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל דריקט אויס אַ האַר־ציגען דאַנק צו אונזער ליבען לאַנדסמאַן און טרייַען „אַמבאַ־סאַדאָר" אין שיקאָגאָ, ישראל מינעס, פאַר אָנהאַלטען זיין יער־ליכע טראַדיציע פון שאַפען געלט פון אונזערע לאַנדסלייט אין שיקאָגאָ פאַר דער יערליכער טעאַטער־אונטערנעמונג וואָס מיר האָבען אין לינקאָלן־סענטער.

פריינט מינעס שטיצט די גאַנצע יאָרען אונזער אינסטיטוציע און בעט אַז אַנדערע לאַנדסלייט און פריינט אין שיקאָגאָ זאָלען זיך אויך אָפּרופען צו אונזערע אָפּילס. ער פאַרבינדט די שיקאָגאָ־לאַנדסלייט מיט אונזער צענטער אין ניו־יאָרק.

מיר ווינטשען ישראל מינעס צו זיין 80־יאָריגען געבוירנטאָג אַ סך יאָרען פון געזונט און גליק, אַז ער זאָל קענען אָנגיין מיט זיין איבערגעגעבענער אַרבעט פאַר אונזער היים.

גרויסע יזכור־פּאַראַמלונג צום 31סטען יאָרצייט נאָך די 60 טויזענט קדושים
דורכגעפירט אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק

אַ גרויסער עולם פון עטליכע הונדערט פּערזאָן, ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט פון ניו־יאָרק און פון דער אַרומיגער געגענט, האָבען זיך באַטייליגט אין דער איינדרוקספולער טרויער־פּאַראַמלונג געווידמעט דעם 31טען יאָרצייט זינט דעם אידישען חורבן ביאַליסטאָק, און וועט עס זיינען אומגעבראַכט געווארען דורך די נאַציס די 60 טויזענט אידישע מענטשען פון ביאַליסטאָק און פון די אַרומיגע שטעטלעך און דערפער. די גרויסע טרויער־פּאַראַמלונג, וואָס איז איינגעאָרדענט און דורכגעפירט געווארען פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פּאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל, איז פּאַרגעקומען זונטאָג בייטאָג, דעם 10טען פעברואַר 1974. דער גרויסער אוידיטאָריום פון דעם ביאַליס־טאָקער צענטער, אויף 228 איסט בראָדוועי, ניו־יאָרק, איז געווען ווי געהעריג דעקאָרירט און צוגעגרייט פּאַר דעם טראַדיציאָנעלען יזכור פון אונזערע לאַנדסלייט, וואָס ווערט מיט גרויס טריישאַפט אָפּגעהיט יעדעס יאָר אין דער צייט.

ווי יעדעס מאָל, האָט מען אויך דאָסמאָל צווישען עולם געזען פיל ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, וועלכע האָבען אַליין דורכ־געמאַכט דעם ביאַליסטאָקער גיעטאָ, טויט־לאַגערן בייַ די נאַציס, פּייניגונגען און ליידען און גערעטעוועט געווארען דורך אַ נס. עס זיינען אויך אָנווועזענד געווען פיל אַלט־איינגעזעסענע היגע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט. אַלע זיינען געווען דורכגענומען מיט גרויס ערנסט און טרויער, בייַ פיל האָט מען געזען טרערען אין די אויגען, וועט מען האָט זיך דערמאָנט די נאָענטע אומגעבראַכטע בייַ די נאַציס, די אַמאָליגע האַרציגע ביאַליסטאָקער אידען און די פּאַרשניטענע אַלטע היים.

די יזכור־פּאַראַמלונג איז דערעפענט געווארען פון מרס. עטל אינגבערג, עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון דער ביאַליסטאָקער היים פּאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל. זי האָט אין האַרציגע ווערטער געערעדט וועגען דער זייער שיינער טראַדיציע פון אָפּ־היטען אויף אַזאַ ווירדיגען אופן דעם אָנדענק פון די קדושים, מאַרטירער און העלדישע ווידערשטענדלער קעגען די נאַצישע רוצחים. זי האָט אַרויפגערופען אַלס פּאַרזיצער לואיס סילווער, קולטור־דירעקטאָר פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט.

לואיס סילווער האָט אין קורצע רירענדע ווערטער געערעדט וועגען דער אַמאָליגער שפּרודעלדיגער אידישער ביאַליסטאָק. ער האָט אויפגעלעבט בילדער פון דער אַלטער היים, וואָס איז אַזוי טיף איינגעקריצט ביי יעדען אין זכרון. סילווער האָט אויך דערמאָנט, אַז די אידישע ביאַליסטאָק איז געווען איינע פון די פּראָמינענטסטע אידישע קהילות אין פּאַר־מלחמה'דיגען פּוילען, וואָס האָט אַרויסגעגעבען באַרימטע גאונים, קולטור־טוער, שרייַ־בער, דערציער, געלערנטע און האַרציגע טייערע אידישע פּאָלקס־מענטשען. לואיס סילווער האָט אויסגעדריקט אָנערקענונג דער פירערשאַפט פון ביאַליסטאָקער צענטער פּאַר אָפּהיטען אויף אַזאַ פיינעם אופן די טראַדיציע פון אָפּהיטען דעם אָנדענק פון די קדושים און מאַרטירער. ער האָט אויך אין קורצע ווערטער געשילדערט די צייט אין וועלכער מיר לעבען איצט, וועט מיר פירען דורך דעם 31טען יאָרצייט נאָך די אומגעבראַכטע 60 טויזענט ביאַליסטאָקער אידען.

דאָן האָט די באַקאַנטע ביאַליסטאָקער זינגערין, יעטאַ אייז־נער, געזונגען אַ צאָל חורבן־לידער. נאָכדעם האָט לואיס סילווער

אַלגעמיינע בילד ביי דער 31סטער הזכרה־פּאַראַמלונג וואו די פּאַראַמעלטע עהרען דעם אָנדענק פון די 60,000 קדושים פון ביאַליסטאָק און אומגעגענט. לעבען דער פּאָן שטייען אילאַי טאַרלאָפּסקי, פּאָול שאָכטע. זיי האָבען אָנגעצונדען אַ ליכט אין אָנדענק פון די געפּאַלענע העלדען.

אויך גערעדט וועגען דער לעצטער יום־כיפור מלחמה, וועגען דעם בארבארישען אנפאל פון די עגיפּטער מיט די סיריער אויף מדינת ישראל — מיט דער הילף פון סאוועט־רוסלאנד — אין דעם הייליגסטען טאג פאר אידען אין יאר. עס איז געווען א גיפאר, האט לואיס סילווער אנגעוויזען, אז מדינת ישראל זאל, חלילה, ליידען א גרויסע מפלה וואס וואלט אויך פארן אידישען פאלק געווען א נייער חורבן. אבער די ישראל־העלדען האבען אפגעשלאגען דעם אגרעסיוון ארבישען אנפאל און אריין טיף אין די טעריטאריעס פון שונא. דאס איז, פארשטייט זיך, צו פארדאנקען די העלדישקייט פון די ישראל־גיבורים פון וועלכע א צאל האבען אפגעגעבען זייערע יונגע לעבענס.

ביי א טיפען טרויער אין זאל האט לואיס סילווער פאר־געשטעלט אילאי טארלאפסקי, פרעזידענט פון דעם ביאליסטאקער צענטער, היים פאר עלטערע מענטשען און שפּיטאל, און פּאול שאכטע, קאסירער, וועלכע האבען אנגעצונדען א טרויער־ליכט אין אנדענק פון די געפאלענע ישראל־העלדען בעת דער יום־כיפור מלחמה. אין זאל איז געווען א טויטע שטילקייט. דערביי האט דער ביאליסטאקער חזן הערי פיינבערג, טשערמאן פון באארד וו דירעקטארס, אויף א שטימונגספולען אופן געזונגען „מזמור לדוד". באלד נאכדעם האט לואיס סילווער ארויסגערופען סעם טשודין, טשערמאן פון „קלוב ביאליסטאקער פריינט", וועל־כער איז געווען דער הויפּט־רעדנער ביי דער גרויסער טרויער־פארזאמלונג.

סעם טשודין, וועלכער איז אליין א שווער געליטענער און על־פּי־נס גערעטעוועטער פון די נאציס, האט אין רירענדע וועריער געשילדערט דעם חורבן ביי היטלערן, דאס אומברענגען די זעקס מיליאן אידען און די פארניכטונג פון טויזענטער בליענדע קהילות. פרייַנט טשודין האט ספּעציעל ארויסגעבראכט וויכטיגע פאקטען וועגען דעם געטא אין ביאליסטאק, וואו אויך ער איז געווען, וועגען די „אקציעס" און „דעפּארטאציעס", וועגען העלדישען אויפשטאנד אין ביאליסטאקער געטא און אין די פאר־טיזאנער־גרופּען, ווי אויך וועגען דעם אידישען חורבן אין דער ארומיגער געגענט פון ביאליסטאק. סעם טשודין האט אין זיין איינדרוקספולער רעדע אויך אנגעוויזען אויף דער טריישאפט פון די גערעטעוועטע אידען פון ביאליסטאק, וועלכע האבען נאך דער מלחמה אויפגעבויט זייערע היימען אין מדינת ישראל און האבען מיט טריישאפט געהאלפען, אדער זייערע קינדער האבען דאס געטאן, פארטיידיגען דאס אידישע היימלאנד. א צאל פון זיי האבען, ליידער, אויך באצאלט מיט זייערע לעבענס.

צום סוף האט לואיס סילווער ארויפגערופען אויף דער ביינע איסאק ריבאלאווסקי, געווארענער־סעקרעטאר פון דעם ביאליסטאקער צענטער, היים פאר עלטערע מענטשען און שפּיטאל. אין רירענדע ווערטער האט ריבאלאווסקי געדאנקט אין נאמען פון ביאליסטאקער צענטער, היים און שפּיטאל פאר עלטערע מענטשען און „קלוב ביאליסטאקער פריינט", פאר באהערען אויף אזא ווירדיגען אופן דעם אנדענק פון די קדושים, מארטירער און העלדען. ריבאלאווסקי האט אנגעוויזען, אז מיר דא, אין צענטער אין ניו־יארק, האבען אויף זיך געזומען די הייליגע אויפגאבע יאר־יערליך אפּצוהיטען די הייליגע דאטע פון אומקום ביי די נאציס פון די 60 טויזענט ביאליסטאקער אידען און פון דער אומגעגענט. „וען אונזערע ברידער און שוועסטער — האט איסאק ריבאלאווסקי אויסגערופען — זיינען געגאנגען זייער לעצטען וועג צום טויט, איז זייער רוף געווען פארגעסט אונז ניט! און מיר, על־פּי־נס לעבענגעבליבענע, האבען אויף זיך זענומען די דאזיגע הייליגע אויפגאבע צו געדענקען, קיינמאל ניט צו פארגעסען אונזערע ליבע און טייערע ווי אויך אלע אידען פון ביאליסטאק און פון אומגעגענט, וועלכע זיינען אומ־געבראכט געווארען פון די נאצישע ביי דער גלייכגילטיגקייט פון דער וועלט".

גלייכצייטיג, האט איסאק ריבאלאווסקי אנגעוויזען, היטען מיר אויך אפ, אז די לעבענגעבליבענע, וועלכע נויטיגען זיך אין הילף, זאלען דורך אונז פארזארגט ווערען. דאס ווערט געטאן דורך פארזארגען מיט אלעם נויטיגען די ליבע עלטערע ביא־ליסטאקער מענטשען, וועלכע זיינען איינוואוינער אין דער פיי־נער היים און שפּיטאל אין ניו־יארק, און דאס ווערט אויך געטאן דורך העלפען נויטבאדערפטיגע לאנדסלייט אין ביאליסטאק, אין מדינת ישראל און אומעטום פאר יעדען ביאליסטאקער איד, וועלכער וועגדעט זיך נאך הילף. צום סוף האט איסאק ריבא־לאווסקי געמאכט אן אפּיל, אויף וואס דער פארזאמלטער עולם האט זיך זייער וואריים אפּגערופען.

דאן האט איסאק ריבאלאווסקי ארויפגערופען 31 ביאליסטאקער לאנדסלייט, מענער און פרויען, וועלכע האבען אנגעצונדען די טרויערליגע 31 יארצייט־ליכט. דאס ערשטע ליכט האט אנגע־צונדען סעם סאלאזש, וויצע־טשערמאן פון דער איינדרוקספול־דורכגעפירטער יזכור־פארזאמלונג, און איינער פון די אקטיוע און טרייַע טוער אין ביאליסטאקער צענטער. דערביי האט חזן הערי פיינבערג געמאכט דעם א־ל מלא רחמים. דער ראבאי שמואל קראניק, פון ביאליסטאקער צענטער, היים פאר עלטערע מענטשען און שפּיטאל, האט מזכיר געווען די קרבנות וואס זיינען אומגעבראכט געווארען ביי די נאצים, און ער האט געזאגט קדיש בציבור מיטן עולם. צום סוף פון דער יזכור־פארזאמלונג האבן יעטע אייזנער און חזן הערי פיינבערג געזונגען חורבן־לידער, און פארענדיגט מיט דעם פארטיזאנער־הימן און מיט דער „התקוה".

* * *

אין דער איינדרוקספולער יזכור־פארזאמלונג האבען זיך אויך באטיליגט די משפחה טאפארעק, צווישען זיי די צוויי ברידער הערי און אפרים, וועלכע זיינען ספעציעל געקומען פון שיקאגא. אפרים טאפארעק האט גערעדט אין נאמען פון דער משפחה. ער האט אויך גערעדט וועגען דעם זעלטענעם קונסט־ווערק פון דעם בארימטען קינסטלער נאטע קאזלאווסקי, וועגען אידישען חורבן און אויפשטאנד ביי די נאצים און וועגען אויפ־קום פון מדינת ישראל. די פאמיליע טאפארעק האט איצט איבער־גגעגעבען א רעפראדוקציע פון דערמאנטען קונסט־ווערק צו דעם ביאליסטאקער צענטער (זע זייט 9).

אויפמערקזאם!

צו פאמיליעס מיט באערדיגטע אויף בית דוד סעמעטערי

ניט לאנג צוריק האט א קאמיטעט פון אונזער באארד אוו דירעקטארען אונטערגעזוכט דעם צושטאנד פון די קברים אויף דער קרקע פון דעם ביאליסטאקער צענטער, בית דוד סעמעטערי, עלמאנט, לאנג־איילענד. זיי זיינען געווא־רען שטארק געערגערט און צערודערט פון דער אפּגע־לאזענקייט פון די קברים און פון דעם וואוקס פון ווילד־גראז. מיר בעטען אייך אפּרופען דעם סעמעטערי־אפּיס, 516-543-4000, און באשטעלען יערליכע אכטונג געבען אויף די קברים.

אונזערע פאַרלוסטנ

צום אייבערגעבן אנדענקען

סאָל ווינער ע"ה

אין עלטער פון 81 יאָר, איז דעם 16טן יאַנואַר 1974, געשטאָרבן דער טרייער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן און אַקטיוויסט, סאָל ווינער. ער איז געווען איינער פון די גרינדער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל. אַלע יאָרן פון זיין לעבנ,

סאָל ווינער

איז ער געווען אויף אַ טרייען אופן איבער־געגעבן צו דער אינסטיטוציע. נאָך אין די ערשטע יאָרן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און ביקור־חולים, האָט סאָל ווינער אין יענער צייט געהאָלפן די נייע אַריבערגעקומענע לאַנדסלייט ביים באַקומען אַרבעט, מעדיצינע, אַ וואוינונג און אַנדערע זאַכן. אין די יאָרן 1932—1929, וועו מען האָט אַנגעהויבן בויען די היים פאַר עלטערע מענטשן, איז ער געווען אַן אַקטיווער מיטגליד פונ"ם בוי־קאָמיטעט.

סאָל ווינער האָט אויך דערצויגען זיינע ליבע קינדער אין דעם גייסט, אַז זיי זאָלען זיין פאַרבונדען מיט דער ביאַליסטאָקער אינסטיטוציע. אַלע יאָרן האָט ער אויך פאַרנומען וויכטיגע אַמטען, ער איז אויך געווען וויצע־פּרעזידענט אין די לעצטע יאָרן. ער איז אויך געווען טעטיג אין אַנדערע אַרגאַניזאַציעס, ווי: אין אַרבעטער־רינג ברענטש 88, אין סומך נופלים א. א.

דער ליבהאַרציגער סאָל ווינער האָט איבערגעלאָזט זיין פרוי, אסתר, וועלכע איז טעטיג אין דער לעידיס־אַקזילערי פיל יאָרן, און זי פלעגט מיט איר ליבען מאַן שטענדיג אַרבעטן פאַר דער אינסטי־טוציע. דער פאַרשטאַרבענער האָט אויך פאַר׳יתומ׳ט זיינע דריי קינדער: מילטאָן, הערשאָל און ראָדאַ מיט זייערע פאַמיליעס; ווי אויך דריי שוועסטער:, אַ ברודער, 9 אייניקלעך און 4 אור־אייניקלעך. מיט זיין אַוועקגיין אין דער אייביגקייט, איז אַוועק אינער פון די טרייעסטע בויער פון אונ־זער אינסטיטוציע. זיין לעבען איז געווען אַ שטיק געשיכטע פון די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין אַמעריקע. ער איז נאָך געווען זייער טעטיג באַלד נאָך דער ערש־טער וועלט־מלחמה, וען אונזערע היגע לאַנדסלייט האָבען געשיקט הילף אין דער אַמאַליגער אַלטער היים.

כבוד זיין אָנדענק!

ווילליאַם אייבראַמסאָן ע"ה

דעם 19טן יאַנואַר 1974, איז אין עלטער פון 91 יאָר געשטאָרבן אייגער פון אונזערע עלטסטע טוער, ווילליאַם אייב־ראַמסאָן. ער איז געווען פאַרבונדען מיט דעם ביאַליסטאָקער צענטער און אינסטי־טוציע פון זינט דער גרינדונג. ער איז אַלע יאָרן געווען אַקטיוו און פאַרנומען פאַרשידענע אַמטען. אייבראַמסאָן איז אויך געווען דער טשערמאַן פון דער קאָמיטע, וואָס האָט געשאַפען געלט צו בויען דעם "קרית ביאַליסטאָק" אין מדינת ישראל, וואָס איז געבויט געוואָרען מיט דער הילף פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק.

ווילליאַם אייבראַמסאָן איז שטענדיג גע־וען אַ גוטער מיטגליד פון אונזער אינ־סטיטוציע, ווי אויך אַ ביישטייערער פאַר דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל. מיט זיין טויט איז פון אונז אַוועק אייגער פון די עלטסטע טוער פון צווישען די ביאַליס־טאָקער לאַנדסלייט אין אַמעריקע. דער פאַרשטאַרבענער לאָזט איבער צוויי טע־טער, רות קענט מיט דער פאַמיליע און אירמאַ אייבראַמסאָן. כבוד זיין אָנדענק!

ווילליאַם ווינער ע"ה

אין עלטער פון 88 יאָר איז אין פּעטער־סאָן, ניו־דזשווירזי, דעם 23סטן נאָוועמ־בער 1973, געשטאָרבן דער חשוב׳ער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן, ווילליאַם ווינ־נער. ער איז געווען אייגער פון די גרינ־דער און אַקטיוויסט טוער פון דער פּעטער־סאָנער רעליף־סאָסייעטי, וואו ער האָט אַלע יאָרן געהאָלטן וויכטיגע אַמטען. ווילליאַם ווינער איז אויך געווען אַן עהרן

ווילליאַם ווינער

וויצע־פּרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל, אין ניו־יאָרק. ער איז געווען אַן איבערגעגעבענער לאַנדסמאַן און ער האָט שטענדיג געהאָלפען שאַפען פאַנדען פאַר אונזער אינסטיטוציע. ער איז געווען אַ מיטגליד פון אַרבעטער־רינג ברענטש 121 אין פּעטערסאָן, און ער איז דאָרט אויך געווען אַקטיוו אין פאַרשידענע אי־דישע אַרגאַניזאַציעס. אַ קאָמיטע פון די אָפּיסערס פון דער ביאַליסטאָקער היים, האָבען זיך באַטייליגט אין דער לוויה. ער איז געווען זייער באַליבט ביי אַלע פרייַנט און באַקאַנטע. ער לאָזט איבער אַ זון, אוירווינג, אַ שנור און אַן אייניקעל. עהרע זיין אָנדענק!

יעקב קאַהן ע"ה

דעם 13טן דעצעמבער 1973, איז נאָך אַ לענגערער קראַנקהייט געשטאָרבן יעקב

קאַהן, וועלכער האָט דורכגעליטען די לאַ־
גערן אין די מלחמה־יאָרן און איז פאַר־
וואָגעלט געוואָרען אין רוסלאַנד.

קומענדיג צוריק אין פּוילען האָט ער
קיינעם פון זיין פאַמיליע נישט געטראָפען.
וועג ער איז אָנגעקומען קיין אַמעריקע,
איז ער געווען אַ פּאַרשער פון דעם „יד
ושם", דער אַרכיוו פון די אומגעקומענע
אין פּוילען.

יעקב קאַהן איז געווען אַ באַוואוסטער
שרייבער פון אַ סך ביכער וואָס באַהאַנד־
לען דעם אידישען חורבן אין אייראָפּע.
ער פלעגט שרייבען לידער און אַרטיקלען
פאַר דער „ביאַליסטאָקער שטימע". ער
איז געווען אייניער וועלכער האָט אָפּגעהיט
דאָס אידיש וואָרט.

מיר באַדויערען זיין פאַרלוסט. כבוד
זיין אָנדענק!

יעקב בוך ע"ה

דעם 26טען יאַנואַר 1974, איז נאָך אַ
קורצער קראַנקהייט געשטאָרבען יעקב
בוך, וועלכער איז געבוירען געוואָרען אין
ביאַליסטאָק און האָט געשטאָמט פון אַ

יעקב בוך

באַלעבאָטישער, אינטעליגענטער פאַמיליע.

ער איז געווען אַ גוטשטייענדיגער מיט־
גליד פאַר אַ סך יאָרען פון דעם ביאַליס־
טאָקער צענטער און היים. ער פלעגט
שטענדיג שטיצען אונזער אינסטיטוציע
ווען מען פלעגט זיך וועגדען צו אים. יעקב
בוך איז געווען דער רעקאָרדינג־סעקרע־
טאַר פון „סומך נופלים", אייניג פון די
עלטסטע סאַסייעטיס.

זיין נאָמען וועט פאַראייביגט ווערען
אויף אַ טאָוועל אין אונזער שוהל.

ער לאָזט איבער אין טרויער זיין פרוי,
פרידאַ, און אייניקע טאָכטער, ליבי.

עהרע זיין אָנדענק!

שלום רעדאַק ע"ה

אין עלטער פון 72 יאָר איז דעם 8טען
מאַי, 1973, געשטאָרבען אין ניו־יאָרק
דער באַליבטער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן,
שלום רעדאַק ע"ה. ער איז געווען פון
פאַך אַ שניידער און אין די ערשטע טעג
פון דער צווייטער וועלט־מלחמה איז ער
געגומען געוואָרען אין דער פּוילישער
אַרמיי. ער איז דאַן אַרײַנגעפאַלען אין
געפאַנגענשאַפט פון די סאָוועטען. שפּע־
טער, אין יאָר 1949, איז ער געקומען קיין
אַמעריקע. די נאַציס האָבען אומגעבראַכט
זיין ערשטע פרוי מיט צוויי קינדער. נאָך
דער מלחמה האָט ער חתונה געהאַט מיט

שלום רעדאַק

צירעל רעדאַק, מיט וועמען ער האָט אָפּ־
געלעבט אויף אַ צופרידענעם אופן 27
יאָר. שלום רעדאַק האָט געהאַט אַ האַבי
צו מאָלען. ער האָט געמאָלען אַ בילד פון
ביאַליסטאָק מיט דעם שטאָט־זייגער און
די שוהל, פון שיענקעוויטשאַ־גאַס. דאָס
איז געווען געדרוקט אין דער „ביאַליסטאָ־
קער שטימע" אין יאָר 1960. פרוי צירעל
רעדאַק, האָט צוגעזאָגט צו געבען אַלס
מתנה דאָס בילד צום ביאַליסטאָקער צען־
טער אין ניו־יאָרק, וואו די לאַנדסלייט
וועלען דאָס שטענדיג קענען זען. רעדאַק
האָט איבערגעלאָזט אין טרויער זיין פרוי,
צירעל, ווי אויך אַ פלימעניצע, סילוויאַ
ווײַנגאָסט. עהרע זיין אָנדענק!

גרשון לאַזאַוו־לאָזאָווסקי ע"ה

דעם 7טען יאַנואַר 1974, איז אין תל־
אָביב געשטאָרבען גרשון לאַזאַוו־לאָזאָווסקי
ע"ה, וועלכער איז געווען באַקאַנט פון די
לאָזאָווסקיס, פון דער „וואָפּנע" לעבען
לינת הצדק, אין אַמאָליגען ביאַליסטאָק.
דאָ, אין מדינת ישראל, איז ער גוט
באַקאַנט געווען מיט זיין מוזיק. ער האָט
אין די ייִנגע יאָרען אַליין געמאַכט אַן
אינסטרומענט און מיט דעם אויפגעטראָ־
טען אויף פאַרשידענע אונטערנעמונגען.
גרשון לאָזאָווסקי, וועלכער האָט געשטאָמט
פון אַ באַוואוסטער פיינער משפּחה אין
ביאַליסטאָק, האָט איבער 30 יאָר געלעבט
אין ניו־יאָרק. אין דער אַמאָליגער ביאַ־
ליסטאָק איז ער געווען אַקטיוו אין לינת
הצדק, און ספּעציעל אין דעם „אידישען
ספּאָרט־קלוב". ער איז געווען זייער באַ־
ליבט ביי דער אינטעליגענץ און ער האָט
געהאַט אַ סך פריינט. דער פאַרשטאָרבע־
נער לאָזט איבער אין ניו־יאָרק זיין פרוי
סאָניאַ לאָזאָוו און צוויי זין און זיין איינ־
ציגע שוועסטער, וועלכע איז אַן אייני־
וואוינערין אין „קרית ביאַליסטאָק" לעבען
תל־אָביב. כבוד זיין אָנדענק!

סעמיועל בעלל ע"ה

נאָך אַ לענגערער קראַנקהייט, איז דעם
26טען דעצעמבער 1973, געשטאָרבען
סעמיועל בעלל. ער איז געווען אַ לאַנג־
יאָריגער מיטגליד פון דעם ביאַליסטאָקער
צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען
און שפּיטאָל. סעמיועל בעלל איז געווען

סעמיועל בעלל

אַ טרייער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן און
אַ גוטער דאָנעיטאָר פאַר דער אינסטי־
טוציע. ער האָט געשטאָמט פון אַ פיינער
משפּחה אין ביאַליסטאָק, און ער איז
געקומען קיין אַמעריקע מיט 57 יאָר
צוריק.

דער פאַרשטאָרבענער לאָזט איבער זיין
פרוי, סעראַ, ווי אויך צוויי זין, אוירווינג
און עליס און 4 אייניקלעך.

עהרע זיין אָנדענק!

אומגעקומענע קינדער פון ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט בעת דער יום־כיפּור מלחמה

פון אברהם שייקעוויטש (תל־אביב)

דער סוף פון דעם יאָר 1973, איז פאַר אונז דאָ, אין ישראל, געווען אַ טראַגיש־היסטאָרישער. דאָס איז געווען די „יום־כיפּור־מלחמה", וואָס האָט אַריינגעבראַכט אַ גרויסע ענדערונג אין אונזער לעבן. און כאָטש מיר האָבן אָפּגעהאַלטן גרויסע נצחונות אויפן שלאַכט־פעלד, איז דאָס פאַר אונז ניט קיין פאַרגיטיגונג פאַר די פאַרלאָרענע יונגע לעבענס, וואָס די מלחמה האָט אָפּגעקאָסט.

מיר האָבן געזען ווי אַזוי אונזערע יונגע זין פאַרלאָזן די שוהלען, וואו זיי האָבן מתפּלל געווען יום־כיפּור און שנעל געפאָרן אויף די וועגן, וואָס האָבן געפירט צו די גולן־בערג און צום סועץ־קאַנאַל, וואו די פייגטליכע אַרמייען האָבן אונז אַטאַקירט. אונזערע טרייע זין האָבן ניט פאַרענדיגט דאָס יום־כיפּור־דיגע דאַוונען, און געלאָפּען פאַרטיידיגען אונזער אויסגעבענקט לאַנד, ביז מיר האָבן געצוואונגען די אַראַבישע אָנפאַלער צום פייער־איבערריס.

און איצט באַווייזען מיר אונזערע פאַרלאָרענע זין. צווישען די אומגעקומענע העלדישע קרבנות זיינען אויך פאַראַן קינדער פון אונזערע ביאַליסטאָקער. מיר האָבן זיי אויך צווישען די מלחמה־געפאַנגענע אַזוי ווי אומגעקומענע, און צווישען די פאַרלאָרענע וואָס מען ווייסט ניט וואו זייער געבליבן איז. דערווייל ווייסט מען בלויז וועגן אַ טייל פון די וואָס זיינען אומגעקומען אין די שלאַכטען ביים סועץ און אויפן גולן: משה פינקעל בן זהב פון נהריה, ראובן ארלאָווסקי, זון פון דוד און רחל פון רמת־חן; מאיר פומס בן זהב פון תל־אָביב; אליהו פליקער, זון פון מיכל פון קרית ביאַליסטאָק; גאָלדהאַרט, אייניקעל פון משה אזיה, לערער פון דער האָנטוועקער־שולע אין ביאַליסטאָק. אויך דער יונגער שלמה קליינות, שוין אַ געבאָרענער אין „קרית ביאַליסטאָק" האָט אין יום־כיפּור פאַרלאָזען זייַנע עלטערן, שלמה און אסתר קליינות, געראַטעוועטע פון די פאַרטיזאַנער וועלדער אַרום ביאַליסטאָק. איצט האָבן זיי פאַרלאָרן זייער שלמה, אין בליענדען עלטער פון 19 יאָר. מיט 12 יאָר צוריק, ווען אונזער אומפאַרגעסליכער דוד סאָהן ע"ה האָט באַזוכט ישראל, האָט דעמאָלט דער זעלבער שלמה'לע, אין נאָמען פון די קינדער און דער שולע, באַגריסט דוד סאָהן צו זיין קומען קיין „קרית ביאַליסטאָק". ער איז געווען אַ באַאָבטער בחור און איז געפאַלען ווי אַ העלד פאַר אונזער לאַנד.

מיר וועלען שטענדיג געדענקען די העלדישע קעמפער, די טייערע יונגע קינדער

שלמה קליינות

פון אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט — אַזוי ווי דעם אָנדענק פון אַלע גבורים — וועלכע האָבן אָפּגעגעבן זייערע לעבענס ביים פאַרטיידיגען דאָס אידישע היימלאַנד.

אַ טרייסט און מיטגעפיל די אין טרויער־איינגעהילטע עלטערן און משפּחות, און כבוד די אומגעקומענע העלדישע קעמפער און קדושים!

יוסף סערלין ע"ה

מיט גרויס צער האָבן די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין ישראל אויפגענומען די טרויעריגע ידיעה, אַז דאָ איז געשטאָרבן אין עלטער פון 67 יאָר אונזער חשוב'ער בן־עיר, יוסף סערלין ע"ה. ער איז געווען איינער פון די אַקטיווסטע פירער און טוער אין דער וועלט־ציוניסטישער באַוועגונג און איז בייַ אַלעמען געווען זייער באַליבט און געשעצט.

יוסף סערלין איז געווען אַקטיוו אַלס ציוניסט נאָך אין דער העברעאישער גימנאַזיע אין ביאַליסטאָק, און שפּעטער צווישען די אידישע סטודענטן אין וואַרשע, וואו ער האָט שטודירט. ער איז געקומען קיין ארץ־ישראל שוין אַלס אַדוואָקאַט. ער איז געווען פערזענליכער סעקרעטאַר פון דעם באַרימטען ציוניסטישען פירער, נחום סאָקאָלאָוו. אין ארץ־ישראל איז יוסף סערלין געווען איינער פון די גרינדער פון דער פאַרטיי פון אַלגעמיינע ציוניסטען (ליבעראַלע פאַרטיי) און ער איז געווען טעטיג אין דער פאַרטיי אין מדינת ישראל און אין דער וועלט. מיטן אויפקום פון דער אידישער מדינה איז יוסף סערלין אויסגעווייזלט געוואָרן אַלס מיטגליד פון דער כנסת. צוזאַמען מיט דוד בן־גורין און מיט אַנדערע, האָט סערלין אויך אונטערגעשריבען די דעקלאַראַציע וועגן דער אומאָפּהענגיגקייט פון מדינת ישראל.

דער פאַרשטאַרבענער יוסף סערלין האָט פאַר'יתומ'ט זיין פרוי, דינה, און צוויי זין, איתמר און עמרי. מיטן טויט פון דעם אומפאַרגעסליכען יוסף סערלין ע"ה האָבן מיר ביאַליסטאָקער פאַרלאָרן איינעם פון די טרייעסטע, חשוב'סטע און באַליבטסטע לאַנדסלייט. כבוד זיין אָנדענק!

עהרען־אָפּטיילונג פון דער ישראל־מיליטער טראַגען דעם אָרון פון דעם פאַרשטאַרבענעם יוסף סערלין. זיין פאַמיליע גייען נאָך דעם אָרון.

ADLER KOCHEFSKY

Our long time member, Mr. Adler Kochefsky, passed away on December 30, 1972, at the age of 90. Born in Bialystok, Mr. Kochefsky joined our institution from its inception. He was a very good donor and supporter of our efforts.

He was married to the former Pauline Licht, who passed away on

Adler Kochefsky

March 14, 1954. He is survived by three children, Mrs. Ethel White, Mrs. Betty Altman and Sol Adler, who have seen fit to perpetuate his memory by placing at plaque in our synagogue. Seven grandchildren and four great-grandchildren also survive him.

The Bialystoker Home and Infirmary for the Aged extends its heartfelt condolences to the family of this wonderful man.

FANNIE NOCHLIN

Our good member and donor for many years, as well as a Bialystoker landsfrau, Fannie Nochlin, passed away on September 5, 1973 after a long illness. She was very charitable and a great supporter of humanitarian causes.

Surviving her are her daughter Judith Pernikoff, her son Meyer Nochlin, his wife Harriet, their three children, and her granddaughter, Hinda Pernikoff, secretary to our Department of Public Relations.

Our officers and members extend heartfelt condolences to the bereaved family and pray that they be consoled.

SOPHIE MINES

On January 14, 1974, our landsfrau and devoted member, Sophie Mines, passed away. She came from a well-known and fine family in Bialystok.

Sophie Mines was well liked within our landsmanschaft. She leaves a sister and brother-in-law, Miriam and Jack Goldin, a brother Max Schleiser, her son Robert, her daughter Helen Reiner and their families.

Our officers and members extend heartfelt condolences to the bereaved.

ROOM DEDICATED TO PARENTS OF HARRY & RAE SIDERMAN

Mrs. Rae Siderman, Financial Secretary of the Bialystoker Ladies Auxiliary and a member of our Board of Directors, endowed in her name as well as that of her late husband, Harry Siderman of blessed memory, a room on our Health Related floor in memory of her parents, Hyman and Sarah Goldberg and Mr. Siderman's parents, Max and Hinde Siderman.

In the last issue of the *Stimme,* we announced that Mrs. Siderman together with her children, Mr. and Mrs. Marvin Flagg and Mr. and Mrs. Herbert Siderman, had dedicated another room in memory of Harry Siderman.

Our officers and members thank Rae Siderman and her wonderful family for their repeated acts of generosity to our Home.

יהושע שווּעץ ע"ה

פון מדינת ישראל איז אָנגעקומען די טרויעריגע נייעס, אַז דאָרט איז געשטאָרבן אונזער חשובֿער ביאַליסטאָקער לאָנדסמאַן, יהושע שווּעץ ע"ה. דער פאָרשטאָרבענער האָט פאָרנומען ווייכטיגע רעגירונגס־פאָסטענס אין דער אידישער מדינה. אין די לעצטע יאָרן האָט ער מיטגעאָרבעט מיטן מבקר המדינה, וואָס קאָנטראָלירט די רעגירונגס־אַמטן. יהושע שווּעץ איז געקומען קיין ארץ־ישראל אַלס חלוץ אין די דרייסיגער יאָרן. שוין אין אַמאָליגן ביאַליסטאָק איז ער געווען באַקאַנט צווישען דער דאָרטיגער אינטעליגענץ, ער האָט פאָרענדיגט דעם ראָבינער־סעמינאַר אין וואַרשע.

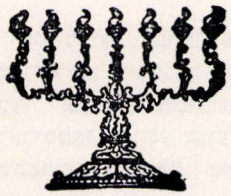
איבערגעלאָזט אין טרויער זיין פרוי, אליזה און צוויי טעכטער מיט זייערע משפחות. עהרע זיין אָנדענק!

אברהם קוראַסיק ע"ה

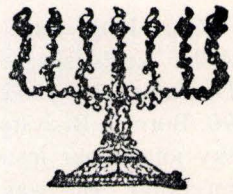
אין טיפען טרויער האָבן מיר אויפגענומען די נייעס, אַז אין רחובות איז פּלוצלינג געשטאָרבן אונזער ביאַליסטאָקער לאָנדסמאַן, אברהם קוראַסיק ע"ה. ער איז געווען איינער פון די אָנטיילנעמער אין אויפשטאַנד אין ביאַליסטאָקער געטאָ, וואו ער איז פאָרשפּאָרט געוואָרען צוזאַמען מיט אַנדערע ביאַליסטאָקער אידן, וועו ער איז נאָך געווען יונג. אברהם קוראַסיק איז אויך געווען איינער פון די עדות בייַ דעם היסטאָרישען פּראָצעס אין ירושלים, קעגען דעם רוצח אַדאָלף אייכמאַן. קוראַסיק האָט זיך אויך העלדיש באַטייליגט אין דער באַפרייאונגס־מלחמה, אין יאָר 1948. דער פאָרשטאָרבענער האָט איבערגעלאָזט אין טרויער זיין שוועסטער, אַבראַמסאַן־קוראַסיק. עהרע זיין אָנדענק!

אפרים (פרויטשיק) ראַבינאָוויטש ע"ה

מיר דריקען אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיל דער משפּחה ראַבינאָוויטש, צוליבן טויט פון זייער מאַן, ברודער און פאָטער אפרים (פרויטשיק) ראַבינאָוויטש. דער פאָרשטאָרבענער, וועלכער האָט געשטאַמט פון ביאַליסטאָק, איז שטענדיג געווען נאָענט צו דעם פאָרבאַנד פון ביאַליסטאָקער אין מדינת ישראל. דער פאָרשטאָרבענער לאָזט איבער אין טרויער זיין פרוי, ברודער און שוועסטער. כבוד זיין אָנדענק!

In Memoriam

SOL WIENER

On January 16, 1974, Sol Wiener, Honorary Vice-President of our Home, passed away at the age of 81. He was one of the founders of the Bialystoker Bikur Cholim, a member of the building committee which constructed our present edifice, and a very active, compassionate *landsman* who gave his strength to our Home. In more ways than we can enumerate did he and his wife, Esther, help us.

He is survived by his wife, three children, their spouses, grandchildren and great grandchildren. The officers of the Home and the Bialystoker Ladies Auxiliary extend their sorrow to his family on their loss.

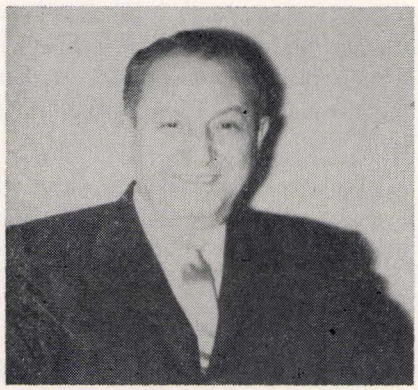
MORRIS YELLIN

We were sorry to learn of the passing of our *landsman* and devoted member for many years, Morris Yellin in Miami Beach Florida. His funeral was held at the Flatbush Jewish Center on January 29, 1973. He was active in many Jewish religious and service organizations, including the Flatbush Jewish Center where he was president for several years. He helped raise funds for our Home and donated merchandise to our annual bazaars. Lately his son, Sol Yellin, has continued his father's tradition of making contributions to our bazaar.

Morris Yellin is survived by his wife, mother, daughter, son, sisters and grandchildren. Our officers convey their sympathy to the bereaved family.

LEO BIRNBAUM

On February 9, 1974, Leo Birnbaum passed away at the age of 65. He was a devoted and good landsman, a dedicated member for many years within our Home. He came from a prominent family in Bialystok which owned a textile factory. His parents were Chana and Isaac Birnbaum. Surviving him are his

Leo Birnbaum

wife Sylvia, two sons, a daughter and two grandchildren. He also leaves a sister, Dora Warick, our director and her husband, Joseph Warick, our trustee.

Our officers and directors extend heartfelt sympathy to the loved ones of the deceased.

ANNA SOKOLOFF

Anna Sokoloff, long-time active member of the Bialystoker Ladies Auxiliary who did so much to help our Home, passed away while a resident of the Home on January 20, 1974 after a protracted illness. She is survived by three sons, their wives, children and grandchildren.

Our officers, directors and the Bialystoker Ladies Auxiliary extend their sympathy to the family.

WILLIAM WEINER

William Weiner, Honorary Vice-President of the Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged, passed away on November 23, 1973 at the age of 88 in Paterson, New Jersey. He was born in Bialystok, was one of the founders of our Home, and an active worker within the Bialystoker Relief Society of Paterson, where he held many positions of responsibility. For years he devoted his time and energy in raising funds for our institution. He was well liked by all of our friends.

To his son Irving, his daughter-in-law and granddaughter, our officers and directors extend heartfelt condolences.

DORA TURECK

We mourn the loss of an active member of the Bialystoker Benevolent Society in Milwaukee, Wisconsin, Mrs. Dora Tureck, who died on January 3, 1974. She was a member of various organizations interested in Israel and very devoted to our institution. Her husband, Samuel Tureck, passed away 12 years ago.

To her sisters, we extend heartfelt condolences.

BERTHA WALDMAN

Mrs. Bertha Waldman, a native Bialystoker and for many years active in the Milwaukee Benevolent Society, passed away on January 5, 1974. She benefitted our Home through her involvement in Milwaukee.

ROCHESTER GERMICIDE COMPANY

Envinronmental Sanitation Products since 1888

WILLIAM BRITTON, *Sales Representative*

Tel. 582-5749

TURKEY HOUSE OF NEW YORK, Inc.

407 WEST 13th STREET

New York City 10014

AL 5-6350

The Finest in Bronze Tablets

W & E BAUM BRONZE TABLET CORP.

524 WEST 43rd STREET

New York, N. Y. 10036

BRyant 9-5341

PARK SURGICAL COMPANY, Inc.

The Medical Department Store

5001 NEW UTRECHT AVE. (cor. 50th St.)

Brooklyn, New York 11219

GEdney 6-9200

GOTHAM EXTERMINATING CORP.

241 EAST BRADWAY

New York, N. Y. 10002

MAX EILENBERG CO.

449 BROADWAY

New York, New York

LINDEMANN PHARMACY

159 RIVINGTON STREET

New York, N. Y. 10002

BROOKLYN BRONZE TABLET CORP.

18 CRESCENT STREET

Brooklyn, N. Y. 11208

ATTENTION BIALYSTOKER LANDSLEIT!

RYVKA ROSENTHAL

of the

Max Rosenthal Travel Bureau, Inc.

formerly at 175 East Broadway (Forward Building)

announces the new address of the office

853 BROADWAY (at 14th St.), N.Y.C. 10003 — ROOM 410

OR 4-3382 - 3

where you can make reservations for your travel plans to

ISRAEL, EUROPE, & ALL PARTS OF THE WORLD

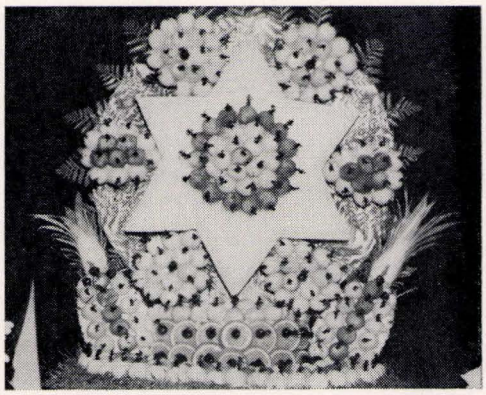
Also Package Tours / Cruises & Hotel Reservations

in Miami / Appliances & Shipping Furniture to Israel

BIALYSTOKER ELEGANT CATERER
FOR 35 YEARS

REV. JOSEPH ORNEST

115 EAST 21st STREET
Brooklyn, New York 11226
BU 7-4097

Specializes in all kinds of kosher smorgasbords at your home to suit your convenience.
Officiates personally at weddings and Bar Mitzvahs.

GEORGE CAU

Medical Labor Relations Services

527 MADISON AVENUE, ROOM 617

New York, N. Y. 10022

EAST NEW YORK & INWOOD FISH CO.

208 FRONT STREET

New York City 10038

ROTHMAN DENTAL LAB.

2549 WEBSTER AVENUE

Bronx, New York

DR. MORRIS J. LIPTON, O.D.

129 EAST BROADWAY

N. Y. C., N. Y.

FALLS POULTRY CORP.

448 EAST 173rd STREET

Bronx, New York

KCRL-A ROCHE CLINICAL LABORATORY

705 SIXTH AVENUE

Brooklyn, N. Y. 11215

Best Wishes to All . . .

POMERANTZ PAPER CORP.

239 26th STREET

Brooklyn, N. Y. 11232

ESQUIRE PHOTO ENGRAVING

4 WEST 22nd STREET

New York, N. Y. 10010

JACK ZABUSKY

Venetian Blinds - Window Shades

Traverse Rods - House Furnishings

★

59 HESTER STREET

New York, N. Y. 10002

OR 7-9770

CENCO MEDICAL

INDUSTRIES, Inc.

★

350 FIFTH AVENUE - Room 616

New York, N. Y. 10001

SELECT FILM LIBRARY, Inc.

115 WEST 31st STREET

New York, N. Y. 10001

H. SCHRIER & CO., Inc.

WHOLESALE GROCERS

Institution, Restaurant & Hotel Trade Exclusively

★

363 BOND STREET

Brooklyn, N. Y. 11231

1617 2415
226-1618 674-2427

ZION MEMORIAL CHAPEL

FUNERAL DIRECTORS

41 CANAL STREET

New York, New York

★

Directors
Irving Smith
Emanuel Grossman
Sam Wendroff

Chapels available in all boroughs

"A FRIEND"

SP 7-2560 Est. 1932
YU 9-5445

HY GOLDFINE
BARNEY ROSEN

G & R KOSHER FOODS

PENN SOUTH KOSHER MEAT
& POULTRY, Inc.
STRICTLY בשר כשר *KOSHER*
MEAT • POULTRY • PROVISIONS

Suppliers to Camps, Hotels & Restaurants

240 — 9th AVENUE
New York, N. Y. 10001

FROLICH & NEWELL FOODS, Inc.

11 JAY STREET
New York, New York
Tel. 226-0191 - 2

RIDGEWAY LAUNDRY SERVICE

748 64th STREET
Brooklyn, New York
Tel. SH 5-1304

HUB FIREPROOF DOOR CORP.

2576 PARK AVENUE
Bronx, New York

GRramercy 5-7926

MONTGOMERY
STATIONERY & PRINTING CO.
Printing - Engraving - Office Supplies
Rubber Stamps Made to Order

35 Canal Street New York, N. Y. 10002

SCHEMBRI PRODUCE CO., Inc.

86-02 101st AVENUE
Ozone Park, N. Y. 11416

RESIDENTS' MANIFOLD ACTIVITIES

Rabbi Kronick leading Chanukah menorah lighting ceremony in dining room.

Group of residents at Henry Street Fair with occupational therapists, Gertrude Pinto and Mifa Rogoff.

Residents enjoying Purim party. Among them is Samuel Bonchek, former President of Farband.

Open air arts and crafts session on roof of our building.

Student group from Esther Schoenfeld High School entertaining residents at Chanukah party.

Residents attending Israel Emergency Fund rally at which $1000 was collected.

MAZEL TOV

Best wishes to our *landsleit* and wonderful members, Mr. and Mrs. Eli Okon on the marriage of their son, Joel to Miss Shelli Barbara Vernick, December 23, 1973 in Philadelphia. Shelli is a teacher and Joel is studying to be a dentist.

Mr. and Mrs. Okon are among our prominent Bialystokers in Phi-

Mr. and Mrs. Joel Okon

ladelphia. Whenever we appeal to our members for contributions to important causes, the Okons promptly and generously respond.

Our officers and members join in expressing a hearty mazel tov to them. We wish them much nachas from the newlyweds.

* * *

Our officers and members convey additional congratulations to Mr. and Mrs. Eli Okon of Philadelphia, Penna. on the birth of their first grandson, Adam Joshua Halpern on October 16, 1973 in Los Angeles, California. May his parents and grandparents have much nachas from him in the future.

REFUAH SHLEIMAH

Mrs. Julia Farber, long-time director of our Home and officer in the Bialystoker Ladies Auxiliary, has been ill for some time. She is now recovering gradually. She has been very active in helping our institution. We wish her a refuah shleimah.

MAZEL TOV

On December 22, 1973, Miss Nancy Siegel, granddaughter of our devoted members, Mr. and Mrs. David Siegel, was married to Mr. Albert R. Stone of Boston, Massachusetts.

David Siegel has been actively involved in helping our Home through the Bialystoker Benevolent Society of Milwaukee, Wisconsin.

Our officers, members and residents extend hearty congratulations to the newlyweds, their parents and grandparents.

* * *

Mr. Ben Trosch, past president of the Bialystoker Benevolent Society of Milwaukee, expresses his personal best wishes to the new couple, Mr. and Mrs. Albert R. Stone, to the bride's parents, Mr. and Mrs. Leonard H. Siegel and grandparents, Mr. and Mrs. David Siegel.

BAR MITZVAH

Steven Pashko celebrated his Bar Mitzvah, Saturday evening, March 16, 1974. Steven is the son of our good members and generous donors, Lillian and Saul Pashko.

The officers and members of the Bialystoker Home and Club of Bialystoker Friends convey their warmest wishes to the Pashko family on this joyous occasion. May they have much nachas from the Bar Mitzvah boy.

BAR MITZVAH

Best wishes to Heney and Leon Marcus on the Bar Mitzvah of their son, Stewart Gary, Sunday, March 31, 1974. Mr. and Mrs. Marcus are good members of the Bialystoker Home as well as the Club of Bialystoker Friends.

Our officers and members extend best wishes to the Marcus family on their simcha. May they enjoy much nachas from their son.

DORA SCHOCHET HONORED BY PIONEER WOMEN

Recently, Mrs. Paul Schochet, wife of our Treasurer, received the coveted award of the Pioneer Women, "Woman of Valor," for having reached the highest goal in purchasing and selling Israel Bonds

Dora Schochet

in honor of Israel's 25th Anniversary. Mrs. Schochet is the bond chairman of the Deborah Club of Pioneer Women, Brooklyn, New York.

Dora and Paul Schochet, aside from being wonderful workers and leaders in our Home, have devoted their lives to Israel's well-being. They expend their considerable energies and resources to help our homeland because they recognize that Jews without Israel are people without a country.

We wish the Schochets many more healthy and productive years together helping our institution and the State of Israel.

TRADITION, TRADITION

Our Director and active Ladies Auxiliary member Rose Finkelstein is continuing the tradition of her late uncle, David Rosenblum and her departed mother, Yetta Finkelstein, of donating two cases of Passover wine to our Home. We warmly thank her for her thoughtfulness.

HAPPY EVENTS

MAZEL TOV

Joel Schochet, son of Ronnie and Sidney Schochet, married Miss Judy Offenberg, daughter of Mr. and Mrs. Louis Offenberg of Glencove, New York, on Sunday, December 30, 1973.

The groom is a graduate of Brown University, Providence, Rhode Island, attended Syracuse

Mr. and Mrs. Joel Schochet

Law School and received a master's degree from Hofstra University. His bride attends C. W. Post College from which she will graduate in June, 1974.

The officers, directors and members of the Bialystoker Home and Infirmary for the Aged express their warmest congratulations to the grandparents, Paul Schochet, our Treasurer, and his wife Dora, so involved in our institution for many years. Best wishes also to the parents of the groom and the bride. May they have much nachas from the newlyweds.

MAZEL TOV

On Saturday evening, January 19, 1974, Lewis Rubin married Miss Deborah Faber. Mr. Rubin is the son of David and Evelyn Rubin and the grandson of our Honorary Vice-President, Mrs. Rose Rubin, former president of the Bialystoker Relief Society of Paterson, New Jersey. The wedding was held at Temple Beth El in Hackensack.

Rose Rubin has devoted her entire adult life to our Home working through the Paterson Relief Society to help our elderly residents as well as needy landsleit.

Our officers, directors and residents join in wishing Mrs. Rubin, the newlyweds and their parents much nachas for many years to come.

CONGRATULATIONS

We extend best wishes to our Vice-President and generous benefactor, Mrs. Rose Kass, upon the marriage of her grandson, Charles Brand, son of Mr. and Mrs. Earl Brand, to Miss Ava Levite, December 23, 1973 at Congregation Bnei Emunoh, Pittsburgh, Pa.

Although Mrs. Kass moved a while back to Portland, Maine, she never fails to grace our Home with substantial contributions.

May she, her daughter Miriam, son-in-law Earl and the new couple enjoy lots of nachas for a long time.

MAZEL TOV

The officers and members of the Bialystoker Home and Infirmary for the Aged express their best wishes to Mr. Richard Babkes, son of Mr. Israel Babkes and the late Liza Babkes-Rybalowski, on his marriage to Miss Nora Wysokikamien, Saturday evening, Feb. 16, 1974 in Montivideo, Uruguay.

Richard Babkes is the grandnephew of our General Secretary and his wife, Izaak and Molly Rybal, and of Mrs. Rose Rubin.

May the family enjoy much nachas from the newlyweds.

CONGRATULATIONS

On July 29, 1973, Mr. Marvin A. Stern married Miss Dottee Loretta Nagy at the Rye Town Hilton Inn, Port Chester, New York. Mr. Stern is the son of our directors, Alfred and Nettie Stern, and the grandson of our late treasurer and his wife, Louis and Mary Davis of blessed memory. He is a

Mr. and Mrs. Marvin A. Stern

graduate of the State University of New York at New Paltz and holds a Master's degree in education from Teachers College of Columbia University. The newly married Mrs. Stern graduated from Indiana State College, Indiana, Pa., and earned a Master of Science from the University of Rhode Island. She is the daughter of the late James Nagy and Mrs. Dorothy P. Nagy who lives in Miami Beach, Florida. Both teach in Westchester.

The Officers of the Bialystoker Home wish the parents and the newlyweds much joy.

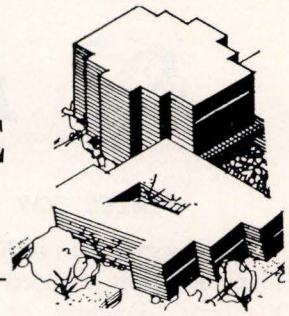
A NEW GRANDSON

Our officers and members extend a hearty mazel tov to our directors, Bernard and Gussie Kaganowski, on the birth of a grandson, Jason Todd Albaum on December 21, 1973, son of Marcia and James Albaum.

May the proud parents and grandparents of this baby boy enjoy much nachas from him.

OUR HOME AND ITS ACTIVITIES FOR THE RESIDENTS

Our Residents at Lincoln Center

Once again our Home invited those residents wishing to attend to the Annual Theatre Benefit at Lincoln Center, Sunday, October 14, 1973. After thoroughly enjoying a star-studded musical review featuring Jan Peerce and other talented performers, these residents were treated by the Home to a special supper. Transportation by bus to and from the theatre was arranged by the Home.

Israel Rally

The response of our residents to the Yom Kippur War was overwhelming. They organized a rally on October 22, 1973, and invited Mrs. Ingberg, Mr. Rybal and Rabbi Kronick to speak about the emergency need in Israel for financial support. Mrs. Rose Rubin spoke in the name of the residents and urged them to contribute money to help Israel in its crisis. The residents generously responded to Mrs. Rubin's appeal by allocating part of their allowances to the United Jewish Appeal Emergency Fund. The amount raised by residents and staff totaled $1,000.

Entertainment for our Residents

The Choral Group of Seward Park High School and thirteen guitarists gave a concert for our residents, January 9, 1974. It was very gratifying to see the residents and particularly the patients in wheelchairs applaud and sway to the rhythm. After the concert the residents thanked the young performers who sang songs in different languages.

* * *

A second concert, on January 16, by students of Columbia University, who live in the "Bet Ephraim" house (a fraternity organization started by a grant from writer Herman Wouk for students who want to observe kashruth laws) featured mostly Yiddish and Israeli songs.

Bazaar

With the gracious help of the Bialystoker Ladies Auxiliary, a group of residents manned their own table at the Annual Bazaar, December 1-10, 1973. They sold articles made during arts and crafts sessions in the occupational therapy department. The proceeds went to the residents' fund.

Residents Council

Residents Council, this year, meets regularly once a month. One of the important topics discussed is "The Bill of Rights for Residents of Long Term Institutions." This is a formulation of the rights to which patients and residents of institutions are entitled. Their suggestions for revisions are relayed by Rose Rubin and Helen Weinstein (delegates) to the Senior Citizens Council, sponsored by the Central Bureau of the Jewish Aged.

Movie Program

Every Monday evening, our auditorium converts to a cinema where our residents flock to see their favorite Hollywood and Yiddish language offerings. This activity is one of the most popular at our Home to which our people look forward with great anticipation. Once again we thank Mrs. Shirley Schneir for her voluntary assistance with this program.

Weekly News Discussion Club

We are always on the lookout for new activities for our male residents. Mr. Izaak Rybal, who is a very busy man, has graciously agreed to lead a group of men in a discussion of weekly news. We are very grateful to Mr. Rybal. This activity will keep our residents in touch with current events and permit them to ask questions and express opinions about the important news of the week.

"Hard to be a Jew!" **(Shvehr tzu zein a Yid)**

On February 6, eighteen of our residents went to the Eden Theatre and enjoyed a matinee performance of "Hard to be a Jew," a current hit in Yiddish theatre. Tickets were obtained at discount rates with the help of Herman Yablokoff, President of the Hebrew Actors Union. Expenses for transportation were paid from the residents' fund. We at the Bialystoker Home feel that it is important for our elderly to remain in contact with cultural happenings. We look forward to many more such opportunities.

Many thanks to Hugo Lewenthal, son of Mrs. Bronia Skorka and Dr. Bernard Rogoff, husband of Mrs. Mifa Rogoff, for respectively taking and bringing the residents to and from the Eden Theatre.

Cosmetics Workshop

The ladies prepared and packaged a very good face cream from a recipe brought from Europe by Mrs. Eva Teller's family. They apply the cream to their skin to prevent dryness. We intend to develop the project into a regular grooming class.

ANNUAL CHANUKAH PARTY

The annual Chanukah party for the general membership was held in our new auditorium on Sunday, December 16, 1973. Despite inclement weather, our members and friends once again demonstrated their strong loyalty to our organization by showing up in large numbers. The festive atmosphere of the occasion paralleled similar events in the past and reflected the true Bialystoker spirit of closeness and warmth.

The chairman of this gathering was Reverend Harry Feinberg, vice-chairman of our Board of Directors. He called upon Mrs. Hilda Sloyer, president of the Bialystoker Ladies Auxiliary, to present a special plaque award in honor of Mrs. Rose Kass, our vice-president. Since Mrs. Kass could not attend this party because she lives far away, her sisters, Mrs. Sylvia Finkelstein and Mrs. Rae Meltzer, accepted the award on her behalf. The plaque was tendered Mrs. Kass in recognition of her many years of outstanding service and exceptional generosity to our institution.

Chairman Feinberg then called upon Rabbi Lowell S. Kronick, Director of Public Relations, to speak about Chanukah. Rabbi Kronick pointed out the tremendous battle the Jews were forced to wage against the Syrian Greeks some 2,000 years ago and their ultimate victory against the Hellenic legions. Similarly Jews in Israel are waging a battle for survival against the Arab hordes. Hopefully we will win once again.

The chairman invited Mrs. Ethel Ingberg, Executive Director, to speak. She welcomed the guests and hailed their unusual determination to attend the dinner in light of the weather. She discussed various business matters pertaining to the Home.

Mr. Feinberg asked Mr. Izaak Rybal, General Secretary, to come to the podium.

Mr. Rybal greeted our President, Mr. Elly Tarlofsky, praising him for his dedication to our institution. He also welcomed Mr. Paul Schochet, our Treasurer. Mr. and Mrs. Jaime Schuchinsky were among the guests greeted who were thanked for their many contributions to our Annual Bazaar.

Mr. Rybal auctioned six Chanukah menorahs and collected a large sum of donations.

As is their annual custom, Mr. and Mrs. Sam Adler, our directors, purchased an entire Chanukah menorah for their family. Our trustees, Mr. and Mrs. Sam Solasz, this year bought a full menorah. The participants at the Chanukah party were very kind in making contributions to the appeal.

The audience was treated to sumptuous Chanukah delights, including latkes. The Bernard Rich choir provided entertainment, singing traditional Chanukah songs.

The highlight of the entertainment came as Cantor Feinberg chanted several beautiful pieces, accompanied by his daughter Mrs. Joyce Rothman, at the piano.

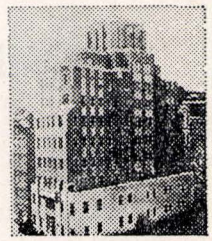
Mrs. Hilda Sloyer presenting plaque honoring Rose Kass to the latter's sisters, Sylvia Finkelstein (r.) and Rae Meltzer.

Gardening

A number of our people take great interest in growing and caring for plants. During the spring and summer, they enter our garden and go to work planting, watering and trimming. When the fall and winter come around, our amateur gardeners transfer the plants in window boxes from the garden to our library room indoors. These beautiful plants continue to grow with the tender attention of our indoor gardening enthusiasts. A tall Avocado Tree, the wonder of our botanical selections, thrives under the care of our gardeners-in-chief, Mr. Hyman Stanger, Mrs. Rose Savador and Mrs. Anna Scheinman.

OUR INSTITUTION

MAOTH CHITIM

Once again our members and friends responded generously to our appeal for Maoth Chitim, the traditional Jewish custom of giving charity so that our poor will be able to celebrate Passover. Our aging residents and the poor in our community are enabled to conduct the Sedorim with assistance from our Maoth Chitim Fund.

The remaining ten Jewish families in Bialystok will obtain food packages for Passover through the Pekao Trading Corp., a practice we started last year.

Needy landsleit in Israel also benefit from Passover Relief by receiving gift certificates through Super Sol (Israel supermarket) to purchase Pesach food.

PURIM FESTIVAL

Many of our members, landsleit and friends gathered in the new auditorium on Sunday, March 3, 1974 to celebrate our annual Purim festival. Mrs. Ethel Ingberg and Mr. Izaak Rybal delivered topical reports about the continuing accomplishments and needs of our Home and landsmanschaft. Rabbi Lowell S. Kronick addressed the audience on the miraculous survival of the Jewish people, as signified by the Purim holiday.

Lending beauty and inspiration to this event, Cantor Harry Feinberg sang relevant holiday selections. Yetta Eisner, our landsfrau and talented folk singer, provided additional entertainment with her popular melodies, accompanied at the piano by Sonia Aidus.

The *shalach manos* appeal was made by Mr. Rybal. Our guests were very kind in responding to this worthy charity.

Although he could not attend, President Elly Tarlofsky graciously donated $500.

The Home provided traditional dishes for Purim, including hamantashen, the three cornered pastry reminiscent of wicked Haman's hat.

SUMMER CAMPAIGN

As the summer months approach, we find it necessary to call upon our many supporters to favor us with a generous contribution before they leave on vacation. Our elderly residents have to be cared for all year round without interruption. It is for this reason that after Passover we launch each year a Summer Emergency Campaign. We are thereby assured of continuing the numerous activities for our people through the summer.

Thanks to all who contributed last year to our Summer Fund. We call upon you, your relatives and friends once again to assist us before you leave for the summer.

JOSEPH SLOANE

At our Board of Directors meeting on November 15, 1973, Mr. Joseph Sloane, one of the original founders and a long time Director of our Home was surprised with a birthday cake on having reached 77 years of age. He also received telegrams from his children and other organizations. Mr. Sloane once again observed his annual custom of donating a sum of money equal to his age.

May the Almighty grant him and Mrs. Sloane many more years of health and happiness together.

THE BIALYSTOKER CONCERT AT PHILHARMONIC HALL, SUNDAY, OCTOBER 14, 1973

The Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged put on its annual theater benefit Sunday, October 14, 1973 in the beautiful and imposing Philharmonic Hall of Lincoln Center. Originally, the title of this year's concert was announced as "Let's Celebrate!" Because of the recent outbreak of war in Israel, everyone agreed that a more suitable title for the show would be "Comfort ye, comfort ye my people!"

The program was produced and directed by the well-known actor and president of the Hebrew Actor's Union, Herman Yablokoff who, together with his wife, Bella Mysell, narrated the show. The talented musician, Renee Solomon, provided musical accompaniment. This concert was greatly enriched by the participation of a number of very good entertainers. The guest star was the world famous opera star, Jan Peerce.

The following artists of stage and television also rendered fine performances: Ginetta Labianca, international singer; Emil Cohen, well known humorist; Harry Feinberg, Bialystoker cantor; Hershel Gendel, folk comedian; Yetta Eisner, talented folk singer.

Mrs. Ethel Ingberg, Executive Director of the Bialystoker Home and Izaak Rybal, General Secretary, greeted the sellout audience with brief words of welcome.

The audience immensely enjoyed the entertainment and applauded the leadership of our Home for providing such a wonderful program.

VICE PRESIDENT RUBIN BINDLER HONORS OUR HOME AS HE CELEBRATES HIS BIRTHDAY, SHABBOS HAGODOL

As we approach the Passover holiday and the Sabbath immediately preceding it known as Shabbos Hagodol (the "great Sabbath"), we are fondly reminded that our Vice-President, Rubin Bindler, treasurer of the Goniondzer-Trestiner Young Men's Benevolent Association, celebrates his birthday. His family and friends, to mark the occasion, have established the annual custom of donating a nice sum of money to our Home.

Our officers, directors and members wish Rubin Bindler a very happy birthday with best wishes for many more healthy ones. They also extend warm regards to his wife Minnie, family and friends.

RAFFLES FOR OUR BUILDING FUND

Not foreseeing the outbreak of war in the Middle East on Yom Kippur, October 6, 1973, we announced in the last edition of the *Bialystoker Stimme* that we were instituting a raffle drive as a means of soliciting much needed funds for our new building. We planned to launch this raffle drive at the 50th anniversary celebration of the Bialystoker Ladies Auxiliary, November 4, 1973.

With the shocking eruption of armed conflict in Israel, we postponed our raffle campaign and utilized the Ladies Auxiliary dinner to sell Israel Bonds. Now that peace has been restored to Israel, we are recommencing our plans to sell raffles for our Building Fund.

Each raffle booklet will cost $5.00, with five coupons per booklet at $1.00 apiece. We have already printed a limited number of raffle booklets. The following are the prizes offered:

First prize—an original portrait, 24" x 32", especially painted and donated for the raffle drive by our Bialystoker *landsman* residing in Paris, the internationally famous artist, "Benn." We are pleased to inform our readers that this portrait has arrived and we can only characterize it as magnificent. This painting portrays three familiar landmarks in Bialystok, the town clock ("shtot zeiger,") the synagogue and the textile factories. We extend our warmest appreciation to Benn for his gracious and gifted work of art.

Second prize—a 19 inch color portable television.

Third prize—an AM-FM transistor radio—and five other prizes.

We will inform you by mail when the raffle campaign will begin. We ask all our members, friends and associates to make this drive for our new building a triumph for the elderly whom we serve.

President Tarlofsky and Treasurer Schochet sitting with residents at their Chanukah party.

CHANUKAH PARTY FOR THE RESIDENTS

It is customary each year that Ethel and Jack Ingberg and Bronia and Jack Skorka sponsor a Chanukah party for all of our residents. As they arrive in our auditorium, they enjoy the beautiful decorations hanging from the walls and at the tables where they sit. This year's residents' Chanukah party was held Wednesday afternoon, December 19, 1973.

The master of ceremonies for this enjoyable occasion was Mr. Izaak Rybal, General Secretary. He warmly greeted the audience and introduced our President, Mr. Elly Tarlofsky, who honored us by his presence. He called upon Paul Schochet, our Treasurer, to say a few words about the Home and the situation in Israel. Our Executive Director, Mrs. Ethel Ingberg, expressed on behalf of her husband and herself their delight at arranging this party and distributing gifts they personally buy for the residents. Mrs. Bronia Skorka, Director of Building and Food Services, wished for herself and Mr. Skorka that all our residents enjoy a healthy and happy Chanukah. Rabbi Lowell S. Kronick delivered a short address on the Chanukah theme.

Two residents of the Home, Samuel Bonchek, former President of the Labor Zionist Alliance (Farband), and Mrs. Rose Rubin, an honorary Vice-President of our Home, spoke on behalf of their peers. They conveyed the appreciation of the residents for the wonderful party.

A choral group composed of students from Esther Schoenfeld High School entertained the audience with Yiddish and Hebrew songs. Our Rabbi Kronick made his debut with cantorial renditions of religious melodies.

Later that evening the residents assembled in the dining room, suitably decorated for Chanukah, and participated in a menorah lighting ceremony. The candles were lit by Mr. Harry Basch, 94 years old.

The Bialystoker Home feels that it is important to make the holidays as meaningful to our residents as possible.

LETTERS TO OUR EDITORS

Mrs. Ethel Ingberg, Executive Director
Mr. Izaak Rybal, General Secretary
Bialystoker Home and Infirmary for the Aged
228 East Broadway
New York, N. Y.

Dear Mrs. Ingberg and Mr. Rybal:

Thank you very much for your letter and the 1,000 tablets of INDERAL which followed almost immediately. This is my main medicine enabling me to continue regular office activity with some restrictions.

What you think daily about Israel and what your worthy institution and all its members do about Israel is of extremely great value for us. We are passing not very happy days and we pray and believe that better times will come soon.

Thank you again for the medicine and wishing you, Rabbi Lowell S. Kronick, Mr. Sam Chuden and all the Bialystoker friends the best of health, I remain.

Always yours,
MOSHE BEN-DOR
Kiryat Bialik, Israel

Mrs. Ethel Ingberg, Executive Director
Mr. Izaak Rybal, General Secretary
Bialystoker Home for the Aged
228 East Broadway
New York, N. Y. 10002

Dear Mrs. Ingberg and Mr. Rybal:

We deeply mourn the recent passing of my beloved mother, Anna Sokoloff, and appreciate your kind expression of sympathy.

During the many years of mother's stay at the Bialystoker Home, I was very much aware of the tender care which she received by those in your employ. I well realize that everything possible was done to see that mother was always comfortable, safe, and medically she received the best care possible.

I am ever so grateful to all of you at the Home. Mother would have been very proud were she capable of realizing all that was done for her. She had been so happy in past years when she and her friends were able to do for others who were confined to the Home.

Very shortly, a check will be forthcoming to Rabbi Kronick from my brothers and myself, as our donation towards the cost of a plaque in commemoration of mother.

Thank you and kindly thank your entire staff.

Very truly yours,
IRVING SOKOLOW

THE JEWISH HOME AND HOSPITAL FOR THE AGED
120 West 106 Street, New York, N. Y. 10025 (212) 666-2000

Mrs. Ethel Ingberg, Executive Director
Mr. Izaak Rybal, General Secretary
Bialystoker Rome and Infirmary for the Aged

Dear Mrs. Ingberg and Mr. Rybal:

I am writing to express our deep appreciation for the wonderful care and attention you gave our residents during the strike. Each of them commented on the warmth shown them by staff and your excellent services.

We feel very strongly that the potential trauma which the residents faced in having to be transferred was ameliorated by the excellent care you gave them.

I hope that we have an opportunity to meet in the near future.

Sincerely yours,
BARBARA SILVERSTONE, D.S.W.
Director, Social Services

PROUD BIALYSTOKER'S WIFE INSULTED BY CALLING FAMOUS CITY A SHTETL

The following letter appeared in the December 14, 1973 edition of the "Jewish Post and Opinion":

In your issue dated Friday, Nov. 16, there is an article by Helen Mintz and she talks about "Bagel and Bialys" and had stated that "bialys" were originated in a shtetl Bialystok. Where in the world did she get the information that Bialystok is a shtetl? This is an insult to the landsleit from Bialystok. I want her to know that Bialystok was considered a city in line with Warsaw or Lodz.

Bialystok was a cultural and industrial city with quite a number of textile mills supplying their products all over Russia and Poland.

Bialystok was also known for its famous rabbis and it was an active community—in all Jewish affairs—with all organizations represented. As a matter of fact the Tzarist government initiated a pogrom there in 1905 or 1906 and there were many Jewish casualties. It took Deputy Shmarya Lewin and other Jewish members of the Duma (Parliament) in St. Petersburg (Leningrad) to stop it after about three days.

Alas most likely there are no more Jews in Bialystok. These things were told to me by my husband who was raised in Bialystok. I myself am from Grodno, also a city, not a shtetl and not far from Bialystok. You probably know there is a Bialystoker Center in New York of which the landsleit can be proud.

MRS. EDYTH ASH
1133 N. St. Clair St.
Pittsburgh, Pa. 15206

LENA ALLEN, EMPLOYEE OF OUR HOME, RETIRES AFTER 28 YEARS OF SERVICE

After 28 years of capable and devoted service to our Home, Mrs. Lena Allen, our employee, retired on January 1, 1974. She began working in the housekeeping department and later helped out in other departments when other staff members were not available. Regardless of the weather, snow storms, transit strikes—Lena Allen always tried to come to work and be of assistance. Her reliability at all times and under changing circumstances distinguishes her among our staff.

On December 31, the eve of her retirement, Mrs. Allen was guest of honor at a farewell party arranged by Mrs. Bronia Skorka, Director of Building and Food Services. All employees were invited to pay tribute to Lena Allen and enjoyed sumptuous refreshments.

Our Board of Governors voted to award a gift of $500 to Mrs. Allen in recognition of her many years of service. Mr. Elly Tarlofsky, President, presented a check for this amount to her. In addition, Mrs. Allen will be receiving a pension from our Home to supplement her Social Security income.

The officers and directors of the Bialystoker Home wish Lena Allen many healthy and happy years during her retirement and thank her for her devotion to our Institution.

President Tarlofsky presenting gift check to Lena Allen in the presence of Mrs. Ethel Ingberg and Izaak Rybal.

Mrs. Bronia Skorka, Director of Building and Food Services, prepared farewell party for Lena Allen and invited the entire staff.

SAM SOLASZ, Trustee of Bialystoker Home, honored by Hollis Hills Jewish Center and State of Israel

On March 30, 1974, Sam Solasz, trustee of the Bialystoker Home and Infirmary for the Aged, was guest of honor at this year's journal dinner of the Hollis Hills Jewish Center, Flushing, New York.

A delegation of officers from our institution attended this tribute to Mr. Solasz.

At a meeting of our Board of Governors, January 17, it was unanimously decided to purchase a full page in this synagogue's journal in the name of our Home honoring Sam Solasz for his tremendous generosity to us. Mr. Solasz revealed at this meeting that he had been invited by Prime Minister Golda Meir of Israel to attend a special gathering with a select group of American Jews who were the most active in buying Israel Bonds during the Yom Kippur War. Our trustee expressed his regret at not being able to attend this gathering in Israel with Mrs. Meir on January 26. This high honor tendered him by the Israeli government reflects his total commitment to the survival and prosperity of our Jewish homeland.

That commitment is not surprising in view of the upbringing Sam Solasz was given by his parents as a youngster in pre-war Bialystok—charity, compassion, pride in his heritage and people. These values were strengthened as Mr. Solasz endured the horrors of the Nazi concentration camps and witnessed the wholesale slaughter of his family and friends. After he escaped to Israel, he joined its army and fought against the Arabs in the 1948 War of Independence.

This kind and philanthropic man came to the United States and married his dear wife Rose. They have three wonderful children whom they are rearing to appreciate Jewish values.

Our officers, directors and members join in wishing Sam and Rose Solasz and their family the very best.

LATEST DEVELOPMENTS IN THE CASE OF BENJAMIN LACH

In the last issue of the *Bialystoker Stimme,* we informed our readers about the tragic case of Benjamin Lach, a young man convicted by a Texas court of murder. Benjamin is the son of parents originating from Bialystok. We firmly believe that at his arrest, the police did not adequately explain his rights to him. Therefore his conviction and sentence to a 40 year jail term are unjust. The following are excerpts of a letter to Benjamin by his attorney advising him that an appeal of his conviction will be arranged before the Court of Appeals in Texas, as well as the subsequent alternatives for judicial review available to him:

BRISCOE AND SHAFFER
ATTORNEYS AT LAW
1512 First City National Bank Building
Houston, Texas 77002

January 22, 1974

Mr. Benjamin Lach, No. 213519
P. O. Box 16
Weldon, Texas 75863

Dear Benjamin:

Next week, I shall go to Austin and to Fort Worth to file the Writ of Habeas Corpus in the Court of Criminal Appeals in Austin. We should then get an early hearing before the Court of Criminal Appeals. In the event the Court of Criminal Appeals denies the Writ of Habeas Corpus, we then have immediate and direct access to the Federal District Court, wherein lies our hope for relief.

Procedurally, these steps can be better explained as follows:

The Court of Criminal Appeals and the Federal Courts have established, and continue to follow, a rule which provides that available relief must be exhausted at each jurisdictional step before access to the next appellate step is available to a relator by Writ of Habeas Corpus. Inasmuch as Judge Matthews has expressed his position that the relief available at the State District Court level has been exhausted, our position is favorable to urge that the Court of Criminal Appeals now has initial jurisdiction of the Writ of Habeas Corpus. As a practical matter, we forego whatever additional testimony we might have offered in the District Court as to the fact that you did not understand your legal rights at the time you made that statement which is contained in the Statement of Facts; however, this procedure also precludes the introduction of possible and probable additional testimony by the State that you were aware of all your legal rights at the time you made that statement. Additionally, this procedure should afford us speedier access to the Federal District Court and to the Court of Appeals for the Fifth Circuit, if the Federal District Court ruling necessitates appeal to the Circuit Court for relief. In any event, I shall be in a better position to advise as to the probable length of time before the Court of Criminal Appeals renders a decision on the Writ after my visits to Fort Worth and Austin next week, and you may expect a communication early the following week.

Very truly yours,
Joe C. Shaffer

* * *

The Committee for the Defense of Benjamin Lach which the Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged and the Club of Bialystoker Friends established to win the freedom of this unfortunate young man, still needs $1500 to pay for the lawyers' fees. Please fill out the coupon below with your generous donation. We will keep you informed as further developments occur in this case.

COMMITTEE FOR THE DEFENSE
OF BENJAMIN LACH
c/o Bialystoker Home & Infirmary for the Aged
228 East Broadway, New York, N. Y. 10002

Having read about the tragedy of Benjamin Lach, I want to join those seeking to free him.
Please find my enclosed donation of $.....

Name.....

Address.....

City.....

"David Sohn Menorah"

The "David Sohn Menorah" in the lobby of our Home has evoked many favorable comments by visitors and friends.

Many individuals and organizations have responded to the appeal of our officers and have inscribed their names or of their friends on the plaque. And we are grateful to them.

There are still some spaces open and we turn to our many patrons and friends, individuals and societies, and ask them to perpetuate their names on this beautiful Menorah and thereby assist us to carry on our sacred work.

The rate for a single nameplate is $150.00 and for an organization $500.00

For further information, please call our office—475-7755, and we will be glad to answer all questions. *DO IT NOW.*

Bialystoker Memorial Rally in Tribute to 60,000 Martyrs

Several hundred persons, Bialystoker landsleit and friends from the New York metropolitan area participated in an impressive memorial meeting on the occasion of the 31st anniversary of the destruction of the Bialystoker Jewish ghetto, during which 60,000 Jews from Bialystok and vicinity were liquidated by the Nazis. This great gathering under the auspices of the Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged and Club of Bialystoker Friends, took place on Sunday afternoon, February 10, 1974.

Mrs. Ethel Ingberg, Executive Director, opened the proceedings by praising on the appropriate custom by which our Center and Home observe the yahrzeit of the Bialystoker martyrs and heroic resisters of the Hitlerists. She introduced the Chairman of the meeting, Louis Silver, Culture Director of the Bialystoker landsmanschaft.

Louis Silver briefly reminisced about the bustling Jewish center that was Bialystok which produced before the second world war great Jewish scholars, artists, writers, intellectuals and social activists.

The well-known Bialystoker singer, Yetta Eisner, sang several ghetto songs. Then Louis Silver spoke about the recent "Yom Kippur War," the sudden Arab attack—with the help of the Soviet Union—on the State of Israel, during the holiest day of the Jewish calendar. Indeed Israel was at that point in mortal danger because it might have suffered tragic destruction but the heroic Israeli soldiers turned back the Arab aggressors and moreover struck deeply into the territories of the enemy.

At this memorial meeting, said Mr. Silver, we should also remember the ultimate sacrifices of thousands of Israeli fighting men and women who laid down their lives to protect the Jewish State.

Elly Tarlofsky, President of the Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged and Paul Schochet, Treasurer, were called upon to kindle a memorial candle in honor of the fallen Israeli soldiers during the recent war. The Bialystoker Cantor, Rev. Harry Feinberg, Vice-Chairman of the Board of Directors, sang "A Psalm of David."

Sam Chuden, Chairman of the Bialystoker Friends and guest speaker at this meeting, himself a victim of the Nazi persecution who miraculously survived, depicted in his talk the magnitude of the destruction, specifically as it affected the Bialystoker ghetto. He complimented the tremendous devotion of surviving

President Tarlofsky and Treasurer Schochet kindling memorial candle in tribute to fallen soldiers of Yom Kippur War.

Bialystoker Jews, some of whom settled in Israel and whose children defended it in the last war. Several of this new generation of Bialystoker Jews paid with their lives fighting the Arab armies.

Mr. Izaak Rybal, General Secretary, thanked the audience for honoring in such a fitting manner the memories of our martyrs. He pointed out that the survivors of the Nazi period who are in need can find assistance through our Center. We especially care for elderly and sick people requiring maintenance in our Bialystoker Home and Infirmary for the Aged. We aid needy landsleit in Bialystok, Israel and throughout the world. Mr. Rybal then made an appeal for funds, to which the audience responded enthusiastically and generously.

Mr. Rybal called upon 31 individuals to light 31 memorial candles. Cantor Feinberg then chanted the memorial prayer. Rabbi Lowell S. Kronick led the recitation of kaddish for the victims of Bialystok and vicinity as well as for the fallen Israeli soldiers.

At the conclusion of the meeting Yetta Eisner and Rev. Feinberg, accompanied by pianist Sonia Aidus, sang several more appropriate melodies, ending with the "Partisan Hymn" and "Hatikvah."

* * *

At the memorial meeting Harry and Efroim Toporek from Chicago also participated. Efroim Toporek spoke in the name of the family about their donation to our Home of an illuminated painting by the late prominent artist Nota Koslowsky, portraying the Nazi destruction, the Jewish resistance and the establishment of the State of Israel. This work of art will hang in our auditorium. An article about this painting and a facsimile appear in the Yiddish section on page 9.

new concepts as they relate to the aged. Social workers, in many instances, become the substitutes for the families who have abandoned their parents. The social worker furnishes the guidance, the affection, and even the crutch which the aged require.

No longer is the aged individual considered beyond rehabilitation. New methods re-establishing the physical and mental strength of the aged person are daily being devised and designed. Physio-therapy as well as occupational therapy, aimed at making the life of the aged individual meaningful, are now part and parcel of every modern home for the aged.

The full value of exposing the aged to the cultural advantages of concerts, lectures, the theatre, art exhibits, excursions, miniature gardening and farming —among a multitude of other well planned activities— are now the concern of dedicated individuals determined to remove the terror which fills the minds of those who find themselves suddenly in that world wherein most of the elderly are compelled to reside.

In trying to solve the problems of the aged, experiments are being tried in cottage living and in maintaining the aged in their own apartments under the supervision and guidance of the parent institution which cares for the aged and their needs. Science has begun to give in-depth consideration to the discovery of new medications which may, in one way or another, contribute to the alleviation of the physical and mental ills of the aged. We now find many doctors, biochemists and others talking in terms of revitalizing men and women who, heretofore, were to a shameful degree looked upon as burdens. If the aged are burdens, they are our burdens.

There is one great avenue which must be opened in order to enable us to go down the road toward ultimate success in handling the problems of the aged. It is not my intention to condemn the young, nor even to criticize them, but it is my opinion that we have failed dismally to impress upon the young that the aged are nothing more nor less than what they, the young, some day will be, and that the conditions of the aged are those conditions which in the course of time the young too will have to face.

Science has already begun to realize what the actual problems are. Now the human element, the love for their fellow man, must come from the young to be shared with the aged. Every endeavor must be made to pay, in some small degree at least, for whatever benefits the aged have bestowed upon us.

The problems affecting the aged are many. We can, to a very large degree, learn how to recognize those problems and hopefully, by the exchange of ideas, bring about such understanding as will some day give us the joy of saying we have made old age a time of life worth living.

Mural of Lower East Side Life Unveiled by Jewish teenagers on Wall of Bialystoker Auditorium Building

New York City's first ethnic mural on a Jewish theme has been completed by a group of Jewish teenagers on the wall of our building at 232 East Broadway and is available for all to see. This colorful mural is a 24' by 45' portrait of Jewish life on the Lower East Side.

Susan Green, project director of the Cityarts Workshop which has sponsored 15 or 20 murals on buildings within this community, approached the officers of the Bialystoker Home for permission to paint the mural on the wall of the building next to ours. A special mural committee was appointed by our Board of Directors to advise it of the plans of Ms. Green's group and recommend whether permission should be granted to them to proceed. After a decision allowing them to paint the mural, the contingent of Jewish teenagers spent two months completing it.

Ms. Green and her colleagues decided on six basic themes which they incorporated into the work: the arrival of the Jewish immigrants to the Lower East Side at the turn of the century; the toil in the sweatshops and the formation of labor unions; religion in the home and the synagogue; the People of the Book, shown by the Bible and a Yiddish newspaper, the "Jewish Daily Forward"; tragedy as depicted through the Holocaust, the Lod Airport and Munich Olympic massacres; and the hope for a brighter future, symbolized in the inscription "Our strength is in our heritage and our heritage is our life."

We believe that the mural on our building is an artistic display of great significance and we appreciate the opportunity we had in making it possible for Jewish youth to participate in a creative experience.

Young people from Cityarts Workshop completing the Mural on the wall of our building.

PROBLEMS OF THE AGED

By LOUIS SILVER

Culture Chairman, Bialystoker Landsmanschaft

Among many people there presently exists a misconception that deep concern for the welfare and well being of the aged is something developed in very recent times. This is not so.

Since the inception of recorded time, the process of aging has created dilemmas. Unfortunately, the life span of man is part of destiny and not mortally controllable. Man, however, can control the *living* of life.

The Bible commanded that the elderly shall not be treated as a burden. On the contrary, shelter, protection and respect are at all times to be given them. Prayers are recited during the high holy days of the Jewish people reflecting these values concerning the treatment of the aging.

For generations the care and protection of the elderly was the responsibility of the family. Families lived together, sharing with each other regardless of inconvenience and hardship. Changing times have made apparent the need for a more secure and fuller life for the aged. There were many reasons for this. The industrial complex lured the young away from their homes to seek their fortunes elsewhere. Parents could not find easy accommodations in the smaller living quarters of their offspring; thus it took many years for the newer generations to appreciate fully the debt due the aged for their past contributions.

When the family depended on the rural economy to sustain its way of life, there was room for the old as well as the young, the infirm as well as the strong, and the idea of casting aside the aged was unthinkable. However, with the industrial development, particularly in our western civilization, the place in society of the aged acquired new dimensions. The young had to compete in crowded urban areas. Those who migrated to strange countries to seek their fortunes found themselves exploited and hard pressed to sustain themselves.

The ancient commandment to "honor thy father and mother" receded into the background and more and more the young sought ways and means of casting from themselves the burdens of sustaining the old.

For decades the unwanted aged spent their declining years in dismal hovels where all hope had been abandoned. While this process was going on another phenomenon was occurring. The life span of the individual was being increased so that within a period of some 19 centuries, the life expectancy of man has grown by approximately 50 years. Thus the pressure of the ever mounting number of aged became greater and greater with each new generation.

It was shortly before the Second World War, and immediately thereafter, that a new approach to the problem of the aged began to manifest itself. Forward looking people realized that there was a moral obligation due to those who had given of their efforts to make the world a little better for the succeeding generation. Not only a longer life span, but the determination of the aged to live where they could find more activity and interest in life, created still another problem. Let us look at a series of figures which illustrate these points.

In 1970, in the United States of America, the census figures showed a population of 207 million. It is estimated that by 1980 the population in the United States will increase to 234 million. Thus, within 10 years, the middle aged will become the aged, so that the over 65 years of age population will increase by 17%. At the present time there are 20,600,000 people over the age of 65 years. In 1981, it is expected that there will be 24,000,000 people over that age.

These statistics are combined with other interesting facts. In 1940, 43.5% lived in rural areas. In the same year 56.5% lived in urban areas. In 1970, only 26.5% lived in rural areas and in the same year, the urban percentage increased to 73.5%.

Urban life therefore found a much larger aged population requiring attention. The problem was too great to be ignored. The young could not wholly escape from their responsibility, and socially conscious, were determined to find solutions to the ever increasing problem. Social workers suddenly began to recognize the fact that the aged should be treated with much more concern and that we would be a morally bankrupt society if we continued to ignore our obligations to the aged.

The consciences of the legislators, combined with the advances in the social sciences, brought about many changes so that the former unspeakably horrible homes for the aged had to modify their modes of operation and conform to more and more advanced laws.

It would be flying into the face of facts if we were to say that all of the dismal homes for the aged have been eliminated, but to a very large extent, improvements have occurred. Thus, we find geriatric centers springing up in almost all parts of the world.

In medicine, for example, geriatrics has become a recognized sub-specialty. Nursing care is provided with

State of Israel in its hour of crisis, rather than collect funds for the Home. Mr. Rybal called upon everyone to buy Israel Bonds.

The first to respond to this appeal was Elly Tarlofsky, President. He praised our people for taking such an active part in assisting Israel. He presented in the name of the Bialystoker Center a check of $10,000 for Israel Bonds. In addition, as is his custom, Mr. Tarlofsky personally purchased bonds in a substantial amount.

Paul Schochet, our Treasurer and a well-known communal leader, and Sam Solasz, our Trustee, both bought a large amount of bonds. Mr. Solasz also brought money he collected from his friends to buy Israel Bonds. All the guests, following the lead of these gentlemen, purchased bonds, recognizing the urgency of the situation in Israel. We collected a total of $120,000 in Israel Bonds from this audience!

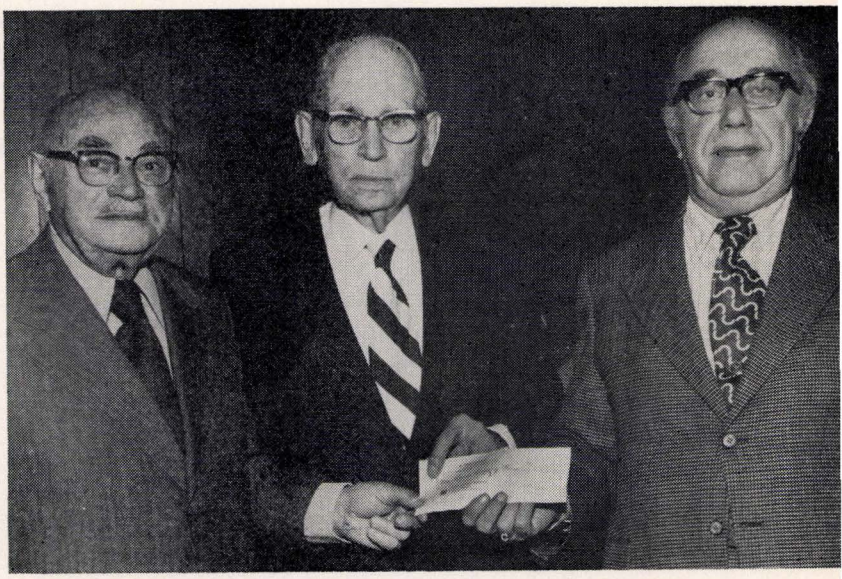
Special thanks to Sam Chuden, who spearheaded a campaign within the "Club of Bialystoker Friends" to purchase Israel Bonds in this relief action for Israel. Mr. J. M. Dobekirer, director of the Fraternal Division of the Israel Bond organization, conveyed the appreciation of his organization for the extremely generous response of our landsleit to this bond campaign. He thanked the officers of the Bialystoker Center and Home for their cooperation in converting the Ladies Auxiliary anniversary to an Israel Bond drive. He also recognized the valuable efforts of Mrs. Molly Rybal, wife of our General Secretary, as special assistant in our bond campaign.

Concluding the program, Cantor Harry Feinberg, Vice-Chairman of our Board of Directors, and Mrs. Yetta Eisner each sang selected melodies underscoring the joy of the Ladies Auxiliary anniversary as well as the poignancy of the crisis in Israel.

Judge Novick closed the festivities by thanking Mrs. Ingberg and Mr. Rybal for their efforts in bringing about the brilliant success that was this 50th anniversary of the Bialystoker Ladies Auxiliary.

Bialystoker Home Residents, Office Staff and Club of Bialystoker Friends hold separate fund-raising efforts on behalf of "Israel Emergency Fund"

In addition to the Israel Bond drive described above, the Bialystoker Home and Infirmary for the Aged can take pride in its elderly residents and office staff members for their concern and generosity for the State of Israel after the eruption of war. At a special Israel rally attended by many residents, Mrs. Ethel Ingberg, Mr. Izaak Rybal, Rabbi Lowell S. Kronick and Mrs. Rose Rubin, a resident, spoke briefly about the vital need to help the Jewish state. Every resident in attendance at this meeting personally donated whatever he or she could afford in assisting Israel. Our office staff jointly contributed a substantial sum to the Emergency Fund. Altogether, $1000 was collected from residents and staff.

Elly Tarlofsky, our President, presented a personal check of $1000 to Paul Schochet, Treasurer and Philip Novick, Chairman of our Board of Governors, for the Emergency Fund.

The Club of Bialystoker Friends called a special meeting in the home of Mr. and Mrs. Leon Fried in Brooklyn. Several couples, imbued with deep concern for the situation in Israel, responded to the appeal of Mr. Rybal for contributions to the Israel Emergency Fund and to the sincere urging of Sam Chuden, chairman of the Club. A total of $5000 was collected at this meeting.

At the November 4 anniversary celebration of the Bialystoker Ladies Auxiliary, excluding $120,000 in Israel Bonds purchased, a large sum was collected for the Israel Emergency Fund.

The total contribution of the Bialystoker Home and the Club of Bialystoker Friends for the Israel Emergency Fund approached $9000.

NOTICE TO OUR READERS

Because of increased costs of printing and mailing the *Bialystoker Stimme,* we have decided to reserve a special section for advertising the companies doing business with us as well as firms of friends of our Home. We are starting this advertising section in this edition and we hope to continue it in future Passover issues. The income from these ads will help defray the rising costs which we face in publishing our journal, now in its 53rd year of publication.

50th ANNIVERSARY OF BIALYSTOKER LADIES AUXILIARY CONVERTED TO ISRAEL BOND DRIVE AT WHICH $120,000 IN BONDS ARE SOLD

An audience of several hundred persons, Bialystoker landsleit and friends, participated in the 50th anniversary celebration of the Bialystoker Ladies Auxiliary, Sunday, November 4, 1973, in our new auditorium in New York. Judge Philip Novick, Chairman of our Board of Governors, served as chairman of this occasion. Mr. Novick in his introductory remarks warmly welcomed the guests.

Mrs. Ethel Ingberg, Executive Director of the Bialystoker Home and Infirmary for the Aged, saluted our Ladies Auxiliary upon its half decade of existence. She pointed out the vital work over many years which the women have done for the institution and the aging residents it serves. She also reminded the audience of

Mrs. Hilda Sloyer

the wonderful reputation our Home enjoys as one of the best in the United States.

The President of the Ladies Auxiliary, Mrs. Hilda Sloyer, spoke of the numerous accomplishments of this organization over the past fifty years. She detailed a brief history of the founding and evolution of the Auxiliary, stressing the selfless activities of its members. Mrs. Sloyer also thanked her colleagues and the officers of our Home for their good work. She paid special tribute to the late first president of the Auxiliary, Ida Aidak, and to the succeeding presidents.

The Bialystoker Ladies Auxiliary was formed when young and older women left their home town in Poland and arrived in New York City in the early 1900's. They came to these shores in many cases with the realization that they would never again see their fathers, mothers, sisters and brothers.

Thus, the Ladies Auxiliary became for these women almost like a new family, composed of like-minded people with the same origins and values. The Bialystoker Center and Home were the focal point of their compassion and concern.

The members of the Ladies Auxiliary realized the need for a home for the aged and raised funds for our Home which was completed in 1931. But their emphasis lay in helping the needy, the sick, caring for children and helping others with their shopping.

The ladies pawned their jewelry during the Depression to buy food for our patients. They even shared their own food money with the Home.

Our women used to conduct a variety of fund-raising affairs for our Home. Among these were boat rides at which the entire famliy would get together, outdoor picnics, a dancing ball each December in a hotel and the Annual Bazaar, a tradition which continues today. The ladies and their families would also travel to Paterson, New Jersey to attend a dancing ball that the Bialystoker Relief Society of Paterson would arrange annually.

Monday became the customary day for weekly meetings. At these meetings the ladies, many of them on retirement income, make donations to the Home. They travel to these sessions in all kinds of weather to socialize and also to transact the business of caring for the needy.

We are proud of our wonderful ladies and wish them continued success in helping the Bialystoker Home as they start their second half-century.

We call upon the children and the families of the current members of the Ladies Auxiliary to join this wonderful organization and keep it strong and active in helping the old and sick.

Jed Hamburg, an important worker in our organization, spoke about the war in Israel, himself having been on a visit there when the fighting broke out on Yom Kippur. He reported some fascinating anecdotes about the conflict originating from the unexpected attacks of the Arab aggressors.

Our General Secretary, Izaak Rybal, congratulated the Ladies Auxiliary on its anniversary and extended the gratitude of the officers of the Bialystoker Center and Home for the ladies' devotion and tireless activities. He explained that this celebration would have to be utilized as an opportunity for our members to help the

GROUP DISCUSSION: A NEW WAY TO HELP

By RABBI LOWELL S. KRONICK

At our Bialystoker Home a revolution in helping the elderly is taking place. We have small groups of residents trying to resolve the familiar problems incidental to aging in a novel way—at least for the Bialystoker Home—and I suspect we are the first home for the aged to utilize this approach.

What we are doing is simple yet profound and very necessary. Two professional staff members meet for an hour every two weeks with each group of ten residents and talk. The elderly are encouraged to reveal their pleasures and pain to one another. They share their exhilaration and frustration. Those who are happy and well adjusted say so. Others who find coping with old age and institutional living difficult also say so. No topic of concern is taboo at these group discussions.

The beneficial results of these sessions are manifested in four ways. First, as these highly individualistic personalities ventilate their wide range of feelings and reactions to each other, their sense of isolation diminishes. No one can feel alone when his peers listen to him and respond. Second, each participant gradually realizes after several meetings that his or her problems are not unique or unusual; others suffer similar difficulties. Third, the inevitable clash of ideas and the critical examination of emotions expressed enable each member to understand how others view him and how he may use their insights in better comprehending himself, thus helping him to cope with his situation. Fourth, as they continue to confide in one another and benefit from exchange of feelings, the residents form new friendships. Solidarity is perhaps the best antidote to psychological afflictions of aging.

Why the need for these group discussions? Although we at the Bialystoker Home pride ourselves on our excellent facilities, medical and food services, and our modern rehabilitative resources, we would be terribly naive in believing that every resident in our Home is or can be happy all the time. No institution of whatever kind anywhere can please all its dwellers, primarily because much of their unhappiness began long before they arrived at the institution. Especially with aged and sick people, the unavoidable traumas of loss (of parents, spouses, sometimes children, friends, income, independence, health and dignity) and rejection one must endure while attaining longevity cannot be eased by the best of physical facilities alone.

That is why several months ago I proposed separately to our Residents Council and Medical Board that we institute an ongoing group discussion program. I explained the need for it as I have set it forth here. It seems to me that the rabbi, knowing Yiddish and trained in helping people with spiritual problems, should be one of the group leaders. The occupational therapist, Mrs. Mifa Rogoff, in close daily touch with our residents and a professional in providing meaningful activity for them, would be most helpful. Miss Helen Eichler, although new to our staff as our social worker, has in a short time established excellent rapport with our elderly and their families. The three of us have been guiding the groups since their inception. I want to thank my two colleagues for their valuable assistance and cooperation.

I also appreciate the unanimous approval of this idea by our Residents Council and Medical Board. Each of our department heads, Dr. Jacob I. Migden, Miss Florence Lookretis, R.N., and Mrs. Bronia Skorka, Director of Building and Food Services, has been most forthcoming when called upon. My special gratitude to our Executive Director, Mrs. Ethel Ingberg, and our General Secretary, Mr. Izaak Rybal, for their partnership in this program.

As a rabbi in a nursing facility for the elderly, I can think of no more effective way that I can help our people than by leading them in the quest of self-discovery and awareness. When tears give way to smiles, I am delighted. I pray that G-d grant me the continued inspiration to conceive of new approaches in serving our residents and the power to persuade fellow staff members of their importance.

Our Home enjoys a magnificent reputation in the health industry. I believe that other homes, learning of our efforts in providing renewed hope to our elderly through group discussion, will follow our lead.

I extend to everyone my best wishes for a healthy and happy Passover.

THANKS TO LABOR ZIONIST ALLIANCE

The Bialystoker Home and Infirmary for the Aged expresses its appreciation to the Greater New York Regional Committee, Labor Zionist Alliance, known as "Farband," for their immense help in our Maoth Chitim campaign. Last year we greatly benefitted from their assistance and this year we anticipate even more success. It is satisfying to be associated with this national organization, sharing with us the lofty Jewish tradition of charity and humanitarianism.

FROM THE DESK OF OUR EXECUTIVE DIRECTOR

MRS. ETHEL INGBERG

It seems that the word "crisis" filters into our everyday lives more often than at any time we can recall. Perhaps it is an expression we have absorbed from the media—newspapers, radio, television. Perhaps it is the appropriate word for the extraordinary times in which we live. So many unexpected changes occur; so many rapid adjustments are required of us. We casually use the word "crisis" to describe situations and events which are really just a part of the normal course of things. Because the pace of life is faster than it once was, because we feel a sense of pressure in everyday living, we say "crisis" as if we meant something threatening. The word we are using actually means "turning point," "change," or "decisive moment." Mature adults who have raised children, been active at home and in the community, worked hard, and had deep relationships, do not fear changes, decisive moments, and turning points. These have been part and parcel of our rich life-experience. Let us set the record straight with the word "crisis."

Retirement brings change to each life. It is a goal that we have set for the future, and we have made some plans. When retirement arrives, a turning point is at hand. There is often a decrease of income and an increase of leisure time. We are quite surprised because it seems so sudden. We wonder if we will function physically and financially as we did before. We experience emotional changes as well. There are many possibilities. For some people retirement means making the decision to give up a home so as to lessen the burden of housekeeping. Thus, the consideration arises as to moving to a home for the aged, or to give it a fancy title, an "adult home." Shall we call this a crisis? Rather, we shall call it a turning point requiring careful choices.

Bialystoker Home is a place where life starts anew. It is a "home" in the true sense of the word, a residence for older adults with a past, a present, and a future. Bialystoker Home is an environment where change means transition. The transition our residents are making is of primary concern to our staff. We are dedicated to providing an atmosphere of stability for newcomers so that their transition will be smooth. Our goal is to encourage the formation of a new life-style, complete with social events to promote friendship, activities to develop and maintain interests, and health care to ensure continued physical well-being.

At our Home, we provide stimulation as well as relaxation. "Choice" is a key word here. In our dining room there is a restaurant menu with a choice of main dishes, reminiscent of kosher home cooking and old familiar favorites. Residents choose among programs of activity according to the season. In winter we include concerts, movies, parties, and excursions to local department stores for personal shopping. In summer we add outdoor barbeques and picnics in our park, as well as gardening for our "green thumb" enthusiasts. We provide responsible involvement for our residents in terms of internal affairs. Members of a Residents Council meet regularly with the staff for discussion of problems and other matters of mutual concern. Thus, we are able to share insights and progress together as a community.

Bialystoker Home means not a closing chapter of adult life, but also the beginning of a new book of life-experience. Welcome to the non-crisis generation!

* * *

Passover is a particularly enjoyable holiday. The preparations before the holiday are challenging. We have a separate storeroom for all our Passover equipment. Dishes, silverware, pots, pans, knives and all paraphernalia are included in our fully equipped Pesach kitchen.

Our food storeroom is cleaned and the shelves are lined for fresh incoming Passover products. The week preceding the holiday we must use paper dishes and plastics for serving so that the daily used items can be cleaned and stored out of the kitchen. Our Rabbi Kronick supervises the kitchen staff in using a torch to burn the chametz from the oven and ranges. We have special Passover stainless steel covers placed on all serving and work areas in the kitchen. In our dining rooms new table cloths help enliven the holiday decor. On the evening before Passover, a committee of our male residents accompanied by our Gabbai, Mr. Tobias, inspects the kitchen and storeroom areas. Now we are ready for the Sedorim and yom-tov.

Our residents gather around the seder tables—artistically ornamented—reading from the haggadah, drinking the ritual cups of wine, partaking of the matzoth and bitter herbs. Leading the impressive ceremonies is our Gabbai and director, Max Tobias. Needy members of the local community, asking to be included for the Sedorim, also participate.

Your contributions help us make this a most meaningful observance and allow our residents to continue tradition as it should be.

To all our good friends—A Happy and Kosher Passover Holiday.

BIALYSTOKER STIMME

Published by the

BIALYSTOKER CENTER & HOME FOR THE AGED

228 EAST BROADWAY • GRamercy 5-7755 - 7756 • NEW YORK, N. Y. 10002

NEW YORK **APRIL, 1974** **No. 314**

MESSAGE FROM OUR PRESIDENT

ELLY TARLOFSKY

I am proud to be the President of our Home and to have my messages appear on the pages of the *Bialystoker Stimme,* the ever popular journal reaching thousands of homes and offices in the four corners of the world. I suppose that G-d wants me at this ripe old age to remain as the head of this institution.

I am beginning to believe the old saying which goes, "Follow the crowd," and we do have crowds attending every meeting and function. Which institution can fill Philharmonic Hall with over 3,000 seats? Which institution distributes so many food certificates and cash to needy people and families?

President Tarlofsky

The progress we have made in reaching the goal we originally planned has been phenomenal. Much of the credit for our past accomplishments must go to our founder and former Executive Director, David Sohn of blessed memory. February 10, 1974 marks his sixth yahrzeit. His foresight and influence inspired our landsmanschaft to unite in making our Home the beautiful and magnificent institution it is today.

In a forward-looking institution, however, there are always new goals to reach. We are now planning expansion of our facilities to accommodate more residents on the adjoining property in the very near future. These premises will be modern in every respect for the comfort and enjoyment of the elderly.

Nevertheless our plans to build on the adjacent property have been dormant for the past two years because of many unforseen obstacles. Yet our plans have not been permanently set aside, only temporarily. There are many other exciting announcements but I do not want to mention them before the proper time.

Our Board of Governors and Board of Directors are most cooperative and dependable, made up of concerned officers and directors who are always ready to work and help accomplish what seems to be impossible.

* * *

At this difficult period for the State of Israel, income to our Home from private donations has almost come to a standstill. Our supporters have joined the larger American Jewish community in an unprecedented show of solidarity with our beleaguered homeland. The bulk of charitable contributions of our brethren goes to Israel—keeping its defenses strong and its economy viable.

The Bialystoker Center and Home have conducted in the recent past an all out drive in selling Israel Bonds and contributing to the Israel Emergency Fund of the United Jewish Appeal. We, as always, are among the first organizations of our kind to spearhead action for the survival of Israel. But the needs of the residents —old and sick—whom we serve continue unabated.

Now that a peace has come to the Middle East, I believe that our Home, its friends and supporters must return to the agenda which is ours. The aims I have outlined above wait for translation into reality. When Israel needs us we must answer. But when the Bialystoker Home calls for assistance, we must not fail it either.

In closing, I shall accept your blessings for the strength I need to continue serving you. I wish all our officers, members, donors and friends a happy and healthy Passover. May a lasting and genuine peace come to Israel.

Walter Kaye Associates, Inc.

INSURANCE

555 FIFTH AVENUE
New York, New York 10017 212-867-0012

•

8929 WILSHIRE BLVD. 800-421-0776
Beverly Hills, Calif. 90211 213-659-2211

•

208 SOUTH LASALLE STREET
Chicago, Illinois 60604 312-368-1033

PROPERTY

CASUALTY *LIFE*

HEALTH *ACCIDENT*

GROUP INSURANCE *RETIREMENT PLANS*

PASSOVER ISSUE

BIALYSTOKER STIMME

Published by the
BIALYSTOKER CENTER & HOME FOR THE AGED
228 EAST BROADWAY • GRamercy 5-7755 - 7756 • NEW YORK, N. Y. 10002

NEW YORK | APRIL, 1974 | No. 314

אינהאַלט:

1 ..... 50־יאָריגער יובל פון דער ביאַליסטאָקער לעידיס אָקזיליערי
3 ..... זכרונות פון מיין היים־שטעטל בריינסק.....דאָרע סוסעל (באַלטימאָר)
4 ..... געראָטעוועטער יתום פון ביאַליסטאָק.....יאָסל מאַזור (ניו־יאָרק)
5 ..... בשר ודם (ליד).....ראָזע נעווואַדאָווסקאַ ע"ה
6 ..... געווען אמאָל א שטאָט אזא (המשך).....דר. ש. דאַטנער (וואַרשע)
8 ..... דער נס פון יום־כיפור (ליד).....בנימין אַבעלסקי (שיקאַגאָ)
8 ..... קונסט־ווערק געשאַנקען פון הערי טאַפּאַרעק
10 ..... דוד לובין — ביאַליסטאָקער געזעלשאַפטליכער טוער.....איסאַק ריבאַלאָווסקי
11 ..... א שטורעם־נאַכט (ליד).....אשר שטשוטשינסקי
12 ..... אינדרוקען פון מיין רייזע קיין ארגענטינע.....חזן הערי פיינבערג
13 ..... דר. שמואל עברי.....א. ש. (ישראל)
14 ..... צי הערסטו די קלאַנגען פון גאולה וואָס שאַלען?.....לייב לעווין (פילאַדעלפיע)
16 ..... בריוו פון לאַנדסלייט איבער דער וועלט
17 ..... אונזער אינסטיטוציע
20 ..... 31סטע יזכור־פאַרזאַמלונג נאָך די 60,000 קדושים
22 ..... אונזערע פאַרלוסטען
24 ..... פאַרלוסטען פון ישראל.....אברהם שייקעוויטש (ישראל)

English Section

Message from our President — *Elly Tarlofsky* 1
From the Desk of our Executive Director — *Ethel Ingberg* 2
Group Discussion: A New Way to Help — *Rabbi Lowell S. Kronick* 3
50th Anniversary of the Bialystoker Ladies Auxiliary 4
Problems of the Aged — *Louis Silver* 6
31st Bialystoker Memorial Rally 8
Letters to our Editors 11
Our Institution 13
Activities for the Residents 15
Happy Events 16
Residents' Manifold Activities (in pictures) 18
In Memoriam 23

אַרויסגעגעבן פון ביאַליסטאָקער צענטער, 228 איסט בראָדוויי, ניו יאָרק
דוד סאָהן ע"ה, גרינדער
רעדאַקציע־קאָלעגיום: לואיס סילווער, איסאַק ריבאַלאָווסקי, עטעל אינגבערג און הרב שמואל א. קראָניק

Published by the Bialystoker Center, 228 East Broadway, New York City
Editorial Committee: Louis Silver, Izaak Rybal, Ethel Ingberg and Rabbi Lowell S. Kronick